

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Maja Napečnik

Gruzinska kriza 2008: vloga Ruske federacije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Maja Napečnik

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Gruzinska kriza 2008: vloga Ruske federacije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

*»Vojna je podobna ognju – če ga ne pogasimo,
bo gorel do konca« ('pomladni in jesenski anali').*

Hvala mentorju doc. dr. Iztoku Prezlju za njegovo strokovno vodstvo in pomoč.
Hvala moji družini in Roku, ki so ves čas verjeli vame in mi na moji poti potrpežljivo
stali ob strani.

Gruzinska kriza 2008: vloga Ruske federacije

Diplomsko delo obravnava gruzinsko krizo, ki je pozornost pritegnila zlasti zaradi kompleksne vloge, ki jo je pri tem imela Ruska federacija (RF). Varnostno-politična situacija na južnem Kavkazu se je od prihoda Sakašvilija na oblast Republike Gruzije zaostrovala, na kar je avgusta 2008 eskalirala v oborožen konflikt med Južnimi Oseti in Gruzinci. RF je tokrat presegla svojo vlogo, ki je bila v preteklosti na tem območju večinoma omejena na izvajanje mirovnih operacij, kot je to bilo v primeru južnoosetsko-gruzinskega in abhaško-gruzinskega konflikta kmalu po razpadu Sovjetske Zveze (SZ) in sprejela odločitev, da na ozemljih, tako imenovanih de facto avtonomnih držav, Abhazije in Južne Osetije, napoti svoje oborožene enote, kar je pomenilo, da je po več desetletjih prestopila svoje meje in se bojevala na tujih tleh. Z vidika zunanje politike in nacionalnih interesov RF je to območje strateškega pomena, zato je poleg nudenja podpore svojim mirovnim silam in zaščite svojih državljanov, rezultat njenega vojaškega posredovanja utrditev svoje vsestranske prisotnosti, kar pa po drugi strani za Gruzijo in ZDA predstavlja oviro pri uresničevanju njihovih zunanje-političnih ciljev.

Ključne besede: Gruzinska kriza 2008, mirovne operacije, nacionalni interesi, Ruska federacija.

Georgia crisis 2008: The role of the Russian Federation

The subject of this thesis is Georgian crisis, which has attracted the attention particularly due to the Russian federation's (RF) complex role in it. The security and the political situation in South Caucasus have become more and more intense ever since the arrival of Sakašvili as leader of the Republic of Georgia, and in August 2008 they escalated to an armed conflict between South Osetia and the Republic of Georgia. RF exceeded its role, which was in the past mainly focused on implementation of peace in the area (eg. In south Osetian-Georgian and Abhazian-Georgian conflict soon after disintegration of the Soviet Union-SU). They decided to send their armed forces on the territory of the so called "de facto autonomous countries" Abkhazia and South Osetia, which meant, that after more than ten years Russian armed forces crossed Russian borders and fought on a foreign territory. From the aspect of their foreign policy and the national interests of RF, this area has strategic means. Therefore their military intervention and their comprehensive presence in the area serve to support their own peacekeeping forces and to protect their own citizens. On the other hand, they represent a big obstacle for Georgia and the United States of America for realizing their foreign-political goals.

Key words: Georgia crisis 2008, Peacekeeping forces, national interests, Russian Federation.

KAZALO

SEZNAM KRATIC	7
1 UVOD.....	8
2 METODOLOŠKI OKVIR.....	9
2.1 PREDMET PREUČEVANJA	9
2.2 HIPOTEZE	9
2.3 PRISTOP IN UPORABLJENA METODOLOGIJA.....	10
2.4 TEMELJNI POJMI	11
2.4.1 <i>Kriza</i>	11
2.4.2 <i>Mirovne operacije</i>	12
2.4.3 <i>Nacionalni interesi</i>	13
2.4.4 <i>Informacijska vojna</i>	14
3 ZGODOVINA ODNOSOV RUSKE FEDERACIJE IN REPUBLIKE GRUZIJE	17
3.1 GRUZINSKO-JUŽNOOSETSKI KONFLIKT	18
3.2 GRUZINSKO-ABHAŠKI KONFLIKT	21
3.3 ODNOS RUSKE FEDERACIJE DO GRUZINSKO-ABHAŠKEGA IN GRUZINSKO-OSETKEGA KONFLIKTA.....	23
3.4 NOVA POLITIČNA USMERITEV GRUZIJE.....	25
4 RUSKI NACIONALNI INTERESI IN GRUZIJA	27
4.1 VARNOSTNI INTERESI	27
4.2 GOSPODARSKI INTERESI.....	30
4.3 HUMANITARNI INTERESI	31
4.4 INTERESI GRUZIJE IN ZDA.....	32
5 VARNOSTNA POLITIKA RUSKE FEDERACIJE NA OZEMLJU REPUBLIKE GRUZIJE (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI)	35
5.1 MIROVNE OPERACIJE NA OBMOČJU SND.....	37
5.2 DOKUMENTI O POBLASTILIH IN PRISTOJNOSTIH MIROVNIH SIL RF	38
5.3 MIROVNE OPERACIJE V GRUZIJI (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI).....	40
5.4 RUSKE VOJAŠKE BAZE V GRUZIJI (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI)	42
5.5 VOJAŠKE VAJE.....	44
6 ZAPLET MED GRUZIJO IN RUSKO FEDERACIJO	46
6.1 KRONOLOGIJA PETDNEVNE VOJNE	46
6.2 HUMANITARNA KATASTROFA.....	50
6.3 OZADJE ZAPLETA MED GRUZIJO IN RUSKO FEDERACIJO	51
6.4 INFORMACIJSKA VOJNA IN PROPAGANDA V GRUZINSKI KRIZI.....	53

6.4.1	Informacijska vojna.....	53
6.4.2	Propaganda v rusko – gruzinski krizi	56
6.4.2.1	Analiza ruske medijske propagande	56
6.4.2.2	Analiza gruzinske medijske propagande	58
6.4.3	Učinkovitost ruske informacijske vojne in propagande.....	60
7	ANALIZA VLOGE RUSKE FEDERACIJE.....	62
8	PROGNOZA O RAZVOJU ODNOSOV MED DRŽAVAMI NA JUŽNEM KAVKAZU.....	69
9	SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	71
9.1	1. HIPOTEZA.....	71
9.2	2. HIPOTEZA.....	72
9.3	3. HIPOTEZA.....	72
9.4	4. HIPOTEZA.....	73
9.5	SKLEP.....	74
10	LITERATURA	75
	PRILOGE.....	82
	PRILOGA A: Karta vojaških akcij v Južni Osetiji in Gruziji	82
	PRILOGA B: Ruska Propaganda.....	82
	PRILOGA C: Tabela ravnotežja sil.....	83

SEZNAM KRATIC

EU	Evropska unija
CSTO	Organizacija pogodbe o kolektivni varnosti
DDOS	Zavrnitev storitve
DNS	Sistem domenskih imen
HIIK	Inštitut za mednarodno raziskovanje konfliktov
HRW	<i>Human Rights Watch</i> - Organizacija za človekove pravice
IKT	Informacijsko-komunikacijska tehnologija
KMS	Kolektivne mirovne sile
MO	Ministrstvo za obrambo
NATO	Organizacija severnoatlantskega sporazuma
OS	Oborožene sile
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
RAO-EES	Enoten elektroenergetski sistem Rusije
RF	Ruska federacija
SCO	Šanghajska Organizacija za sodelovanje
SND	Skupnost neodvisnih držav
SSR	Sovjetska Socialistična Republika
SZ	Sovjetska zveza
VS	Varnostni Svet
ZDA	Združene države Amerike
ZSSR	Zveza sovjetskih socialističnih republik

1 UVOD

Skupek dejavnikov, ki so se pojavili s konfliktom v Južni Osetiji v avgustu leta 2008 ni omejen le na trikotnik Rusija-Gruzija-novi državi na Kavkazu. Jasno je, da bo sam konflikt kot tudi njegove neposredne in dolgoročne posledice še nekaj časa predmet analiz, ki nam bodo vedno znova dajale nove teze in različne scenarije razvoja situacije na Kavkazu. V tem kontekstu, sedaj že tri leta po gruzinski krizi, to diplomsko delo ne izključuje preučevanje zunanjih, velikih in malih vprašanj, ki so povezani s krizo. Več kot to, gruzinsko krizo razumemo kot pomembno prelomnico za RF, saj je s svojo vlogo v tej krizi spremenila svojo zunanjo politiko in svoj položaj v svetu.

Avtonomni regiji znotraj Gruzije Abhazija in Južna Osetija sta imeli vseskozi ostre separatistične težnje, kar pa je za to območje pomenilo ponavljajoče se konflikte. Transkavkaško območje je od nekdaj pod vplivom RF in usoda avtonomnih republik je bila močno povezana z odločitvami velike Rusije. Gruzija si je naposled izborila neodvisnost leta 1991 z razpadom SZ in po razglasitvi samostojnosti so jo še vedno pestile: ruska dominacija, nerešena ozemelska vprašanja in etnična raznolikost. Kljub vsem preprekam je Gruzija leta 2001 začela s pogajanjem o pristopu k zvezi NATO in drugim mednarodnim organizacijam, kar pa je pomenilo oddaljevanje od skupne zgodovine pod SZ, od odvisnosti od RF in izstop iz zveze SND. Članstvo v Natu bi si Gruzija zagotovila z dokončno rešitvijo ozemelskega vprašanja, in sicer v Abhaziji in Južni Osetiji, pri čemer se je v nešteti poskusih v preteklosti posluževala tudi mehanizmov, ki niso izključevali uporabo sile.

Južni Kavkaz postaja zadnje desetletje predmet križanja interesov med Zahodom (ZDA) in RF. Geopolitične spremembe, ki so v zadnjih letih zaznamovale to območje, so dodatno oslabile vlogo RF v njeni interesni sferi, zato je s svojim posredovanjem v tem konfliktu prevrednotila svojo vlogo ter hkrati opozorila, da se še vedno bori za svoje interese na južnem Kavkazu. Številni nacionalno-obrambni, operativni akti RF ter deklaracije podpisane znotraj CSTO in organizacije Skupnosti neodvisnih držav (SND), v katerih so našteje, opredeljene in utemeljene grožnje varnosti RF, ne izključujejo uporabo oborožene sile v primeru kot je bila gruzinska kriza. Seveda, s poudarkom na vzpostavljanju miru z mirovniškimi operacijami in v pravnih okvirih ustanovne listine OZN.

Na tej točki se porodi kompleksno vprašanje v tem diplomskem delu ali je bila vloga RF v Gruzinski krizi zgolj »mirovniška«, kot trdijo ruski viri ali pa je bila

ofenzivna intervencija odziv na poseganje v teritorialno celovitost in nedotakljivost Ruske Federacije ter držav SND oziroma obramba politično-strateških, ekonomskih interesov, kot na drugi strani trdi Zahod. Namen moje diplomske naloge je razjasniti to kompleksno vprašanje in s tem opredeliti vlogo, ki jo je imela Ruska Federacija v gruzinski krizi.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 PREDMET PREUČEVANJA

Diplomsko delo preučuje vlogo RF kot enega izmed subjektov v varnostni krizi, ki je potekala meseca avgusta leta 2008 med RF in Gruzijo. Relevantno za samo opredelitev vloge RF v tej krizi je tudi razumevanje zgodovinskega ozadja konfliktov in vloga RF v politično-strateškem in varnostnem smislu v obdobjih pred gruzinsko krizo. V diplomskem delu ne moremo brez definiranja odnosov med akterji v spopadu ter opredelitve vzrokov, ki so pripeljali do same krize. Prav tako bomo predstavili in analizirali tako zaplet med državama kot tudi ruske operativne akcije, ki so potekale pred samim zapletom, kot so: izvajanje mirovnih operacij podpori miru in razmejevanju strani v Južni Osetiji in Abhaziji, vojaške vaje in operativna zavajanja ter vzporedno z oboroženimi spopadi, pri čemer se bomo navezali na rusko propagando in njeno bojevanje v informacijski vojni. Predmet preučevanja so tudi ruski nacionalni interesi v navezavi na Republiko Gruzijo, saj so mehanizmi, s katerimi si zagotavlja uresničevanje svojih nacionalnih interesov pomemben dejavnik za razumevanje njene vloge v celoti. Nazadnje bom predstavila učinke, ki jih je imela njena vloga na razmere na južnem Kavkazu.

2.2 HIPOTEZE

- 1) Predpostavljamo, da je vloga Ruske Federacije v gruzinski krizi temeljila predvsem na mirovni operaciji vzpostavljanja miru na Južnem Kavkazu. Konflikt, ki ga je Gruzija skušala razrešiti z uporabo sile ni bil izzvan in načrtovan s strani RF. Poseg RF v konflikt je sledil vzročno-posledični zvezi z

napadom oboroženih sil Gruzije na južno-osetske tarče in napadom na baze ruskih mirovnih sil.

- 2) Rusija ni dopustila, da se v bližini njenega nacionalnega ozemlja in na območju, kjer ima pomembne politično-strateške interese odvijajo oboroženi spopadi, saj bi to pomenilo vsesplošno oslabitev gospodarstva države in stabilnosti v regiji.
- 3) Predpostavljamo, da v kolikor ruska javnost zagovarja upravičenost invazije ruskih oboroženih enot na teritorialno ozemlje republike Gruzije, gruzinska in zahodna javnost temu nasprotujeta in ostro zavračata ruske argumente.
- 4) Opredelitev, kdo je zmagovalec in kdo je poraženec v katerem koli konfliktu, je verjetno veliko bolj odvisna od izkupička »informativskega bojevanja« kot od bojevanja na samem terenu.

2.3 PRISTOP IN UPORABLJENA METODOLOGIJA

Na tem mestu je smiselno izpostaviti, da sem se pri zbiranju pisnih virov odločila za vire, ki so pretežno v ruskem jeziku in ruskega izvora. Za to odločitev obstajajo trije razlogi, ki jih nameravam pojasniti in utemeljiti v nadaljevanju.

Kot prvo, ob prebiranju gradiva, ki se neposredno nanaša na samo krizo, sem opazila, da razen nekaj izčrpnih in zelo strokovnih prispevkov o tej krizi, ni na razpolago zadostnega gradiva v slovenskem jeziku, zato sem posegla po virih v ruskem in angleškem jeziku.

Kot drugo, ob nadaljnjem prebiranju sem naletela na precejšnje razlikovanje med interpretacijami posameznih dogodkov in med samimi zaključki na eni strani ruskih avtorjev (npr. M. Aleksandrov) in na drugi strani zahodnih avtorjev (npr. Cornell in Starr), pri čemer sem se zlasti zaradi koherentne vsebinske in strukturne podobe samega diplomskega dela ter zaradi same zanimivosti odločila za pristop - predstavitev vloge Ruske federacije pretežno oz. zgolj iz ruskega vidika. Na vprašanje glede pristranskosti, ki naj bi jo določeni ruski viri imeli in bi jo potencialno vsebovalo tudi to diplomsko delo, je mogoče odgovoriti s tem, da sem na osnovi lastne presoje o objektivnosti in na podlagi primerjalne metode gradiva označila posamezne vire kot ustrezne ter nenazadnje samo strokovnost virov zagotavlja preverjena strokovna avtoriteta avtorja oz. institucije.

Kot tretje, izbira množice ruskih virov mi je omogočila, da sem zbrala in uporabila mnenja tako vojaških strokovnjakov, politologov kot tudi ruske javnosti o vlogi RF v tej

krizi, preučila tiste dejavnike, ki jih sprva nisem imela namena obravnavati v povezavi s to krizo in tiste, ki so dali dodatno težo določenim ugotovitvam in le-to odvezeli drugim.

V diplomskem delu so bile uporabljene naslednje metode znanstvenega raziskovanja:

- Metoda analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov je bila uporabljena pri raziskovanju dokumentov (sporazumov, doktrin), knjig, strokovnih revij in člankov.
- Osrednja metoda diplomskega dela je študija primera, s katero sem dosegla namen tega diplomskega dela, in sicer predstaviti vlogo Ruske federacije v gruzinski krizi avgusta leta 2008.
- Primerjalna metoda je omogočila primerjavo ruskih virov (pretežno tiskanih in internetnih virov) z gruzinskimi, zlasti v poglavju o propagandi in učinkovitosti vodenja informacijskega bojevanja gruzinske in ruske strani v krizi.
- Med metode, ki sem jih uporabila pri izdelavi diplomskega dela, spada tudi razvojna analiza, s katero sem opredelila odnos Ruske federacije do abhaško-gruzinskega in gruzinsko-južnoosetskega konflikta od osamosvojitve do same krize.
- V diplomskem delu sem uporabila tudi deskriptivno metodo, s pomočjo katere sem opredelila temeljne pojme in pojasnila ugotovitve in rezultate hipotez.

2.4 TEMELJNI POJMI

2.4.1 *Kriza*

Skupaj s pojmom kriza je potrebno opredeliti in pojasniti še preostale konflikte, saj se med seboj razlikujejo po stopnji intenzivnosti. Konflikte bomo definirali s pomočjo konflikt barometra (HIIK 2009), ki intenzivnost nasilja razvršča na pet stopenj, pri čemer je nizka intenzivnost razdeljena na 1. in 2. stopnjo, srednja intenzivnost je značilna za 3. stopnjo, visoka intenzivnost nasilja pa je prisotna v 4. in 5. stopnji. Stopnje intenzivnosti so definirane tudi kot vrste konflikta:

- 1. stopnja – Latentni (prikriti) konflikt
- 2. stopnja – Manifestni konflikt

- 3. stopnja – Kriza
- 4. stopnja – Resna kriza
- 5. stopnja – Vojna

Definicije konfliktov:

- Latentni (prikriti) konflikt: pozicijska nasprotovanja glede določenih vrednot nacionalnega pomena prehajajo v konflikt, če ena stran izrazi zahteve drugi in jih ta stran zazna.
- Manifestni konflikt: se razlikuje od prikritega konflikta po tem, da vključuje uporabo ukrepov, ki niso nasilni, kot so: grožnje s silo, ekonomske sankcije in verbalni pritisk.
- Kriza: je napeta situacija, kjer ena stran uporablja nasilne ukrepe proti drugi v posameznih incidentih.
- Resna kriza: se razlikuje od krize po tem, da se nasilni ukrepi ponavljajo na organiziran način.
- Vojna: je vrsta konflikta, kjer se nasilni ukrep uporablja nepretrgoma na organiziran način. Obe strani izvajajo razširjene ukrepe, ki so odvisni od tedanje situacije. Posledice vojne oziroma uničenja so dolgotrajne in ogromne (HIIK 2009).

2.4.2 Mirovne operacije

Med mirovne operacije prištevamo vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. Značilnosti, ki jih mora vsebovati mirovna operacija so natančneje opredeljene v sledeči definiciji.

Mirovne operacije (ang. Peace Operations) v najširšem pomenu besede razumemo kot vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. Mirovne operacije so sredstvo zunanje politike vse od začetka devetnajstega stoletja, razmahnile so se po drugi svetovni vojni, nov pomen in zagon pa so dobile po koncu hladne vojne, oziroma po letu 1989. Mirovne operacije so ena izmed najbolj opaznih aktivnosti Organizacije združenih narodov (OZN), čeprav mnoge operacije še vedno potekajo izven njenega okvira (Jelušič 2005, 148).

2.4.3 Nacionalni interesi

Sam pojem nacionalni interes je prisoten skozi celotno diplomsko delo, zato je pomembno, da ga definiramo, pri čemer bomo uporabili definicijo, navedeno v članku Prezlja (*Konceptualizacija nacionalnih varnostnih interesov*), kjer navaja definicijo dveh tujih avtorjev:

Plano in Olton (1988, 10) opredeljujeta nacionalne interese kot generalizacijo temeljnih nacionalnih potreb, kamor spadajo samoohranitev, neodvisnost, ozemeljska celovitost, vojaška varnost in ekonomska prosperiteta. Avtorja tudi ugotavljata, da se konkretni zunanjepolitični cilji, ki so konkretizacija nacionalnih interesov, razlikujejo od države do države, vendar se v njihovem ozadju vedno nahajajo abstraktni cilji, kot so samoohranjanje, varnost, nacionalna prosperiteta in prestiž, širitev ideologije in moči (Prezelj 2002, 622).

Navezujoč se na zgornjo definicijo in zlasti, ker diplomsko delo obravnava nacionalne interese v povezavi z zunanjepolitičnimi cilji in hkrati obravnavano varnostno krizo, je na mestu, da sledimo tezam Prezlja in razširimo sam pojem v nacionalno varnostni interes:

Vsako resno in poglobljeno opredeljevanje nacionalnih interesov vključuje tudi temeljne nacionalno varnostne elemente oz. nacionalni interesi vsake države so v osnovi nacionalno varnostni interesi. Osnovni interes države je, da zagotovi čim višjo stopnjo varnosti oz. čim nižjo stopnjo ogrožanja nacionalne varnosti, pri čemer država ne sme biti pripravljena sklepati kompromisov glede tega interesa. Sam koncept nacionalno varnostnega interesa se spreminja vzporedno s spreminjanjem ogrožanja varnosti (Prezelj 2002, 622).

Ker se v diplomskem delu srečamo z različnimi nacionalno varnostnimi interesi je smiselno, da naštejemo ključne grožnje varnosti in njim odgovarjajoče nacionalne interese, navedene v ta istem članku:

Vojaške grožnje:

- geografska bližina reguliranega (oboroženega) konflikta,

- demonstracija vojaške sile in
- oborožena agresija na državo, suverenost.

Nacionalni varnostni interesi so v tem primeru:

- odvrčanje, zagotavljanje bojne pripravljenosti in vojaška obramba,
- sklepanje vojaških, obrambnih koalicij,
- sodelovanje v mednarodnih mirovni in humanitarnih operacijah,
- nudenje vojaške pomoči in
- sodelovanje v mednarodnih mirovni in humanitarnih operacijah vsiljevanja miru in nadziranja ali vsiljevanja sankcij (Prezelj 2002, 625).

2.4.4 Informacijska vojna

Ko je govora o pojmu informacijska vojna, je iskanje kratke in vseobsegajoče definicije zelo zahtevno. V nadaljevanju bom predstavila razlage različnih avtorjev, ki kažejo na širše in poglobljeno razumevanje tega pojma.

Paul A. Goble definira pojem informacijska vojna s tem, ko pojasni veljavo informacije kot vojaškega sredstva oz. nekonvencionalnega orožja, ki so se ga mnogi voditelji držav posluževali v vojnah skozi zgodovino (Goble 2009,182). Razlaga Gobla sovпада z razlago Sveteta o pomenu semantičnega vplivanja na družbene konstrukte z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), in sicer: »pomembne so vsebine, ki jih širimo z uporabo IKT«. Drugi vpliv uporabe IKT-a po Svetetu je bolj tehnološki oz. »sintaktičen, kjer na podlagi kode oz. tehničnih sredstev vplivamo na to, katere podatke in informacije bodo uporabniki IKT-a prejeli« (Svete 2006, 62). Na sintaktični ravni je potrebno določeno elitno znanje, razvito v času informacijske dobe, semantika pa je bistveno starejša in bi jo danes poimenovali kot informacijsko bojevanje oz. dezinformacijsko bojevanje (Svete 2005, 120).

Svete izpostavlja Janssenov pogled na razvoj konceptov o vplivu in pomenu uporabe IKT v sodobnih konfliktih. Tri najpomembnejše smeri razvoja konceptov so poleg kibernetkega bojevanja oz. na informacijah temelječega bojevanja, še psihološko bojevanje oz. dejstvovanje, ki se nanaša zlasti na uporabo modernih komunikacijskih sredstev za vplivanje na človekovo mišljenje (Janssen v Svete 2005, 47).

Podobno kot Svete in Janssen, Miller definira informacijske operacije kot: »lastnosti vojaške elektronske vojne, računalniške operacije, psihološke operacije in vojaške prevare« (Miller 2004, 8).

Poleg termina informacijsko bojevanje (orig. Information warfare)¹, še koncepta, ki jih je v začetku 90. let prejšnjega stoletja razvila RAND korporacija, sta gotovo omrežno² in kibernetično bojevanje, ki sta ga predstavila Arquilla in Ronfeldt. Medtem ko se kibernetično bojevanje nanaša na niz novih operativnih tehnik ter oblik bojevanja/vojskovanja v najbolj intenzivnih obdobjih konfliktov ter je usmerjeno v nasprotnikove vojaške in civilne informacijske sisteme, ki jih je potrebno onemogočiti, pa se omrežno bojevanje nanaša predvsem na informacijske mreže (Dunn v Svete 2005, 118–119).

Ker diplomsko delo analizira tudi propagando v gruzinski krizi, naj opozorimo na podatek, da informacijsko bojevanje vsebuje več aktivnosti, kot jih ima po navadi propaganda, ki naj bi ciljala na dominiranje v informacijski sferi, in sicer:

Imamo dva nova elementa informacijske dominacije, ko jih primerjamo s propagando. Prvi je integriteta propagande in psihološke operacije v širšem konceptu informacijske vojne. Drugi pa je integriteta informacijske vojne v samem jedru vojaške strategije. Tradicionalni koncept propagande vključuje vstavljanje sporočil in distribucijo teh sporočil preko državnih medijev in neodvisnih medijev. Sedanji koncepti informacijske vojne gredo veliko dlje, saj zavzemajo zbiranje, procesiranje in uvajanje vseh informacij preko računalnikov in raznih obveščevalnih informacijskih sistemov. Sedaj sta propaganda in psihološke operacije samo del večjega informacijskega orožja (Miller 2004, 8).

2.4.5 Propaganda

Propaganda je nasploh neko preiščeno in sistematično prizadevanje oblikovanja percepcij, manipuliranja kognicij in usmerjanje vedenja z namenom doseči odziv, ki bo zadostil željam propagandista (Jowett in O Donell v Kirn 2003, 725). Propaganda tudi

¹ Na tem mestu smo dolžni opozoriti tudi na druge oblike vojne, ki ustrezajo obravnavani vsebini: »medijska vojna«, »propagandna vojna«, kjer »potek oboroženega boja ne izključuje vzporedne uporabe še vseh drugih vrst nasilja, npr. »napadov na javno mnenje s pomočjo propagande« (Žabkar 2003, 100). Podoben primer najdemo v vojni na območju nekdanje Jugoslavije, za katero je bila značilna močna velikosrbska propaganda, organiziranje številnih »mitingov resnice« (Žabkar 2003, 106).

² Koncept omrežnega bojevanja: glavni namen je prekinitvev oz. razbitje, uničenje ali spreminjanje, kar ciljna publika ve oz. misli. Pri tem se usmerja na: javno mnenje ali mnenje elit oz., na oba; možnost vključevanja javne diplomacije, propagande, psiholoških kampanj, političnih prevratov, oviranje lokalnih medijev ter vdor v računalniške sisteme (Svete 2005, 121).

ni novost v vojnah, bila je spremljajoči del vsakega konflikta, orodje, katerega je država uporabljala, da demotivira svojega nasprotnika in mobilizira svoj narod. Jowett in O'Donell delita propagando na belo, sivo in črno, odvisno je od tega, kakšno je njeno dojemanje in koliko so podatki točni.

Bela propaganda prihaja od vira, ki je pravilno in ustrezno identificiran, informacije v sporočilu so točne. Bela propaganda promovira lastne cilje in ideologijo ter uporablja različna sredstva, ki služijo prepričevanju. Pri črni propagandi je izvor podatkov skrit, le ta širi laži in zavaja javnost. Črna propaganda je imenovana kot velika laž, dezinformacija in vključuje vse kreativne prevare, ki so namenjene nasprotniku. Vir informacije pri sivi propagandi je lahko ali pa tudi ne pravilno naveden in točnost podatkov ni najboljša (Jowett in O'Donell v Kirn 2006, 16–18).

3 ZGODOVINA ODNOSOV RUSKE FEDERACIJE IN REPUBLIKE GRUZIJE

Za začetek omenimo prelomnice v zgodovini, pomembne za razumevanje novodobnih meddržavnih odnosov, čeprav obravnavana obdobja na prvi pogled nimajo neposredne zveze s problematičnimi področji, okrog katerih so se po letu 1989 kopičili politično-varnostni konflikti, pa se le-ti smatrajo kot začetki ostrih nasprotovanj, ki so mnogokrat eskalirali v spopade na območjih separatističnih ozemelj.

Prva prelomnica je leto 1922, ko je Gruzija postala Trans-kavkaška sovjetska federativna socialistična republika in s tem del Zveze sovjetskih socialističnih republik (ZSSR). Kot drugo vidnejšo prelomnico navajamo razpustitev te zveze leta 1936, kajti s tem si je Gruzija pridobila nov politični status kot posamična Sovjetska socialistična republika. Tretja prelomnica je povezana s samoodločbo narodov, razglasitvijo neodvisnosti in izstopom iz Sovjetske zveze. V tem času naj bi referendum o ohranitvi ZSSR preprečil razglasitev neodvisnosti posameznim državam, a so slednje kljub temu razglasile svojo neodvisnost, med njimi tudi Republika Gruzija. Leta 1991 je bila SZ razpuščena in vsi zvezni organi so prenehali delovati. Pod vodstvom Borisa Jelcina je Rusija znova poskusila povezati novonastale države s tem, da je ustanovila SND. Četrta prelomnica sega v leto 2003, zaznamuje jo odstop Edvarda Ševarnadze in prihod Mihaila Sakašvilija na oblast. Diplomatski odnosi med Rusko Federacijo in Republiko Gruzijo so se pričeli 1. julija 1992 in zakonsko-pogodbenih dokumentov, ki pričajo o teh odnosih, je okoli sto.

V času razpada ZSSR in osamosvajanja držav je Gruzija sprejela množico aktov, ki so urejali tako notranjo kot zunanjo politiko države. Na novo ureditev v regiji, je Gruzija nakazala z resolucijo, ki jo je sprejel Vrhovni Svet:

Marca 1990 je Vrhovni Svet Republike Gruzije potrdil sklepe Komisije Vrhovnega Sveta Republike Gruzije glede političnih in pravnih vprašanj kršenja pogodbe sklenjene 7. maja 1920 med Gruzijo in SZ in navaja ugotovitve, da je bil vstop vojaških enot sovjetske Rusije v Gruzijo februarja leta 1921 in zavzetje celotnega

ozemlja, iz pravnega stališča vojaška inverzija in okupacija s ciljem porušiti obstoječ politični sistem; iz političnega stališča de facto aneksija; potemtakem mednarodni zločin storjen nad Gruzijo s strani sovjetske Rusije, zato si Vrhovni Svet RG prizadeva razveljavitev vseh posledic in restavracijo pravic Gruzije, ki jih je potrdila sovjetska Rusija v pogodbi 7. maja 1920 (Resolucija Vrhovnega Sveta Republike Gruzije, marec 1990).

Kot je razvidno iz resolucije, je Gruzija obsodila pretekla ravnanja SZ in poslabšala bilateralne odnose z RF, k temu je pripomogla tudi njena kasnejša odklonilna politična drža glede članstva v SND. Prav tako ima ta resolucija širše razsežnosti, in sicer je Gruzija s to resolucijo onemogočila mednarodno pravno ureditev statusa Južni Osetiji in Abhaziji, pri čemer ni dopuščala uveljavitev teženj po avtonomiji, ki so zajele obe državi, saj se njun položaj t.i. avtonomnih enot razveljavi nazaj v status kot ga določa gruzinska ustava iz leta 1920.

Protislovno je sledeče, da s tem, ko je Vrhovni Svet Gruzije razveljavil vse pogodbe sprejete po februarju 1921, vključno z letom 1992 podpisanim Zavezništvom in Odlokom za nastanek Transkavkaške federacije, je razveljavil pravno osnovo za obstoj avtonomnih enot kot del Gruzije- Adžarija, Abhazija, Južna Osetija itd. Enostranska gruzinska interpretacija pomembnih enostranskih državnih aktov je povzročila razširitev konflikta v Južni Osetiji in izzvala večja etnična trenja, ki bi lahko vključevala ne samo Osete in Gruzince, ampak tudi druge narode na Kavkazu (Nedashkovskaya 2008, 18).

3.1 GRUZINSKO-JUŽNOOSETSKI KONFLIKT

Oseti etično spadajo med potomce alanov, ki so eno izmed sarmatskih plemen, torej etnično izvirajo iz iste veje kot Rusi. Od trinajstega stoletja zasedajo teritorij sedanje Južne Osetije, zato jih smatramo za avtohtone prebivalce tega dela Kavkaza in potemtakem jim pripada pravica, da se potegujejo za svoje ozemlje. V 18. stoletju so Oseti sprejeli odločitev za priključitev k Rusiji in odprli veleposlaništvo v Peterburgu ter s tem izrazili svojo podanost ruskemu imperiju. Po oktobrski revoluciji leta 1917 so bile pred Južnimi Oseti nove resne preizkušnje. Severni Kavkaz je bil v tistem času središče spopadov različnih političnih sil, oblast je postopoma prehajala iz rok v roke. 7.

maja 1920 je bil med Rusijo in Gruzijo podpisan mirovni sporazum, v katerem je Rusija priznala neodvisnost Gruzije in s katero je posredno pritrdila gruzinski suverenosti nad Južno Osetijo. Nezadovoljstvo Južnih Osetov je skušala Gruzija zatreti z vojaškim pohodom nad Južno Osetijo, ki se je končal s številnimi žrtvami in z množičnim prebegom ljudi v Severno Osetijo. Zapuščene južno-osetske vasi so naselili Gruzinci in tako je odstotek gruzinskega prebivalstva na osetskem ozemlju narasel za 25 odstotkov (Mihail Aleksandrov 2010, 203–206).

Rusija je gruzinska dejanja obsodila, in sicer je komisar za zunanje zadeve RSFSR Čičerin poslal noto protesta Gruziji: »Z ogorčenjem smo izvedeli, da je v Južno Osetijo, ki je proglašena za Sovjetsko Republiko, napotena gruzinska vojska s ciljem uničiti novo oblast. Mi vztrajamo, če je to resnica, da mora Gruzija odpoklicati svojo vojsko iz Južne Osetije, saj verjamemo, da Osetija lahko ima oblast, ki jo ona hoče« (Mihail Aleksandrov 2010, 206).

S to noto protesta se je zaslišal glas neodobravanja Rusije proti samovoljnemu ravnanju Gruzije, ki si je želela pridobiti popoln nadzor nad avtonomnim ozemljem Južne Osetije tudi z uporabo sile, kar nas pripelje do ugotovitve, da je že v dvajsetih letih 20. stol. Rusija bila tista, ki je soodločala o usodi naroda Južne Osetije.

Po letu 1920 je bila izvedena nova administrativno-teritorialna delitev na Kavkazu. V tem duhu je bila dve leti kasneje znotraj Gruzinske SSR ustanovljena Južno-osetska avtonomna provinca. Novo ime ni odražalo dejanskosti. Gruzinska oblast je pričela s svojo radikalno asimilacijsko politiko. Južni Oseti so bili primorani spremeniti svoje podatke v potnih listih, jih prilagoditi gruzinskim, krajevna imena so zamenjali z gruzinskimi. Postopoma je delež gruzinskega prebivalstva naraščal, predvsem zaradi migracij. Vse namere Južne Osetije, da bi postala avtonomna tudi dejansko, je Gruzinska oblast tako ali drugače preprečila in zatrla.

Separatistične težnje južno-osetske oblasti so se znova oglasile, tokrat pod vtisi osamosvajanja držav v regiji in na Baltiku, in sicer: »20. septembra 1990, je na seji Južno Osetske Avtonomne Sovjetske Province bila sprejeta odločitev, ki dosedanjo Provincino preimenuje v Južno Osetsko Demokratično Republiko znotraj ZSSR. Kasneje je bila preimenovana v Južno Osetsko Sovjetsko Republiko« (Izvestia 2008, 12). Gruzinske oblasti so se na to hitro odzvale in preko Vrhovnega Sveta z deklaracijo razveljavile nov status ter na njihovo ozemlje napotile svoje enote.

Gruzinsko-osetski konflikt je potekal vse od novembra 1989 do julija 1992. Pri agresiji Gruzije v Južni Osetiji je bilo uničenih 117 osetskih vasi, 1000 ljudi ubitih,

3500 ranjenih, v Cinvaliju je bilo porušenih 180 hiš, 135000 kvadratnih kilometrov naseljenega območja, 25 šol, 172 km cest. Iz Nacionalne banke je bilo ukradenih 4,2 milijona rubljev, iz Znaurske banke 2,5 milijona rubljev. Celotna škoda je bila ocenjena na 34,2 milijard rubljev. Več kot 40.000 Osetov je bilo prisiljenih zapustiti svoje domove in oditi v Rusijo (Mihail Aleksandrov 2010, 208).

Začetke tega tragičnega konflikta najbolje zajame naslednje poročanje enega izmed tiskanih medijev: »Dve naciji sta si skoraj štiriindvajset ur stali nasproti v severnem delu mesta Chinvali. Nad tistimi, ki so vdrli v mesto, so plapolale zastave Gruzinske Demokratične republike (ta je obstajala od leta 1918–1921), nasproti so jim hrabro stali prebivalci Chinvalija, ki so visoko vihteli osetsko rdeče-belo-rumeno nacionalno zastavo ...« (Mineyev 2008, 3).

Ruska oblast je ostro obsodila gruzinske zločine nad osetskimi prebivalstvom, med žrtvami so bili tudi ruski državljani, pri čemer je Gruziji naložila ekonomske sankcije, in sicer blokado nad dobavo zemeljskega plina in nafte. Poleg tega so očitne in prikrite intervencije ruske vojske pripomogle k učinkovitejšemu uporju Južne Osetije, ki je bila slabše oborožena in številčno v manjšini, da bi se sama lahko zoperstavila Gruziji.

V času konflikta sta gruzinska in južnoosetska oblast vsaka zase sprejemali pomembne državotvorne akte, pri čemer so si bili temeljni interesi obeh držav v nasprotju.

Leta 1991 je Vrhovni Svet Gruzije na osnovi rezultatov referendumu o neodvisnosti sprejel Akt o državni neodvisnosti Gruzije in razglasili verodostojnost Akta o neodvisnosti iz leta 1918 in ustavo iz leta 1921. Južna Osetija pri tem referendumu ni sodelovala, je pa kmalu po razpadu ZSSR, 19. januarja 1992 izvedla svoj referendum, na katerem se je več kot 93 % njenih državljanov izreklo za neodvisnost republike (Mihail Aleksandrov 2010, 209).

Južna Osetija je maja leta 1992 sprejela »Akt o razglasitvi državne neodvisnosti« in v njem obsodila zlodejstva in genocid, ki ga je Gruzija izvrševala v času razpada ZSSR med letoma 1989 in 1992 in na osnovi pravice do samoodločbe narodov (opredeljene po OZN) in drugih dokumentov mednarodnega prava ter na podlagi rezultatov referendumu, razglasili neodvisnost Južne Osetije in samostojnost države Južna Osetija.

Južnoosetsko-gruzinski konflikt pa se je končal potem, ko sta Ruski predsednik Boris Jelcin in gruzinski voditelj Eduard Ševardnadze, 24. junija 1992, podpisala Dagomski sporazum o načelih uravnavanja gruzinsko-osetskega konflikta. Julija tega

leta so svoj mandat na konfliktnih območjih pričele mešane rusko-gruzinsko-osetske mirovniške sile. Od tistega časa naprej je Južna Osetija veljala za »samostojno državo« s svojo lastno ustavo, ki jo je sprejela novembra 1993 in z državnimi simboli (zastavo, grbom in nacionalno himno) (Kommersant 2008, 407).

Eden izmed pomembnejših dokumentov, ki sta jih 16. maja leta 1996 podpisali strani v gruzinsko-osetskem konfliktu je »Memorandum o ukrepih za zagotavljanje varnosti in krepitve medsebojnega zaupanja«. S podpisom tega dokumenta sta se v njem državi odpovedali prihodnji uporabi orožja in grožnji s silo za doseg svojih ciljev (Chernyavsky 2008, 550).

Določila dokumenta pa se v praksi niso dosledno upoštevala. Situacija med državama se je znova zaostрила leta 2004, potem, ko je Mihail Sakašvili prišel na oblast in v skladu s svojo novo politiko želel prevzeti nadzor nad konfliktnima ozemljema. Konec meseca maja je v Južno Osetijo napotil oborožene enote in lokalni spopadi so kasneje postali kar vsakdanja stvar v regiji. Gruzinske sile so do poznega avgusta poskušale zasesti strateške točke zunaj Chinvalija, po izgubi dvajsetih mož je sledil umik. Nov val spopadov se je začel februarja leta 2006, v katerega so bili vpleteni tudi ruski mirovniki³. Pomladi leta 2008 se je pojavil nov konflikt, mirovniki so poročali o številnih novih poskusih kršenja sporazumov premirja z gruzinske strani.

Tako je Južno Osetijo skozi zgodovino zaznamovalo precejšnje število manjših in večjih oboroženih spopadov z Republiko Gruzijo, pri čemer je bila vloga Moskve ohranjanje statusa quo in pri tem se navezujemo na toleriranje gruzinske teritorialne integritete in s tem posredno zagotavljanje obstoja Južne Osetije, na drugi strani pa je za Tbilisi bilo značilno poslabševanje obstoječih situacij s ciljem doseči korenite spremembe, ki bodo v korist Gruzije.

3.2 GRUZINSKO-ABHAŠKI KONFLIKT

Abhazijce smatramo za avtohtone prebivalce sedanjega teritorija Abhazije, saj na tem območju prebivajo že tisočletja. Etični izvor je blizu severno-kavkaškimi narodom Rusije, v prvi vrsti »adygam«. Njihov jezik spada v abhaško-adygsko skupino kavkaških jezikov. V šestem stoletju so od Bizanca prevzeli krščanstvo, v osmem

³ Ruski tovornjak Ural, ki je pripadal ruskim mirovnikom se je blizu gruzinske vasi Tkviavi zaletel v civilni avto v posesti Žigulia, tja so bile poslani gruzinske posebne enote, ruski mirovniki in v pripravljenosti je bila osetska vojska (Kommersant 2008, 408).

stoletju so ustanovili neodvisno državo Abhaško carstvo, ki se je čez dve stoletji združila z Gruzijo. Po razpadu Gruzije v 15. stol, je bila Abhazija do 17. oz. 18 stol. kot samostojna kraljevina, nato pa je prešla pod vladavino Turčije. Po porazu Turčije v rusko-turških vojnah ob koncu 18. začetek 19. stol. se je pridružila Rusiji. Na tem mestu moramo osvetliti zgodovinsko dejstvo, da sta Gruzija in Abhazija leta 1810 vstopili v sestav Rusije kot samostojni državi, Abhazija je z razliko od Gruzije v Imperiju dolgo časa imela avtonomni status. Zagotovo najpomembnejša vprašanja v tistem času, so se nanašala na upravljanje in nadzor nad abhazijskim teritorijem, saj se je na avtonomnem območju razširil banditizem in kriminal.

Prvi oboroženi boji med Abhazijci in Gruzinci so potekali že februarja leta 1918, ko so gruzinske vojaške enote skušale zasesti Suhumi, aprila 1920 pa je bilo glavno mesto Abhazije dokončno zavzeto. Abhazija je sčasoma tudi formalno prešla v sestav Gruzije⁴, in sicer je kot takratna Abhaška SSR, tako kot Južna Osetija, »sporazumno« prešla pod okrilje Gruzinske SSR. 12. marca leta 1922 je Abhazija dobila status »avtonomije« kot del Gruzinske SSR. A pomembno je vedeti, da je posledično Abhazija izgubljala svojo avtonomnost, kar med drugim najbolje dokazuje dejstvo, da je bila leta 1937 odpravljena abhaška abeceda, pismenost se je priredila gruzinski osnovi, ki je latinica, uradni jezik pa je postal gruzinski jezik (Mihail Aleksandrov 2010, 261).

Več desetletij trajajoče težnje Abhazijcev po samostojnosti so bile na pragu dokončne uresničitve prav v času razpada SZ, ko so narodi bivše SZ uveljavljali svojo pravico do samoodločbe. Politične odločitve takratne oblasti Gruzije so preprečile in zavrnila abhaške zahteve po ureditvi mednarodnopravnega statusa, kar je privedlo do tega, da se je na južnem Kavkazu med centralno oblastjo Gruzije in vodstvom avtonomne republike Abhazije pojavil tako imenovan »gruzinsko-abhaški konflikt«. Ta je do leta 2003 prešel čez nekaj faz razvoja, še posebno krvavo pa je bilo obdobje leta 1992 in 1993.

Leta 1991 je samostojna Gruzija razveljavila Ustavo Gruzije SSR, ki je opredeljevala Abhazijo kot avtonomno republiko Gruzije. Na mesto prejšnje, »vsiljene s strani Moskve« je obveljala Ustava iz leta 1918 – Ustava Demokratične Republike Gruzije. Glede na to Ustavo je Gruzija enotna država brez avtonomnih ozemelj znotraj

⁴ Abhazija je bila pred tem del številnih meddržavnih tvorb, in sicer je leta 1917 bila ustanovljena »Zveza združenih gorskih držav« Severnega Kavkaza, Dagestana in Abhazije, februarja 1918 leta pa so se Gruzija, Azerbajdžan in Armenija združile v tako imenovano »Zakavkaško federativno demokratično republiko« katere del je bila tudi Abhazija. 21. maja 1920 leta je bila razglašena Abhaška SSR, a brez dejanske avtonomnosti (Mihail Aleksandrov 2010, 261).

nje. Ta enostranska odločitev avtoritet v Tbilisiju je bila v Abhaziji sprejeta z ogorčenjem in je pomenila grožnjo obstoju abhaške etnične skupnosti. Suhumi se je odločil prezreti ustavo iz leta 1978 o Avtonomni SSR Abhaziji in obnovil Ustavo iz leta 1925 v skladu katere, je Abhazija neodvisna, samostojna država (Luzjanin 2007, 298).

V skrbi za odnose s Tbilisijem, je abhaška stran predlagala interni državni podpis pogodbe o ustanovitvi federalne države. Tbilisi je to možnost zavrnil, Suhumi se je na to odzval z deklaracijo o njihovi samostojnosti. Predviden je bil podpis meddržavne pogodbe Gruzija – Abhazija 14. avgusta leta 1992, vendar je gruzinska stran raje uporabila silo. Na ta dan je Državni Svet Gruzije poslal enote v Abhazijo, ki so se srečale z oboroženim uporom Abhazijcev. Septembra 1993 so Abhazijci s pomočjo »prostovoljcev« s Severnega Kavkaza in drugih regij Rusije premagali gruzinske sile ter si povrnile nadzor nad celotnim ozemljem. Ta konflikt je povzročil 250000 gruzinskih, abhaških in ruskih beguncev (Luzjanin 2007, 300).

Vojna se je končala s podpisom pogodb v Soči, ki so določale takojšnje prenehanje ognja, umik gruzinskih enot z ozemlja Abhazije in namestitve ruskih mirovniških sil. Leta 1994 so ruske mirovniške sile pod mandatom SND vstopile na teritorij Abhazije in zavzele pozicije vzdolž administrativne meje med Abhazijo in Gruzijo.

Abhazija je v tem času uresničila svoje težnje po dokončnem osamosvajanju in leta 1992 sprejela »Akt o neodvisnosti države«, ki pa, tako kot v primeru Južne Osetije, ni dosegel cilja, in sicer, mednarodnega priznanja kot pomemben kriterij državnosti.

Do leta 2004 je bil konflikt v mirovanju, nato se je zgodil večji incident v obalnih vodah te nepriznane republike. Suhumi je nemudoma obsodil gruzinski napad na fregato kot ostro kršitev mirovne pogodbe. Nove napetosti v odnosih med Tbilisi in Abhazijo so sovpadale z izbruhom novega konflikta med Gruzijo in vodstvom Južne Osetije. Vrstili so se incidenti z uporabo orožja v številnih vaseh na ozemlju te nepriznane republike (Novikov in Zorin 2008, 161–162).

3.3 ODNOS RUSKE FEDERACIJE DO GRUZINSKO-ABHAŠKEGA IN GRUZINSKO-OSETSKEGA KONFLIKTA

Politiko RF glede na odnos do gruzinsko-abhaškega in gruzinsko-osetskega konflikta je mogoče razdeliti na štiri obdobja:

Prvo obdobje je med letoma 1989 in decembrom 1991, za to obdobje je značilno preprečevanje razpada ZSSR in težnje po ohranitvi celotne zvezne države. Za doseg tega cilja so uporabljali dvojno strategijo: na eni strani so spodbujali regionalni separatizem etničnih manjšin znotraj zveznih republik, po drugi strani pa so zveznim republikam predlagali pomoč v borbi proti separatistom v zameno za lojalnost zveznemu centru. Objektivno je ta taktika privedla do poglobljanja obeh konfliktov, čeprav so na začetku vzroki imeli notranji značaj.

Tako Južna Osetija kot Abhazija sta se v tem obdobju obračali na Vrhovni Svet RF kot nasledniku ZSSR, kjer sta izrazile svoje težnje, da se vrmeta pod pokroviteljstvo Rusije. Ideja o vstopu v zvezo RF je bila jasno opredeljena v deklaracijah obeh nepriznanih držav, ki pa niso dosegle želenega rezultata. Tako ali drugače sta Južna Osetija in Abhazija skozi leta uspeli ustvariti enakopraven odnos z Rusijo, ne glede na to, katera politična sila je bila na oblasti v Gruziji in Rusiji ter sta obstajali v pogojih dejanske neodvisnosti od Gruzije in se opirale na svoje moči in podporo Rusije.

V drugem obdobju (1992–1994) sta konflikta privedla do resne destabilizacije na Kavkazu, do vmešavanja Severne Osetije in drugih severno-kavkaških republik v ta konflikta. Ruska Federacija je pri tem imela pomembni nalogi omejiti in zamrzniti oba konflikta ter prenesti reševanje odnosov Gruzije z Abhazijo in Južno Osetijo na mednarodno politično področje.

Tretje obdobje (1995–1999) zaznamuje z ene strani stabilizacija SND kot organizacije in po drugi strani izbruh separatističnih nemirov v Čečeniji. V tem primeru Rusija demonstrira zunanjepolitični javnosti in s tem tudi v opozorilo Gruziji, da se bori za teritorialno celovitost. Rusija prične izvajati pritisk na Abhazijo in Južno Osetijo, da bi jo prisilila k reintegraciji v gruzinsko državo, pri čemer proti Abhaziji izvaja javne, a proti Južni Osetiji skrite ekonomske sankcije.

Četrto obdobje med letoma 2000 in 2004 zaznamuje po eni strani ukrotitev čečenskega separatizma in okrepitev stabilnosti znotraj Rusije. Po drugi strani za RF novo grožnjo predstavlja širjenje zveze NATO na postsovjetski prostor in kot posledica je vrsta držav Skupnosti spremenila svojo orientacijo proti zahodu in zapustila SND (Mihail Aleksandrov 2010, 644).

Glede na zgoraj definirane odnose lahko izpostavimo, da so bilateralni odnosi med RF in Gruzijo imeli vpliv tudi na same odnose med nepriznanima republikama in

Gruzijo ter hkrati na odnose med nepriznanima republikama in RF. Nasprotovanja med RF in Gruzijo so se pričela občutno povečevati, ko je Gruzija pričela smatrati proameriško orientacijo kot politično prednost, medtem ko je RF povečanje prisotnosti EU in ZDA v državah SND dojemala kot provokacijo in kot problem konkurence v bližnji regiji. Gruzija je po letu 2003 je pričela odkrito nasprotovati predvsem vojaško-politični prisotnosti RF v Kavkaški regiji ter obsojati njeno »imperatorsko politiko« na celotnem postsovjetskem območju.

Konfliktna situacija se je ob koncu leta 2005 in v začetku leta 2006 še posebno zaostрила, ko je bil plinovod, ki poteka iz Rusije čez Gruzijo v Armenijo, uničen med terorističnim dejanjem upornikov. Kot je znano, je Tbilisi obtožil Rusijo, da je bilo to delo opravljeno po naročilu Moskve in njihove specialne službe, da bi gruzinski narod spravili na kolena (Luzjanin 2007, 305).

Moskva je v tem obdobju »nepriznane« države, med katerimi sta Abhazija in Južna Osetija, ki so rusko orientirane, prične dojemati kot zaveznike na področju preprečevanja natovske širitve na postsovjetsko prostranstvo. Postopoma se odpravlja blokada teh ozemelj, vzpostavijo se tesnejši kontakti z njihovimi voditelji, zagotavljajo jim vse večjo humanitarno pomoč, prebivalci teh območij dobijo rusko državljanstvo, tja poteka usmeritev ruskega poslovanja (Mihail Aleksandrov 2010, 665). Rusija je po letu 2000 povečevala svojo podporo in nudila tako humanitarno kot finančno pomoč Abhaziji, kar je povečevalo občutek ogroženosti na strani Gruzije, ki je to podporo interpretirala kot politiko spodbujanja separatizma. Rusija se je zadnja leta posluževala prakse neuradnega subvencioniranja abhaškega proračuna kot pglavitni sponzor njihovega gospodarstva (Luzjanin 2007, 306).

V novodobnih odnosih med državama, Republiko Gruzijo in RF, se tako pojavi nova ovira v dobrososedskih odnosih po letu 2003 in to je zahodno usmerjena politika predsednika Sakašvilija, ki je desetletja zamrznjenima konfliktoma dodala novo vsebino in obliko.

3.4 NOVA POLITIČNA USMERITEV GRUZIJE

Do leta 2003, do »revolucije vrtnic«, sta Boris Jelcin in Edvard Ševarnadze ohranjala strateško neopredeljenost in s tem vzdrževala *status quo*. Velja omeniti, da so se po revoluciji zaostрила najrazličnejša nesoglasja in nasprotja med državama, saj je

Sakašvili, ki je kot vodja opozicijske stranke zasedel mesto predsednika Republike Gruzije, začel s številnimi prozahodnimi reformami.

Od reforme političnih institucij do reforme gospodarstva, ki vodstvu RF niso bile po godu, ključno »politično napako«, za razliko od pragmatičnega Ševarnadzeja, pa je Sakašvili storil s sprejetjem dveh dokumentov, tj. dokumenta o nacionalni varnosti in dokumenta o vojaški strategiji, v katerih je poudaril, da je prihodnost Gruzije v evroatlantskih povezavah (EU, NATO), kar sta EU in ZDA takoj podprli. Reakcije RF na usmeritev Gruzije niso izostale (Udovič in Mančevič 2009, 91).

Osebnost Sakašvilija je tako zelo pomemben dejavnik pri preučevanju ne le bilateralnih rusko-gruzinskih odnosov, temveč multilateralnih odnos v mednarodni politiki.

Stvar je v tem, da je bila družina Sakašvili skozi zgodovino tesno povezana s sovjetskimi specialnimi službami. Tudi sam Sakašvili je deloval v obmejnih vojaških enotah KGB-ja ZSSR in je za zidovih Kremlja veljal za »njihovega« človeka. Moramo omeniti, da je Sakašvili pol leta po svojem prihodu na oblast uspešno izkoriščal dan stereotip, po katerem so ga ljudje videli kot predstavnika druge Rusije, a kasneje je postalo očitno, da Sakašvili svojega strateškega političnega partnerja vidi v ZDA (Mihail Aleksandrov 2010, 18).

V RF ga ravno nasprotno vidijo kot glavnega krivca, ki je docela razburkal politično – varnostno situacijo na Kavkazu. Po mnenju ruskih strokovnjakov naj bi bili odnosi med državama v 21. stoletju na najnižji prijateljski stopnji. Od leta 2003 do vključno leta 2008 se je število obojestranskih interesnih prizadevanj zmanjšalo na račun medsebojnih nesoglasij in obtoževanj. Najintenzivnejša nesoglasja so izhajala iz nasprotujočih si odgovorov na problematiko medletičnih konfliktov na območju obeh držav, to so: »Abhaški in južno-osetijski problem v Gruziji; čečensko vprašanje v Rusiji; vprašanje Avtonomne republike Adžarije. Tbilisi in Moskva se razhajata tudi glede procesa »pozahodnjačenja« južnega Kavkaza in celotnega postsovjetskega območja« (Luzjanin 2007, 297).

Strokovnjaki v tem času govorijo, da se je na Južnem Kavkazu poleg »narodno-karabahskega« konflikta pojavil tudi rusko-gruzinski konflikt. Pri tem je prvi konflikt že doživel svoj vrh, drugi pa je šele v začetni fazi. (Luzjanin 2007, 294).

4 RUSKI NACIONALNI INTERESI IN GRUZIJA

Južni Kavkaz je nedvomno regija, kjer ima RF zelo velike in pomembne interese. Ruske nacionalne ambicije so že dalj časa predmet ostrih diskusij v mednarodni politiki, saj velja prepričanje, da RF ne dopušča na Južnem Kavkazu povečanja vpliva oz. prisotnosti nobene druge države. V RF se z označbo »imeratorska«, ki naj bi označevala predvsem njene odnose do bivših sovjetski republik na Kavkazu, že dolgo ne strinjajo. Zunanji minister RF Lavrov sedanjjo zunanjo politiko in nacionalne interese na Južnem Kavkazu pojasnjuje na sledeči način:

Rusija ima svoje interese na postsovjetskem prostoru in jih ne namerava prekrivati mednarodni skupnosti. Izhajamo iz tega, da bodo tudi naše sosednje države sprejemale zunanjepolitične odločitve, pri čemer se bodo navezovale zgolj na svoje nacionalne interese, ki pa jih bomo sami poskušali upoštevati. Kar pa se tiče ostalih svetovnih držav v tej regiji, kot so ZDA, EU na ozemljih SND, Centralne Azije ter na samem Zakavkazju, so njihovi interesi usmerjeni na energetske vire, ki jih ta regija premore. Lavrov opozori še na velik problem terorizma, ki je transnacionalna grožnja varnosti in na tem mestu predvideva sodelovanje z vsemi mednarodnimi subjekti (Lavrov 2008).

Interese RF lahko razdelimo na tri kategorije: nacionalno varnostne, gospodarske in humanitarne interese. Glavni poudarek bomo namenili varnostnim interesom, saj so že od nekdaj med najvažnejšimi ter obenem vplivajo na pogoje za uresničevanje ostalih interesov. »Če je v preteklosti odločitev za uporabo vojaške sile pogojevala dejanska grožnja varnosti, se sedaj vse pogosteje vojaška sila uporablja tudi za zagotavljanje gospodarskih interesov« (Ivanov 2004).

4.1 VARNOSTNI INTERESI

V interesu RF je, da zagotovi čim višjo stopnjo varnosti, pri čemer mora biti nacionalno varnostna politika države dovolj prožna, da zagotavlja, da je koncept nacionalno varnostnih interesov učinkovit odziv na stalno spreminjajoče se grožnje varnosti.

To geostrateško območje regije je že od nekdaj znano po križanju interesov in po konfliktih, tako etničnih kot religioznih⁵. V času po razpadu ZSSR se je število in

⁵ Po Hauntingtonu konflikte povzročajo pripadniki islamske in krščanske vere na Kavkazu.

intenzivnost teritorialno-etničnih protislovij med državami v regiji drastično povečala⁶ in protislovij med etničnimi skupinami znotraj posameznih držav, kamor spadata tudi gruzinsko-abhaški in gruzinsko-osetski konflikt⁷.

Po podatkih, Zakavkazje ostaja eno izmed najbolj militariziranih območij na svetu: »V letu 2005 se je odstotek vojaških stroškov - porabe za vojaške namene v Armeniji - zvišal za 20 %, v Azerbajdžanu za 51 %, v Gruziji pa kar za 137 %. V tem delu se ohranja visoka stopnja grožnje varnosti zaradi žarišča oboroženih soočanj in regionalnih konfliktov« (Karaganov 2008, 398).

Kot tretji vidik nestabilnosti na Južnem Kavkazu opredeljujemo geopolitično borbo med velesilami za nadzor te regije. Že sama priključitev Južnega Kavkaza k Ruskemu Imperiju v 18. stoletju, je zahtevala borbe s Turki in Iranom, v 19. stoletju je bila nasprotnik Rusije Anglija, v 20. Nemčija, v sodobnem obdobju pa so sile, ki se potegujejo za nadzor – Rusija, ZDA in EU, v zadnjem času je zanimanje pokazala tudi Kitajska (Mihail Aleksandrov 2010, 89). Zanimivo je obenem dejstvo, da je Busheva administracija leta 2003 začela pripravljati novo strategijo prisotnosti Zahoda na Zakavkazju, ki so jo začeli uresničevati leta 2004.

Z vidika nacionalno varnostnega interesa Južni Kavkaz za Rusijo predstavlja ključno točko, čez katero bi si potencialni nasprotnik lahko zagotovil pomembne strateške točke, t.i. »obkroženje« JV dela Rusije. Čez Zakavkazje poteka tako imenovan »strateški lok«⁸. Ne moremo pripisati slučaju, da je to območje že tradicionalno predmet križanja različnih interesov velikih držav in izbruhov konfliktov, s katerimi se je soočala Rusija že v 18. stoletju. V 21. stoletju pa je svojo vojaško-politično prisotnost na tem območju, natančneje novembra 2003, potrdilo vodstvo zveze NATO, ki je svoje enote napotilo v to regijo z osrednjo nalogo zagotavljanja varnosti novega naftovoda Baku-Tbilisi-Ceyhan⁹ (Mihail Aleksandrov 2010, 66).

⁶ Konflikt med Armenijo in Turčijo (Zahodna Armenija), med Armenijo in Azerbajdžanom (Gorski Karabah), med Armenijo in Gruzijo (Javaheti), med Gruzijo in Azerbajdžanom glede obmejnih ozemelj, med Azerbajdžanom in Iranom (Iranski Azerbajdžan in tudi glede meje po Kaspijskem morju), med Rusijo in Azerbajdžanom – meja na Kaspijskem morju (Mihail Aleksandrov 2010, 88).

⁷ Poleg teh dveh še: gibanje za avtonomijo Armencev v Javaheti, nacionalni konflikt med Gruzinci in Azerbajdžanci v provinci Kvemo Kartli, separatistične težnje skupine Azerbajdžancev v Iranu in kurdski upori v Turčiji (Mihail Aleksandrov 2010, 88).

⁸ Med Črnim morjem in Kaspijskem morjem in izhod v Centralno Azijo.

⁹ Najdaljši naftovod, ki povezuje Azerbajdžan, Gruzijo in Turčijo v skupni dolžini 1768 km. Projekt se ocenjuje na vrednost okoli \$ 3–4.25 bilijonov in je last več naftnih podjetij, v katerem ima največji delež British Petroleum. Velika značilnost naftovoda Baku je, da zaobide vsa trenutna konfliktna žarišča na bližnjem Vzhodu (Iran, Irak, Afganistan), zmanjšuje vpliv Rusije ter njenih vse dražjih derivatov, zmanjša tankerske prevoze po že tako natrpani Bosporski ožini za 350 tankerskih prevozov letno in

Širitev in krepitev prisotnosti ZDA in zveze NATO na teritoriju postsovjetskih držav vidijo v Moskvi kot zaostritev ne le odnosov s posameznimi državami, v našem primeru rusko-gruzinskih odnosov, temveč tudi v odnosih med Rusijo in NATO-m. Končni cilj te strategije obkroženja bi tako bila s strani zveze NATO vzpostavitev nadzora nad strateško pomembnimi komunikacijskimi povezavami RF iz severa na jug: na Bližnji in Srednji Vzhod in v Južno Azijo (Mihail Aleksandrov 2010, 67).

Na tem mestu je potrebno opozoriti na zaskrbljujočo nestabilnost, ki bi jo v regijo vnesla prisotnost zveze NATO. Glede na protektorat s strani Nata, naj bi gruzinske oblasti intenzivneje neprikrito uresničevale diskriminacijo nad nacionalnimi manjšinami - Armenci, Azerbajdžanci, Adžirijci - in povečala število oboroženih provokacij proti Abhaziji in Južni Osetiji (Mihail Aleksandrov 2010, 68).

Kot odgovor na grožnje varnosti, in sicer (oborožene) konflikte blizu svojih meja in na demonstracije vojaške sile na sosednjih ozemljih, kamor lahko uvrstimo prozahodno usmerjene bivše SR in bližnji Vzhod, je RF sklenila več vojaških koalicij, kot je npr. CSTO.

Oboroženi spopadi in konflikti znotraj države in na njenih mejah resno škodujejo nacionalnim interesom tako, da se zavzema za čim večjo udeležnost v mirovnih operacijah v sklopu različnih organizacij (Brynkin 2008, 534).

RF se pri uresničevanju svojih interesov na južnem Kavkazu poslužuje različnih vzvodov v okviru mednarodnih organizacij, v katerih ima velik vpliv. Med te organizacije v prvi vrsti spada SND, katere vzvodi so: podpora miru ter vloga mediatorja.

Velik varnostni problem za RF predstavlja delovanje upornikov in teroristov na Osrednjem in Severnem Kavkazu. Zaradi njihovega spornega delovanja, ki vnaša nestabilnost v regijo, je RF v preteklosti nekajkrat zahtevala od sosednje države ustrezno ukrepanje, s katerim je slednja odlašala. »Tako je Ruski predsednik Vladimir Putin Gruziji zagrozil z vojaško silo, če ne bo naposled ukrepala proti čečenskim upornikom, ki se zadržujejo v soteski Pankisi, nedaleč od meje s Čečenijo, in od tam vdirajo na rusko ozemlje. Po ruskih podatkih se v soteski, kjer je nameščenih tudi mnogo čečenskih beguncev, skriva več sto čečenskih upornikov« (24ur/novice 2002).

Rusija je številčno povečala oborožene sile za boj proti terorizmu in v sferi varnostnih interesov obstaja možnost ali dvostranskega vzajemnega sodelovanja rusko-

seveda neverjetne količine 1.000.000 sodčkov nafte na dan, ki jih v Ceyhanu pretovorijo na 3 supertankerje, ki nato nafto prepeljejo na tržišča v Evropi in Ameriki (<http://www.student-info.net>).

gruzinskega ali tristranskega sodelovanja Rusija – Gruzija – NATO na področju boja proti terorizmu (Luzjanin 2007, 300).

4.2 GOSPODARSKI INTERESI

Gospodarski interesi na območju Južnega Kavkaza so, a sestavljajo le majhen odstotek ruske celotne trgovine, predvsem zaradi majhnosti trga posameznih držav. Gruzinsko gospodarstvo pa je po drugi strani vedno bilo precej odvisno od uvoza ruskih energetikov in odprtosti ruskega trga zaрузinske izdelke in brezposelno delovno silo.

Leta 2000 je zunajtrgovinski promet med državama tako znašal 158,6 milijona dolarjev, kar je 15,4 odstotka celotnega zunanjetrgovinskega prometa Gruzije (Luzjanin 2007, 295). Elektroenergetika in transportna infrastruktura sta gospodarska sektorja, kamor se vlaga največ ruskih investicij. Predvsem pa je ključna strateška veljavnost te regije kot tranzitne točke za izhod Rusije na trg Srednjega Vzhoda in Južne Azije. »Rusija zato nadzoruje, modernizira in ustanavlja nove transportne in energetske poti, ki potekajo s severa na jug. Ruske korporacije »GAZPROM«, RAO-EES in drugi¹⁰ uspešno in aktivno nastopajo na trgu vseh treh držav Južnega Kavkaza, prav tako so na ta trg uspešno prodrli ruski mobilni operaterji« (Mihail Aleksandrov 2010, 74).

Spodbujanje gospodarskih interesov v Gruziji predstavlja za RF zadnja leta določeno tveganje, saj ob vedno bolj zaostreni varnostno-politični situaciji (Južna Osetija in Abhazija) ter ob očitni naklonjenosti Sakašvilija Zahodu, lahko zgoraj omenjena podjetja izgubijo določene prednosti in privilegije. Zato se vojaško-politični interesi in gospodarski interesi Rusije v regiji morajo preučevati v neločljivi povezavi (Mihail Aleksandrov 2010, 74).

Gospodarski in tranzitni pomen postsovjetskega prostora nasploh, je za rusko državo in domače gospodarstvo velikega pomena. Povečanje politične in gospodarske konkurence med ZDA, EU, Kitajsko in RF ter potencialno tudi Iranom in Turčijo¹¹ glede nadzora nad energetske komunikacijami, naravnimi viri, strateško pomembnimi ozemlji in mostišči, proizvodnimi sredstvi na postsovjetskem območju postaja vse bolj

¹⁰ Ruski uvoz v Gruzijo je znašal leta 2006, 561,7 milijonov dolarjev (Udovič in Marcevič 2009, 92).

¹¹ Med Rusijo in Turčijo že dve leti potekaj dialog o sodelovanju na področju energetike in turizma ter o možnostih skupnega uravnavanja regionalnih konfliktov na Južnem Kavkazu (geopolitika.ru).

zaskrbljujoče. Ne le, da se je borba za nadzor prestavila v notranje politično sfero postsovjetskih držav in s tem omejila tako političen in gospodarski vpliv RF, temveč hkrati pomenila zaostritev problema zaščite ruskih investicij¹² (Karaganov 2008, 386).

RF je za zaščito svojih interesov v Gruziji in s ciljem, da bi opustili vse očitnejšo prozahodno orientacijo po letu 2003, po »revoluciji vrtnic«, posegla po ekonomskih ukrepih. Ob tem velja izpostaviti, da je Gazprom dvignil cene plina v Gruziji¹³, temu je kot posledica poslabšanja odnosov v letu 2006 sledilo še prepoved uvoza določenih gruzinskih izdelkov¹⁴ (Udovič in Mancevič 2009, 92). Gruzija je utrpela veliko izgubo, saj je zaradi prevelike odvisnosti od bilateralnih ekonomskih odnosov morala na koncu popustiti. Obseg blagovne menjave med državama se je po avgustovski krizi in posledično zaradi svetovne gospodarske krize med državama še zmanjšal, ta je v letu 2010 znašal 103,3 mil dolarjev (5,5 % celotnega gruzinskega prometa) (newsgeorgia.ru).

RF je torej na zunanjepolitičnem področju želela z uporabo ekonomskih sredstev zunanje politike doseči neekonomski cilj – prevrednotenje svojega mesta v mednarodni skupnosti (Udovič in Mancevič 2009, 88).

Zgornja sklepanja porodijo naslednje vprašanje, in sicer: ali se bo RF tudi v prihodnje posluževala tega načina za reševanje kompleksnih političnih bilateralnih problemov? Namreč RF ima zaenkrat še vedno to moč, da z uporabo ekonomskih sredstev doseže zadane cilje, vendar na drugi strani Gruzija z leti postaja gospodarsko vedno manj odvisna od svoje velike sosede, njeno mesto pa postopoma zasedata Turčija in ZDA.

4.3 HUMANITARNI INTERESI

Kar zadeva interese v humanitarni sferi, jih lahko pojasnimo s skupno zgodovino držav Južnega Kavkaza in Rusije. V tej regiji živi veliko ljudi, ki imajo poleg matičnega državljanstva še državljanstvo Rusije. To se nanaša na območja kot sta

¹² Od leta 2000 so ruska podjetja v gospodarstvo Ukrajine, Kazahstana, Azerbajdžana, Kirgizije in Gruzije investirala več kot 45 milijard dolarjev (Karaganov 2008, 386).

¹³ Gazprom, ruski državni monopolist, je jeseni 2005, Gruziji najprej enostransko napovedal dvig cene ruskega plina z dotedanjih 63 USD za 1000 m³ na 110 USD za isto količino. Septembra 2006 je sledila nova podražitev, ki je v primerjavi z letom 2005 predstavljala kar več kot 350 odstotno podražitev (STA 2006; Udovič in Mancevič 2009, 92).

¹⁴ RF je v letu 2006 vzpostavila več omejevalnih administrativnih ukrepov na najbolj razširjene gruzinske izdelke, ki jih ta izvažata v RF, in sicer vina, žgane pijače in mineralno vodo ter prepovedala uvoz gruzinskega konjaka in penečega vina (Udovič in Mancevič 2009, 92).

Abhazija in Južna Osetija, čeprav jih še mnogo samostojno živi v Gruziji, Armeniji in Azerbajdžanu.

Ob koncu leta 1990 so ruske oblasti pričele aktivno predlagati prebivalcem Južne Osetije in Abhazije, da vzamejo rusko državljanstvo in razdeljevali so ruske potne liste. Po podatkih južno-osetske oblasti je konec leta 2007 ruske potne liste imelo 97 % prebivalstva. V situaciji, kot je bila leta 2000, ko je Rusija z Gruzijo uvedla vizumski sistem, je to omogočalo, da so prebivalci Južne Osetije in Abhazije svobodno prehajali rusko mejo in dobivali ruske pokojnine in druge socialne ugodnosti (Rianovosti 2007).

Eden izmed zunanje političnih interesov Rusije je, da skrbi, da se ne kršijo njihove državljanske, politične in ekonomske pravice. Rusija za svoje »državljanec« skrbi prek nekaterih ukrepov: ukinitve viz in pokojnine za veterane Velike vojne (Mihail Aleksandrov 2010, 75).

4.4 INTERESI GRUZIJE IN ZDA

Odkar je Mihail Sakašvili januarja leta 2004 nastopil funkcijo predsednika Republike Gruzije, je Gruzija dosledno uresničevala novo nacionalno politiko, cilji katere so: »priključitev s strani Rusije podprtih separatističnih ozemelj Južne Osetije in Abhazije; postati članica zveze Nato; liberalizacija gospodarstva in podpora demokratizaciji s priključitvijo zahodnim mednarodnim institucijam« (Smith 2009, 123).

Priključitev in prevzem nadzora nad de facto neodvisnima republikama Južne Osetije in Abhazije je nacionalen interes Gruzije, saj zanjo pomeni ozemeljsko celovitost. Po letu 2004 je bilo kar nekaj poskusov, ki so vključevali oboroženo silo in ostre ukrepe proti njima. Uporaba oborožene sile v bližini državne meje z Rusijo in v območju, kjer so prisotni ruski mirovniki ter proti ruskim državljanom govori o ekstremni politiki Sakašvilija (Smith 2009, 124). Namreč, v gruzinskem interesu je, da z različnimi prijemi zmanjša oz. odpravi vpliv in prisotnost RF na teritoriju Abhazije in Južne Osetije. Kot posledica teh teženj, je med državama leta 2006 med drugim izbruhnila diplomatska vojna, pri čemer je Tbilisi obtoževal Moskvo podpiranja separatistov in zahteval odstranitev ruskih mirovniških baz iz Južne Osetije (Kommersant 2008, 406).

Geopolitičen položaj Gruzije smo deloma izpostavili že na začetku tega poglavja, prav tako je pomemben dejavnik, ki lahko pripomore k hitrejšemu rekonstruiranju gruzinskega gospodarstva, katerega trgovinska bilanca že več let ostaja negativna (mfa.gov.ge). Priložnosti za krepitev gruzinskega gospodarstva obstajajo na področju vinogradništva, kmetijstva, turizem, itd., pri čemer druge države svoje priložnosti vidijo v Gruziji predvsem kot pomembno tranzitno pot za energente iz Kaspijskega morja.

Gruzija je »ključ do Kavkaza« - Zahodne države jo lahko uporabijo kot vrata do virov Kaspijskega jezera, kjer so precejšne rezerve energetskih virov in dostop do svilene poti. ZDA in EU si zato želijo tesnih, prijateljskih in diplomatskih odnosov z njo in se vmešavajo tako v zadeve njihove zunanje politike, kot tudi v zadeve povezane z varnostjo energetskih virov, transporta in komunikacijskega sistema (Mihail Aleksandrov 2010, 83).

»ZDA imajo svoje gospodarske interese predvsem na področju energetskega tranzita. Gruzija je po nenehnih notranjih krizah, problemih z ekonomskimi ukrepi s strani Rusije in v težnji po zunanjem sponzorju le-tega našla v ZDA« (ob posredni pomoči Turčije) (Chigorin 2009, 475).

Možnost članstva v zvezi Nato je obstajala že v času predsedovanja Eduarda Ševarnadze, resna zanimanja za članstvo pa so se pojavila s konkretno politiko Sakašvilija. Pri tem pa članstvo v Natu po mnenju mnogih držav ni kratkoročno realno dosegljivo za Gruzijo, saj mora do uradnega povabila urediti kar precejšnje število notranjih in zunanjih zadev. To pa ni zaustavilo gruzinske oblasti, da bi prenehala s sprejemanjem potrebnih odločitev, katere jo postavljajo vedno bližje k zelenemu cilju.

Tako je parlament Gruzije 14. marca 2007 z večino glasoval za deklaracijo o vstopu države v Severnoatlantsko zaveznitvo. K tej deklaraciji je priložen »Memorandum parlamentarnih frakcij in političnih strank o vstopu Gruzije v NATO«. V njem je zapisano, da je pridružitve Gruzije zvezi NATO prioriteta za narod in državo. V tej organizaciji Gruzija vidi upanje po ohranitvi, obnovitvi teritorialne celovitosti in zaščito njene suverenosti, hkrati pomeni zanje garancijo stabilnosti in miru v regiji. Na političnem parketu in v medijskih občilih se močno odraža želja po čim hitrejšem vstopu v NATO.

Pri tem so v Tbilisiju hiteli z izvrševanjem vojaške reforme, predsednik Sakašvili je napovedal povečanje števila gruzinskih vojakov v Iraku iz 850 na 2000 ter razglasil odločitev o napotitvi nekaj sto gruzinskih vojakov v Afganistan. Pozdravili so

odločitev ZDA o njihovi namestitvi elementov protiraketnega sistema na Kavkazu (Kommersant 2007). Vse to naj bi po mnenju Tbilisija pripomoglo k hitrejšemu vstopu Gruzije v zvezo Nato.

Zaradi novih političnih interesov je Gruzija nepreklicno izstopila iz SND. Izstop Gruzije iz SND je pomenil konec proruskega obdobja in začetek nove dobe v političnem in gospodarskem življenju Gruzije.

Prve reakcije držav članic SND po izjavi o izstopu so bile ali ravnodušne ali pa reakcij uradnih oseb skoraj ni bilo. Zunanje politično vodstvo Rusije je izjavilo, da je ta korak Sakašvilija škodljiv za Gruzijo. Vidnejših posledic za organizacijo SND ni bilo, saj je vsaka država v tej organizaciji zastopala svoje individualne interese. Obstaja prepričanje, ki govori v prid izstopu, saj je s tem bilo omogočeno reformirati organizacijo in jo spremeniti v bolj praktično in aktivno strukturo (Rahmanov 2008).

Poleg tega je v krogu neodvisnih držav veljalo, da je Organizacija SND Gruziji predstavljala le pogajalski parket, saj v zadnjem času ni podpisala ničesar. Tudi izstop zanj ni imel velikih gospodarskih posledic, saj je med RF in Gruzijo veljal vizumski režim, torej blokada na izvoz ni naredila prevelike škode, saj je ruski uvoz v tej državi bil približno enak pred prihodom Sakašvila kot po njem« (Rahmanov 2008).

Pri čemer moramo opozoriti na to, da bi drugim državam blokada povzročila veliko večjo škodo, saj ni bilo vizumskega sistema in s tem prikrajšanost za velike gospodarske koristi. Za razliko od drugih držav, ki učinkovito izkoriščajo gospodarske in politične mehanizme v SND, je bilo članstvo Gruzije v Skupnosti zgolj formalno.

Gruzija se je vedla v nasprotju z normami in principi SND: vzdrževanje dobrososedskih odnosov; spoštovanje pravic manjšin; mirno reševanje sporov; ne sme dovoliti, da se njeno ozemlje uporabi za agresijo proti sosednjim državam – Gruzija je prekršila vse te norme (Mihail Aleksandrov 2010, 85).

V paket učinkovitega moderniziranja države spada tudi aktivna militarizacija Gruzije. Leta 2005 je Tbilisi za obrambo namenil velik delež proračuna. Za modernizacijo orožja in popolnitvi sil je namenil skoraj 325 mil. dolarjev. To znaša kar 21,4 odstotka proračuna države ali drugače šest odstotkov BDP-ja države. Kar je sam po sebi dovolj velik dejavnik tendence destabilizacije in prav tako priča o nameri Gruzije po uporabi orožja pri razreševanju konfliktov v prihodnosti (Vladimir Aleksandrov 2008).

5 VARNOSTNA POLITIKA RUSKE FEDERACIJE NA OZEMLJU REPUBLIKE GRUZIJE (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI)

Varnostna politika RF poleg zaščite svojih interesov vključuje še krepitev sodelovanja z različnimi organizacijami in koalicijami ter sklepanja novih, saj s tem lahko sebi in drugim državam v regiji omogoča čim višjo stopnjo varnosti in stabilnosti.

Rusija si aktivno prizadeva za sodelovanje v pomembnih mednarodnih organizacijah, kar ji med drugim zagotavlja, da se upoštevajo in uresničujejo tudi njeni zunanjepolitični interesi. OZN in Varnostni svet ZN, smatra Rusija kot pomembni orodji za zagotavljanje stabilnost v svetu kot tudi na območju Južnega Kavkaza. Zmanjšanje njihove vloge po mnenju ministra za obrambo Ivanova, pa v prihodnosti lahko predstavlja resno nevarnost za vojaško-politične interese Rusije (Ivanov 2004).

Krepitev odnosov s SND je ena od prioritet zunanje politike RF. Rusija si predvsem prizadeva za nadaljnjo povečanje pristojnosti pri usklajevanju vojaških in političnih dejavnosti v SND v okviru obstoječih struktur in v institucijah, predvsem v Organizaciji pogodbe o kolektivni varnosti (CSTO). Rusija se bo še naprej zavzemala za njeno preoblikovanje v učinkovito medvladno organizacijo, ki ima stabilizacijski učinek na celotne vojaško-politične razmere v Skupnosti neodvisnih držav in v sosednjih regijah (Ivanov 2004).

Pomembnejši dejavnik ruske varnostne politike je vzdrževanje prijateljskih odnosov tudi z vojaško koalicijo kot je Nato, pri tem se zaveda teže njihovega sodelovanja na področjih kot so mirovne in humanitarne operacije, boj proti terorizmu in proti ostalim oblikam transnacionalnih groženj.

Odnosi Rusije z Organizacijo Severnoatlantske pogodbe (NATO) so določeni z Rimsko deklaracijo iz leta 2002. Del varnostne politike Rusije, je pozorno spremljanje procesa transformacije Nata, na tem mestu pa pričakuje, da bodo kmalu odstranjeni iz vojaških načrtov in političnih deklaracij držav - članic Nata, tako neposredne kot posredne komponente protiruske usmerjenosti. Vendarle, če bo Nato še naprej vztrajal pri vojaškem zavezništvu z obstoječo ofenzivno usmerjeno vojaško doktrino, ruska stran ne izključuje ustrezne reakcije na to (Ivanov 2004).

Rusija je še naprej pripravljena na razvijanje konstruktivnega in obojestransko koristnega sodelovanja z državami Evropske unije (EU) v primeru, da slednje

brezpogojno priznavajo ozemeljsko celovitosti RF in da spoštujejo njeno pravico do boja proti vsem oblikam mednarodnega terorizma (Ivanov 2004).

Šanghajska organizacija za sodelovanje (SCO) ima ključno vlogo pri zagotavljanju stabilnosti v Centralni Aziji in na Daljnem vzhodu. Nadaljnje izboljšave v SCO bodo doprinos k oblikovanju območja miru in stabilnosti v jugovzhodni regiji in na Daljnem vzhodu (Ivanov 2004).

Posebne pomena za Rusijo so njeni odnosi z ZDA. Načrtuje se širitev večstranskega sodelovanja z ZDA, tudi v zvezi z vprašanji globalne in regionalne stabilnosti, kot tudi podpora režimu na področju neširjenja orožja za množično uničevanje njihovih nosilcev. Rusija meni, da bi se našla kompromisna rešitev, za katero koli od mednarodnih težav, katere je moč doseči s strogim spoštovanjem mednarodnega prava in medsebojnega spoštovanja nacionalnih interesov (Ivanov 2004).

Tako trenutni mednarodni položaj zaznamuje dinamičnost, protislovja in razvoj nekaterih ključnih mednarodnih institucij. Ta položaj zahteva ponovno ocenitev ogrožanja varnosti sistema RF in za oblikovanje prednostnih nalog za vojaške enote, ki ustrezajo mednarodnemu položaju Rusije in njenih razpoložljivih virov.

Ivanov pravi, da se ne da popolnoma izključiti preventivne uporabe sile, če bo to potrebno v interesu Rusije in njenih obveznosti do zavezništva. Kot eno izmed groženj nacionalne varnosti RF navaja usposabljanja OS v drugih državah, tudi sosednjih, za operacije na ozemlju Rusije oziroma proti njenim zaveznikom (Ivanov 2004).

V oblikovanju varnostne politike za bližnjo prihodnost Ivanov izpostavlja prepričljivo možnost vojaškega načrtovanja, ki se naj bi usmerilo tudi na obstoj številnih negotovosti, to so konflikti ali procesi, saj obstaja tveganje, da bi njihov razvoj bistveno spremenil geopolitično situacijo, posebej v predelih, kjer ima Rusija svoje interese ali bi se razvili v neposredno grožnjo za njeno varnost.

Takšni dejavniki so prisotni v notranjih razmerah v nekaterih državah SND in na meji z regijo. To velja zlasti za Gruzijo, kjer je RF uporabila nešteto možnosti z različnimi sredstvi za reguliranje južnoosetsko-gruzinskega in abhaško-gruzinskega konflikta, pri čemer nikoli ni dosegla dokončne vzpostavitve miru. Pri tem zgornje napovedi MO o uporabi vojaške sile predvsem kažejo na to, da se varnostna politika po letu 2004 nagiba tudi k rešitvam s skrajnimi sredstvi.

5.1 MIROVNE OPERACIJE NA OBMOČJU SND

Po težavnih obdobjih socialnih in ekonomskih sprememb je Rusija postala zelo zavzeta za ohranjanje in vzdrževanje globalne, regionalne in domače stabilnosti. Po koncu hladne vojne so namreč poslanstvo zagotavljanja miru in stabilnosti prevzele mirovne operacije, katerih število je iz leta v leto naraščalo, območje, kjer so potekale in še sedaj potekajo, pa se neizmerno širi. Med ta območja spada tudi sedanje ozemlje SND, na katerem je vzporedno s procesom razpadanja ZSSR nastalo tudi precejšnje število, kasneje mednarodno priznanih, konfliktov.

Ko govorimo o konfliktih in mirovnih operacijah na območju SND, ne moremo mimo RF, ki je odigrala zelo pomembno, čeprav marsikdaj dvoumno vlogo (Grošelj 2006, 243).

Grošelj opozori na to, da je rusko delovanje na območju SND posledica prepleta različnih dejavnikov in interesov hkrati, ki pa so bili pogosto zelo specifični in vezani strogo na vsako izmed mirovnih operacij posebej. Kot ključne interese opredeljuje¹⁵: »Krepitev oz. ohranjanje ruskega vpliva, ruske gospodarske interese, preprečevanje eskalacije konfliktov, ki bi ogrožala stabilnost celotne regije in same Rusije, zaščito rusko govorečih manjšin ter omejevanje zahodnega vpliva (Grošelj 2006, 243).

Na območju SND so do leta 1998 vojaški kontingenti ruskih mirovnih sil sodelovali pri mirovnih operacijah, in sicer: v Transnistriji v Republiki Moldaviji (dva bataljona, 500 mož), v Južni Osetiji (en bataljon, več kot 500 mož), Tadžikistanu (motorizirana divizija, okoli 7000 mož) in v Abhaziji (trije bataljoni, več kot 1600 mož), v katerih je sodelovalo okoli 70000 ruskih vojakov.

Leta 1998 je bila Rusija aktivno udeležena skupaj s predstavniki OVSE pri reševanju Armensko–Azerbajdžanskega konflikta« (Barynkin 2008, 534). »Na ozemlju SND je bilo pet mirovnih operacij, pri čemer so ob koncu leta 2006 aktivne samo še tri mirovne operacije, v katerih sodeluje 3000 ruskih vojakov« (Grošelj 2006, 244).

Rusija je na območju SND izvajala predvsem dva tipa mirovnih operacij. Prvi tip, ki se je zgledoval po mirovnih operacijah OZN, je bil poimenovan operacije v podporo miru. Oborožene mirovne sile, podobno kot v mirovnih operacijah OZN, lahko tu s pristankom sprtih strani nadzorujejo premirje ali prekinitev ognja, pri čemer lahko silo

¹⁵ Navezuje se na Sokolova 1997; MacFalana 1997 in Jermolajeva 2000.

uporabijo samo v samoobrambi (operacija v Abhaziji in Južni Osetiji) (Allison 1994; Grošelj 2006, 243).

Drugi tip so operacije za vzpostavitev miru, ki ne predvidevajo pristanka sprtih strani in sporazuma o prekinitvi sovražnosti ter dosežejo ločitev sprtih strani z uporabo ali z grožnjo sile (Allison 1994; Grošelj 2006, 243).

V praksi države EU in OVSE nikoli niso videle potrebe po vojaški intervenciji pri reševanju, pomirjanje konfliktov na območju SND, funkcije so omejili predvsem na opazovanje, nadzorovanje in nudenje pomoči ter na urejanje formalnosti med vojskujočima se stranema v konfliktu. To je tudi eden izmed razlogov, da je Rusija v mnogih primerih delovala samostojno in predvsem na osnovi svojih interesov nacionalne varnosti ter na osnovi mednarodnih obveznosti (Barynkin 2008, 536).

Pri urejanju konfliktov v devetdesetih so bili zelo glasni negativni odzivi s strani Azerbajdzana in Gruzije: »Obstajalo je prepričanje, da SND žal ni uspelo ustvariti učinkovitih mehanizmov vojaško-političnega sodelovanja in mirovništva. Obe državi kasneje obtožujeta RF, da ruski mirovni kontingenti postajajo zavezniki separatistov in da Rusija podpira separatiste v težnjah, da bi ohranila svojo vojaško prisotnost na tem območju« (Barynkin 2008, 543).

5.2 DOKUMENTI O POOBLASTILIH IN PRISTOJNOSTIH MIROVNIH SIL RF

Obstaja cela vrsta načel in dokumentov, ki natančno opredeljujejo pristojnosti, ravnanja in omejitve pri izvajanju tako zahtevnih in kompleksnih nalog kot so mirovne operacije. Najpogosteje je njihov namen prav v tem, da se preprečijo potencialne zlorabe položaja mirovnih sil in se izloči domnevna pristranskost.

Ruska pravna načela o sodelovanju vojaških kontingentov OS pri operacijah v podporo miru ali pri restavraciji mednarodnega miru in varnosti so zapisana v: Federalnem pravu, v Proceduri za Rusko Federativno Klavzulo/predpis o Vojaški in Civilnih osebah za sodelovanje pri operacijah v podporo miru in restavraciji Mednarodnega miru in varnosti« (1995), predsedniški odlok »O Formaciji posebnega vojaškega kontingenta v OSRF za sodelovanje pri podpori ali restavraciji mednarodnega miru in varnosti (1996)« ter tudi v Statutu vojaškega kontingenta v RF

OS za sodelovanje pri vzdrževanju ali restavraciji mednarodnega miru in varnosti (1996).

Odločitve o napotitvi vojaških kontingentov ruskih oboroženih sil zunaj njihovega ozemlja z namenom participacije v mirovnih operacijah so sprejete s strani Predsednika RF na podlagi pristojne resolucije Federalnega Sveta RF Federalne Skupščine.

Ruske mirovne sile so za razreševanje konfliktov, ki temeljijo na nesoglasjih znotraj neke države, lahko aktivirane v naslednjih formacijah: kot tretja stran – nevtralen mediator (Transnistria v Republiki Moldaviji, Južna Osetija, Gruzija); kot del SND KMS (Tadžikistan); kot del Kolektivnih mirovnih sil (Abhazija), pod okriljem ZN, OVSE ali drugih organizacij (Barykin 2008, 538).

V nadaljevanju smo dokumente, ki vsebujejo določila o pooblastilih in pristojnostih, strukturah in nalogah mirovnih sil RF ter o sprejemanju odločitev razdelili v tri skupine.

Prva skupina dokumentov vsebuje Ustanovno listino SND, ki je bila podpisana januarja leta 1993 ter definira temeljne prijeme za reševanje sporov in za preprečevanje konfliktov med državami SND.

Druga skupina dokumentov se nanaša na specifično vprašanje glede strukture operacij KMS SND.

Pogodba o Vojaških opazovalnih skupinah in Kolektivnih mirovnih silah SND je bila podpisana 20. marca 1992, na konferenci voditeljev držav SND v Kijevu. 15. maja istega leta so bili podpisani trije protokoli v Taškentu: eden o »Skupinah vojaških opazovalcev in Kolektivnih mirovnih silah v SND«; eden glede začasnih procedur za formacijo in aktivacijo skupin vojaških opazovalcev in Kolektivnih silah v conah konfliktov med SND državami in eden o strukturi, logistiki in oskrbi teh skupin in sil. 24. septembra leta 1993, je bil podpisan dogovor o Kolektivnih mirovnih silah, opremljen z dokumenti o statusu skupnega poveljstva sil in oskrbi teh enot in sil.

Tretja skupina dokumentov uveljavlja mehanizem sprejemanja odločitev in se nanaša na specifične mirovne operacije na območju SND in prav tako vključuje dokumente, ki omogočajo redno podaljšanje mandatov mirovnih operacij (kot npr. v Abhaziji in v Tadžikistanu).

Celoten nadzor nad mirovnimi operacijami na območju SND, kjer so prisotne tudi ruske mirovne sile, ima Svet vodij držav SND v povezavi z opazovalci, nadzorniki mednarodno priznanih mednarodnih političnih organizacij (ZN, OVSE). Mandat mora

imeti skrbno in natančno opredeljene naloge operacije, predvideno trajanje, strani, ki so zadolžene za izvrševanje in njena moč. Kolektivne mirovne sile v Abhaziji in Tadžikistanu so imele takšen mandat. Rusija je bila v preteklosti primorana ravnati tudi brez mandata ali sistema političnega nadzora nad delovanjem mirovnih sil, kar so opravičevali s kasnejšim pozitivnim izidom – prekinitev ognja v Južni Osetiji in Transnistriji (Barykin 2008, 539).

Na območju držav SND se mirovne operacije lahko začnejo šele potem, ko Svet vodij držav SND sprejme to odločitev. Svet nato obvesti Varnostni svet ZN in predsedujočega OVSE o tej odločitvi. Praksa, ki se je razvila in postala konstantna, da kontingente spremljajo opazovalci¹⁶ (Barykin 2008, 541).

5.3 MIROVNE OPERACIJE V GRUZIJI (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI)

Leta 1993 so OS RF na območju Abhazije pridobile status »mirovnih sil«. 14. maja leta 1994 so v Moskvi pod varstvom ZN in Rusije kot posrednika potekala podaljšana pogajanja, ki so privedla do dogovora o prekinitvi ognja in ločitvi sil. Na podlagi tega dokumenta in na podlagi odločitve Sveta voditeljev držav SND so bile Kolektivne mirovne sile (KMS) SND nameščene na območje konflikta junija leta 1994.

Varnostni svet (VS) je nato ustanovil Opazovalno misijo ZN v Gruziji, ki jo je sestavljalo 86 opazovalcev. Junija 1996 in novembra leta 1997 sta se strani Abhazija in Gruzija spet srečali, tudi tokrat pod okriljem OZN in Rusije kot posrednika. Januarja leta 1999 so ZN podaljšali mandat opazovalcem misije v Gruziji, VS je pozval Gruzijo in Abhazijo »naj poglobita sodelovanje v mirovnem procesu, ki poteka pod okriljem OZN, nadaljujeta s trdom pri dialogu ter poskušata doseči jasne rezultate pri vseh spornih vprašanjih v pogajanjih« (Mihail Aleksandrov 2010, 261).

Aprila 1999 je Svet vodij držav SND sprejel uredbo »Nadaljnji ukrepi pri reševanju konflikta v Abhaziji in Gruziji«. Ta dokument predvideva vrnitev beguncev in garancijo za njihovo varnost kot prioriteto. Časovna postavka je bila en mesec, če obe

¹⁶ V skladu s pogodbo o reševanju konflikta v Južni Osetiji, ki sta jo podpisali Rusija in Gruzija 24. 06. 1992, je bila ustanovljena Skupna opazovalna komisija, sestavljena iz predstavnikov Severne Osetije, Južne Osetije, Gruzije in Rusije. S privolitvijo obeh strani, so bile Skupne mirovne sile in Združena opazovalna komisija postavljene vzdolž varnostne cone. To so zainteresirane države ali države, ki mejijo na državo, kjer poteka oboroženi konflikt (Barykin 2008, 534–542).

strani ne bi upoštevali vseh zahtev, bi na območje konflikta poslali okrepitve mirovnih sil. Do podaljšanja mandata takrat ni prišlo.

Za razliko od Južne Osetije so na območju Abhazije že od leta 1994 izključno mirovne sile SND, in sicer razen ruskega kontingenta, ni kontingenta nobene druge države.

Enaki vzroki, ki so privedli do gruzinsko–abhškega konflikta so tudi vodili do južno-osetskega konflikta. 14. julija 1992 je bil med RF in Gruzijo podpisan Dagomski sporazum, ki je določal namestitve mešanih mirovnih sil v Južno Osetijo. Bila je določena kvota, in sicer vsaka stran naj bi imela 500 vojakov (ruska, osetska in gruzinska), nato je bila istega leta ustanovljena Mešana nadzorna komisija, ki je leta 1994 dobila status stalnega dejavnega organa, v njej so bili predstavniki Rusije, Južne Osetije, Severne Osetije in Gruzije. Funkcijo opazovalcev je prevzela nase misija OVSE (Mihail Aleksandrov 2010, 263).

S tem sporazumom se je končalo prelivanje krvi in omogočena je bila ločitev bojujočih se strani ter stabilizacija razmer, pri čemer je imel ruski mirovni kontingent ključno vlogo.

Maja leta 1996 je bil v Kremlju med Gruzijo in RF podpisan »Memorandum o Ukrepih za zagotovitev varnosti in Okrepitev vzajemnega zaupanja med stranema v gruzinsko–osetskem konfliktu«. Glede na ta dokument obe strani zavračata grožnje oziroma uporabo sile in se zavežeta postopati znotraj okvirov Skupne opazovalne komisije. Ti dogovori so se s težavami izvršili, nekateri šele čez nekaj let. Kljub ruskemu uspehu v vlogi mirovništva, pa izvajanje točk iz dokumentov stagnira, predvsem zaradi kompleksnosti konflikta.

PROBLEM KODORSKEGA OKROŽJA¹⁷:

Kodorsko okrožje izpostavljam zato, ker se v mednarodni skupnosti njegova problematika obravnava ločeno od abhškega problema.

Po vojni leta 1993 so gruzinske enote zapustile Abhazijo, a abhška vojska ni vstopila v Kodorsko okrožje. Z namenom preprečitve poslabšanja medetničnih odnosov, je bil sklenjen dogovor, da Abhzijci ne bodo sodelovali pri oboroženih konfliktih na tem območju.

¹⁷ Kodorsko okrožje je pomembna strateška točka v Abhaziji. Na tem območju živijo Svani, etnična skupina, ki je bližje Gruziji.

Oktober leta 2006 je bila sprejeta resolucija OZN, ki določa, da je potrebno spoštovati Sporazum iz leta 1994, v katerem je zapisano, da je Kodorsko okrožje demilitarizirana cona – kjer ni dovoljena namestitev oboroženih sil. Tega se Gruzija ni držala in je z namenom izvajanja pritiska na Abhazijo in Južno Osetijo tja odposlala vojsko, ki je tam ostala vse do konflikta avgusta 2008. S tem dejanjem je Sakašvili prekršil dogovor iz leta 1993, ki je določal število policistov, 10–15 na tisoč prebivalcev, pri čemer je bilo tja odposlanih najmanj 1500 vojaških oseb (Mihail Aleksandrov 2010, 392-395).

Posebna pozornost je temu okrožju namenjena tudi pri obravnavi gruzinske krize 2008 v kasnejših poglavjih.

5.4 RUSKE VOJAŠKE BAZE V GRUZIJI (V JUŽNI OSETIJI IN ABHAZIJI)

V skladu s sporazumom o ruskih vojaških bazah v Gruziji, ki je bil podpisan septembra leta 1995, so bila na gruzinskem ozemlju nameščena štiri vojaška oporišča: v mestu Akalkalaki, Batumi, Vaziani, Gudauta (Chepurin 2008, 454).

Vojaške baze RF na ozemlju Gruzije, Južne Osetije in Abhazije so opravljale pomembne funkcije, ki so vključevale tako oskrbo, skladiščenje, izvajanje vojaških vaj, zaščito ruskih interesov, itd. V procesu približevanja Zahodu, je bila pred Gruzijo neizogibna naloga, in sicer, da ukine te neposredne simbole ruske prisotnosti. Sam proces odprave je bil dolgotrajen in zapleten, pri čemer so se odnosi med državama izdatno poslabšali.

Tako so se leta 2004 pojavile prve uradne ocene gruzinske oblasti o dejavnosti ruskih mirovniških sil. Predsednik gruzinskega parlamenta N. Burdžanadze je izjavil, da ruske mirovne sile ne izpolnjujejo svojih obveznosti in ne morejo zagotavljati varnosti na njim dodeljenem območju, pri čemer je parlament Gruzije sprejel zahtevo o prekinitvi mandata ruskih mirovniških sil in predlagal napotitev na območje konflikta mednarodni mirovni kontingent (Chepurin 2008, 456).

Pri tem se je gruzinska stran sklicevala na tako imenovane »istanbulske obveznosti«¹⁸, ki so bile sprejete 17. novembra 1999 med državama in naj jih Rusija po mnenju Tbilisija naj ne bi izpolnila. Ruska stran je obtožbe ostro zanikala, saj je po njenem stališču bil obseg ruskega konvencionalnega orožja in opreme na ozemlju Gruzije do 31. decembra 2000 zmanjšan na dogovorjeno stopnjo. Do 1. julija leta 2001 so razpustili še ruski vojaški bazi Vaziani in Gudauta. Nazadnje, 31. marca 2006, so podpisali dvostranski sporazum o časovnem načrtu delovanja in umika ruskih vojaških baz in drugih vojaških objektov Kolektivnih sil v Zakavkazju, ki se nahajajo na ozemlju Gruzije (Chigorin 2008, 477; Rossiiskaya gazeta 2007a).

Resolucija¹⁹ je bila dokončno sprejeta 15. februarja 2006, ko je vseh 179 poslancev glasovalo za zahtevo o dokončnem umiku ruskih mirovnikih sil, pri čemer je predsednik Sakašvili poudaril uspešnost in izurjenost lastne vojske ter pomembnost njihovega položaja v mednarodni sferi, in sicer naklonjenost Nata ter obsodil nedopustno ravnanje Rusije v preteklosti« (Allenova in Novikov 2008).

Umik ruskih enot iz Gruzije, ki je bil določen po rusko-gruzinskem sporazumu, podpisanem 31. marca 2006 v Soči za leto 2008, je bil končan pred rokom. Oktobra 2007 je potekalo zaprtje zadnje, dvanajste vojaške baze, ki je bila nameščena v Batumiju, kot tudi odstranjevanje ostankov ruske vojaške opreme. V letu 2007 so ostali le mirovniki, ki so služili v okviru mandata SND v Abhaziji, kot tudi pripadniki Kolektivnih sil SND za ohranjanje miru v Južni Osetiji (Rossiiskaya gazeta 2007b).

Pri procesu odprave vojaških baz je ruska stran opozorila na pomembno dejstvo, in sicer, da prekinitve mandata ruskih mirovnikih sil pomeni odstop od Dagomskega sporazuma iz leta 1992. Prav tako je RF očitala Gruziji neizpolnjevanje »istanbulskih obveznosti«, pri čemer gruzinska stran naj ne bi rešila vprašanja glede infrastrukture bivše ruske vojaške baze Gudauta, ki bi jo morala dodeliti v uporabo mirovniškim silam SND ter ji očitala zavračanje preureditve bivše vojaške baze v Batumiju, ki je predvidena v sporazumu, dne 31. marca 2006, za skupen gruzinsko-ruski protiteroristični center (Chigorin, 2008; Rossiiskaya gazeta, 2007a).

¹⁸ Istanbulske obveznosti določajo umik ruskih vojakov iz Pridnesterja in zmanjšanje števila ruskega težkega orožja na ozemlju Gruzije, kot določajo omejitve. V peti točki izjave med Gruzijo in Rusijo, podpisane na vrhu OVSE 17. novembra v Istanbulu so bili dogovorjeni datumi o zaprtju štirih ruskih baz na gruzinskem ozemlju. http://www.ln.mid.ru/brp_4.nsf/sps/.

¹⁹ Resolucija z naslovom: »O razmerah v nekdanji Avtonomni provinci Južni Osetiji in napredek mirovnega procesa« (Chepurin 2008, 453).

V času procesa ukinjanja ruskih vojaških baz so bili odnosi med državama napeti, provokacije obeh strani pa so situacijo samo še zaostrovale z dejanji kot so: uvedba viz za ruske mirovnike v Gruziji, zajetje ruskih častnikov v Tbilisi in Batumiju, stalne provokacije napram ruskih pripadnikov mirovnih sil in vohunski škandali.

5.5 VOJAŠKE VAJE

Pogosto se države odločajo za vojaške vaje z namenom preizkusiti pripravljenost lastnih OS pred morebitnimi vojaškimi napadi, njihovo pripravljenost pri zaščiti in reševanju, za preizkušanje novega orožja, itd. V določenih okoliščinah vojaške vaje v mednarodni skupnosti označijo za demonstracijo vojaške sile. Demonstracija oborožene sile pa bližnje sosednje države lahko smatrajo za simbolično gesto, grožnjo nacionalni varnosti, še zlasti v primeru, kjer obstaja dolgotrajna napetost v bilateralnih odnosih. Prav tako se vojaške vaje lahko dojemajo kot priprava na oborožen spopad.

Od 15. julija do 2. avgusta leta 2008 so na jugovzhodu Rusije, na ozemlju republik Severne Osetije – v Alaniji ter v Ingušetiji, Dagestanu in Kabardino-Balkariji, Karačajevo-Čerkeski in Čečeniji potekale obsežne vaje »Kavkaz-2008«. Kot glavni namen izvajanja vaj so navedli ocenitev usposobljenosti vojaškega poveljstva, usposobljenost sil in primernost sredstev vojaškega okrožja Severnega Kavkaza, ocenitev Kaspijske flote in Novoruske vojaške morske baze za delovanje v primeru terorističnega ogrožanja na jugu Rusije« (Taraman in Bobrun 2008, 23).

Prav tako so julija 2008 potekale do tedaj najobsežnejše vojaške vaje CSTO »Rubež 2008«, v katerem so uporabili protiletalski raketni sistem »Tunguska« in protiletalska prenosna raketna sistema »Strela« in »Igla« (Andrej Aleksandrov 2008, 26).

Ruski viri te vojaške vaje RF označujejo za gesto, ki kaže na nestrinjanje z Zahodom in odgovor na agresivno politiko ZDA na območju bivše SZ. Pri tem obsojajo njihovo odkrito demonstracijo vojaške moči v neposredni bližini ruskih meja, v Gruziji in Ukrajini. V bližini Tbilisija, v bivši ruski vojaški bazi Baznani, so se odvijale velike ameriško-gruzinske vojaške vaje »Takojšen odgovor 2008«. V prvi polovici leta 2008 so potekale tudi skupne vojaške vaje Nata in Ukrajine z imenom »SiBriz-2008«.

Ruska stran je te aktivnosti razumela kot zelo očitno znamenje, da ZDA in njihovi zavezniki skušajo okrepiti svojo geopolitično in vojaško prisotnost v Črnomoški regiji,

predvsem na Kavkazu. Ameriško – gruzinske vaje razumejo v Rusiji kot znak, da bodo ZDA priskočile na pomoč Gruziji, če pride do spopada med Gruzijo na eni strani in Abhazijo ter Južno Osetijo na drugi. Hkrati so nakazale, da bodo v primeru dejanske invazije gruzinske vojske v Južno Osetijo, z zavzetjem Rokskega prelaza onemogočili vstop ruske pomoči iz te smeri (Mihail Aleksandrov 2010, 310).

Pri tem moramo poudariti, da so se ugibanja o pomenu vojaških vaj na obeh straneh kmalu razjasnila, saj so se oboroženi spopadi, ki so vodili v petdnevno vojno pričeli dan po tem, ko so se končale skupne vojaške vaje oboroženih sil Gruzije in ZDA »Takojšen odgovor 2008«, v katerih je sodelovalo tisoč ameriških vojakov, do tistega časa največje število tujih vojakov, kar jih je kdaj bilo v Gruziji (Mihail Aleksandrov 2010, 311).

6 ZAPLET MED GRUZIJO IN RUSKO FEDERACIJO

6.1 KRONOLOGIJA PETDNEVNE VOJNE

Gruzinsko-ruski konflikt se je zaostрил pomladi leta 2008. Strani sta izmenjali bojevite izjave, pregledi na kontrolnih točkah so bili zaostreni. Gruzinska policija je zadrževala Osete, osetski vojaki Gruzince. Začelo se je navzkrižno streljanje: najprej z orožjem malega kalibra, nato pa z minometi in topništvom. V začetku julija je gruzinska vojska prevzela nadzor nad okoliškimi hribi mesta Chinvali. Od začetka avgusta se je intenzivnost oboroženih spopadov in streljanja dramatično povečala, pojavile so se prve žrtve tako med Oseti kot tudi med Gruzinci. V mestu Chinvali se je govorilo samo o tem, kako Gruzija namešča vojsko in oklepna vozila blizu mesta in se pripravlja na napad.

Slabšanje razmer v Južni Osetiji se je začelo v noči na 1. avgust, po gruzinskem bombardiranju naselij v Chinvaliju in drugih krajev. Vojaki Južne Osetije so nanje odgovorili, pri čemer je bilo po podatkih MO RF ranjenih 12 ljudi in šest mrtvih (mil.ru).

7. avgust 2008: V okolici mesta Prisi med gruzinsko in južno-osetsko vojsko poteka oboroženi spopad s strelskim orožjem in minometi. Gruzinski oficirji odprejo ogenj (z artilerijo, tanki in bojnimi vozili pehote) v smeri Hetagurova. Istočasno s strani Zemo – Nikozi artilerijski ogenj udarja po jugovzhodnem delu Chinvalija. Začenja se premik gruzinskih oboroženih sil iz drugih območij v središče konflikta. Začne se množično obstreljevanje Chinvalija in bližnjih zaselkov. Iz okolice mesta Gori gruzinske sile uporabijo raketni sistem (RS30) »Grad«. Poveljnik Kolektivnih mirovnih sil v coni južno-osetskega konflikta razglasi začetek vojne (Zygar in Solovjev 2008, 13).

8. avgust 2008: Gruzinske sile zasedejo mesto Muguti in nadaljujejo v smeri Hemagurovo, Zemo-Nikozi in Chinvalija. Napad gruzinske vojske se je začel s severovzhodne in jugozahodne smeri: s teritorija Gruzije in s sektorja, na katerem so bili nameščeni gruzinski mirovniki, kot je razvidno na karti v prilogi A.

Zgodaj zjutraj so bili uničeni prvi položaji ruskih mirovnikov in pričeli so se spopadi na ozemlju ruskega mirovniškega bataljona. Artileriji je sledila gruzinska aviacija, ki je bombardirala lokacije ruskih mirovnikov, kmalu zatem so gruzinski tanki že vozili po Združenem štabu mirovnikov in ozemlju mirovniškega bataljona. Ob osmih zjutraj so se na južnem predelu Chinvalija začeli spopadi med enotami OS Gruzije in Južne Osetije, pri čemer so slednje prišle iz mesta Džava, kjer je bilo tudi njihovo poveljstvo. V vzhodnem delu Chinvali je bilo po poročanju MO RF do 12 ure nad ruskimi mirovniškimi silami izvedeno že pet napadov (mil.ru).

V tej težki situaciji, ko so bili znani cilji in naloge gruzinskih oboroženih sil in ko so ruski mirovniki že utrpeli izgube, je bila sprejeta odločitev o pomoči mirovnikom in državljanom Rusije, ki živijo v Južni Osetiji in so podvrženi dejanskemu uničenju (Nogovicyn 2008, 14). Čez Rokski prelaz, v središče konflikta, so bile nemudoma poslane enote, in sicer iz 19. motorizirane divizije iz 429-tega in 503-ega motoriziranega polka ter iz 135-tega motoriziranega polka 58-armade Severno-kavkaškega okrožja, ki so se vključile v spopade v okolici Džava in Gufta (Zygar in Solovjev 2008, 14).

9. avgust 2008: Vso prvo polovico dneva gruzinska vojska obstreljuje in bombardira osetske in ruske pozicije. Trije motorizirani bataljoni gruzinske vojske s podporo desetih tankov, so poskušali znova zavzeti Chinvali. Hkrati s to operacijo je gruzinska artilerija s pozicije Zemo–Nikozi in Hetagurova pričela z napadom nad vozila, ki so evakuirale mestno prebivalstvo.

Polkovnik 503-ga motoriziranega polka 58. armade Severno–Kavkaškega vojaškega okrožja, v tem času uspešno premaguje severno enklavo, prehaja v rajon, kjer se bojuje bataljon mirovnih sil. Rusko vojno letalstvo je napadalo vojaške in strateške objekte po Gruziji in hkrati nudilo podporo oboroženim silam neposredno v Južni Osetiji. Rusija je napotila v Abhazijo ladje Črnomske mornarice z bojno ladjo z raketnim sistemom »Moskva«. Bojne ruske ladje so izvajale raketne in artilerijske napade na gruzinsko ladjevje (Nogovicyn 2008, 16). Enote oboroženih sil Gruzije so začele zapuščati Chinvali. Uradni Tbilisi sprejme odločitev o vrnitvi v Gruzijo prve pehotne brigade, ki se bojuje v Iraku. To je približno 800 ljudi in 11 ton vojaškega tovora po podatkih MO RF (mil.ru).

10. avgust: Velik del Chinvalija je prešel pod nadzor ruskih sil. Vojaške enote OS RF se pridružijo operaciji po vrnitvi miru in preidejo k obrambi mesta Chinvali. Oborožene zračne sile Rusije nadaljujejo z vojaškimi operacijami, s katerimi so si že priborile nadzor nad zračnim prostorom. Ruske zračne sile so zadajale nove napade Gruziji: bombardirale so infrastrukturo vodstva države, vojske in vojaško infrastrukturo Gruzije. Ladjevje Črnomske mornarice nadaljuje s patroljiranjem po morskem teritoriju v bližini konflikta. Prvi podatki o izgubah na strani mirovnih sil RF: 4 letala (Tu-22 in tri Su-25) sestreljena, 18 pripadnikov mirovniških sil mrtvih in 14 vojakov je bilo proglašanih za pogrešane. Gruzija je pričela s hitrim umikom svoje brigade iz Iraka. Vojska Abhazije je vstopila v Kodorsko okrožje in v Galski rajon na meji z Gruzijo (mil.ru).

11. avgust 2008: Ruska in južno-osetska vojska sta se posluževale adekvatnih akcij, ki so bile usmerjene v preprečevanje eskalacije konflikta. Na kršitve varnostne cone na morju s strani štirih gruzinskih ladij, je ruska mornarica odgovorila z opozorilnimi streli, nato pa še z artilerijskim ognjem, v tem boju je poražena ena ladja, tri pa so pobegnile v smeri Poti.

Ves dan so potekale oborožene akcije. Ruska vojska je opravila razorožitev ostanka enot struktur Gruzije v glavnem mestu Južne Osetije. Del sil RF je prevzel nadzor nad vzhodno in zahodno enklavo. V drugi polovici dneva so ruske enote v Južni Osetiji nadaljevale z uničevanjem gruzinskih enot v vaseh in na okoliških hribih pri Chinvaliju ter se napotile k meji z Gruzijo na jug, zahod in vzhod – v smeri Chinvali-Nikozi, Hetagurovo-Didmuha, Prisi-Dici. Ruske enote so se zaustavile v kraju blizu Nikozi, nedaleč od mesta Grozi (mil.ru).

Noč iz 11. na 12. avgust: Nadaljujejo se nemiri, napadi artilerije na položaje ruskih sil, napadi na civilne objekte, bolnišnice in na transportno-komunikacijske infrastrukturo Chinvalija (Zygar in Solovjev 2008, 15).

12. avgust 2008: Zjutraj je v Kodorski soteski v Abhaziji v artilerijskem napadu umrl abhaški vojak, kasneje so vse gruzinske vasi prišle pod nadzor abhaških enot. Mirovniške sile izpolnjujejo nalogo po razorožitvi gruzinskih, ki poteka brez konfliktov. V Južni Osetiji je ruska vojska šla na administrativno mejo z Gruzijo s skoraj vso oborožitvijo, da bi izgnala še zadnje gruzinske vojake. Oborožene sile Gruzije so se na

drugi strani strnile v severnem predelu Tbilisija in čakale na rusko invazijo (Zygar in Solovjev 2008, 16). Vrhovni poveljnik OS RF in predsednik RF je sporočil, da je sprejel odločitev o zaključku operacije, ki bo dovedla k sklenitvi miru. Cilj operacije je po mnenju MO RF dosežen: »Varnost mirovnih sil in ruskih državljanov je bila ponovno zagotovljena. Agresor je poražen in ima velike izgube. Njegove oborožene sile so brez organizacije ...« (mil.ru). Ruska vojska prekine akcije, sledijo ukazu, da morajo ostati na mestih, kjer jim je bilo naročeno.

Na srečanju s francoskim predsednikom Nikolajem Sarkozyjem je Dmitrij Medvedjev razglasil šest principov urejanja gruzinsko – južno-osetskega konflikta, ki so bili sprejeti med pogajanja:

- zatekanje k uporabi sile je prepovedano,
- dokončno prenehati z vojaškimi akcijami,
- omogočiti prost dostop do humanitarne pomoči,
- oborožene sile Gruzije se vračajo na mesta njihove regularne lokacije,
- oborožene sile RF se umaknejo za linijo, ki je bila pred začetkom vojaških operacij do ustanovitve mednarodnih mehanizmov, ruske mirovniške sile izvajajo dopolnilne ukrepe varnosti in
- začetek mednarodne obravnave, razprave vprašanj povezanih s statusom Južne Osetije in Abhazije in poti do zagotovitve njihove varnosti.

V primeru, da dokument podpiše gruzinska stran bo pot do normalizacije situacije v Južni Osetiji odprta, poudarja predsednik RF (Nogovicyn 2008, 18).

13. avgust: V Abhaziji, v Kodorskem okrožju, poteka predaja orožja v okvirih z dne 12. avgusta objavljenega ultimata. Razorožitev gruzinske vojske poteka brez konfliktov, odvzetih je bilo več kot 700 enot orožja (mil.ru).

14 avgust: V Kodorski soteski gruzinske oborožene sile nadaljujejo s predajo orožja in zapuščajo ta rajon. V smeri Abhazije mirovniške sile izpolnjujejo naloge v skladu z mandatom in zagotavljajo zaščito administrativnih zgradb v naseljenih predelih (Vlast'). V Južni Osetiji so predstavniki mirovnih sil RF prišli v kontakt z mestno administracijo Gori, in sicer z nalogo preprečiti transport enot in vojaških tovorov oboroženih sil Gruzije in pri tem zagotoviti varnost prebivalstva ter vzeti pod okrilje zapuščena skladišča z orožjem in bojno opremo (Nogovicyn 2008, 22). Tega dne sta

voditelja nepriznanih republik Abhazije in Južne Osetije podpisala načela urejanja konflikta.

15. avgust: Predsednik Gruzije Mihail Sakašvili podpiše sporazum Medvedjev-Sarkozi.

18. avgust: V skladu z odločitvijo Predsednika RF, Vrhovnega poveljnika OS RF, se je začel umik vojsk iz območij, ki so jih zavzemale enote OS. V skladu z mirovnim načrtom se začel umik mirovnikov in priključenih sil v rajone, ki so bili določeni s strani strokovne nadzorne komisije leta 1999 in na ozemlje Južne Osetije. Rusija je dostojno končala operacijo in s tem presekala agresijo Gruzije nad Južno Osetijo in z izjavo predsednika danes dostojno zaključujemo to misijo (Nogovicyn 2008, 23).

6.2 HUMANITARNA KATASTROFA

V ozadju oboroženih spopadov se je odvijala prava humanitarna katastrofa. 10. avgusta je sredi civilistov bilo že dva tisoč mrtvih, več kot 34 tisoč civilistov je potrebovalo pomoč in evakuacijo. RF je sklenila poslati medicinsko in drugo humanitarno pomoč na območje Južne Osetije.

MO RF vztraja, da ima nedvoumne dokaze, da so posebne enote oboroženih sil Gruzije v osetskimi vaseh opravljale t.i. imenovane »čistke«, pri čemer so metali granate v kleti, kjer so se skrivali prebivalci. Kmalu zatem, ko so ruske sile izgnale gruzinske iz njihovih pozicij, so opazili na teh mestih minirane civilne zgradbe in kleti. Ruske enote so razminirale te objekte, a veliko nevarnost so predstavljale še ne eksplodirane mine, ki pa jih je bilo zelo veliko. Gruzinska stran je namreč v paničnem umiku odvrгла opremo, med njimi tudi mine. V mestu ni bilo vodovoda, elektrike. Šole in bolnice so bile uničene že prvi dan (Nogovicyn 2008, 28).

Predsednik RF je 13. avgusta dal ukaz, da se v Južni Osetiji razglasi »humanitarna katastrofa« in sklenil poslati medicinsko in drugo humanitarno pomoč na območje Južne Osetije, ki bo pripomogla k vzpostavljanju pogojev za normalno življenje.

6.3 OZADJE ZAPLETA MED GRUZIJO IN RUSKO FEDERACIJO

»Teško je reči, kdo je kriv, da je konflikt prerasel v vojno. Teško je reči, za kaj natančno je Sakašvili kriv, ker konflikt traja več kot 15 let. V tem času so se menjali predsedniki, tako v Gruziji kot v Rusiji in nihče ni bil sposoben, da bi našli rešitev spora po nenasilni poti« je izjavil Igor Lebedjev, poslanec v Dumi (Samigullina in Bočarova 2010).

Z zgornjo izjavo se strinja večina ruskih in neruskih virov, ki jih je ta petdnevna vojna dejansko presenetila. Kljub temu, se ob poglobljeni analizi razgrne s podatki nasičeno ozadje krize, ki na nek način osmišlja poteze obeh strani. Pri tem bomo začeli z obravnavo dejavnosti, ki so se je posluževali Sovjeti pred vsako večjo ofenzivo, ko so prikrivali lastne premike in položaje ter dejavnosti ter hkrati izvajali aktivnosti, s katerimi naj bi zavedli nasprotnika pri ocenjevanju svojih namer. Opisno bi to pomenilo prikrivanja dejavnosti OS pred večjimi operacijami. Gre za cel koncept prikrivanja lastnih dejavnosti in dejavnosti, ki naj bi zavedle nasprotnika glede lastnih namer.

V Gruziji in Rusiji so operativne akcije izhajale iz rezultatov predčasnega zavajanja (z zbiranjem zanesljivih podatkov o vojskah, predložitve napačnih informacij glede dejavnosti štabov, sil in objektov).

Zavajanja s strani Ruske vojske so potekale v zvezi s/z : kopičenjem orožja, rezervami usposobljenih enot, pripravljenost na zagotovitev napotitve enot iz treh strani, transport sil na dolge razdalje²⁰: z letalskim (Pskov), železniškim (Rostov), pomorskim, avtomobilskim (Severni Kavkaz) transportom. Usposabljanje enot, ki so bile poslana na Kavkaz, je potekalo v sklopu vaj »Kavkaz 2008«- za simuliranje transporta kombiniranih čet na velike razdalje po zraku in po tleh z železniškim, pomorskim in cestnim prometom (Cyganok 2009).

Pri tem so od 31. maja do 30. julija ruski vojaki pod pretvezo usposabljanja na relaciji Sukhumi-Očamčira popravili železniško progo, ki je bila poškodovana v gruzinsko-abhaški vojni med letoma 1992–1993. Popravili so več kot 50 km železniške linije, obnovili so 20 mostov in predorov. Na zadnjih vajah Rusija niti ni več skrivala, kam lahko njena vojska sedaj prodre. Tega namiga Gruzija ni ravno razumela.

²⁰ Klasični primeri uspešnega strateškega zavajanja sovjetske vojske: prenos sil z letalskim prometom (v NDR, Afganistan), urjenja ruskih enot na Daljnem vzhodu (SCO). S pomorskim prometom: izvedba operacije »Anadyr«-prevoz sovjetskih enot, raketno-jedrskega orožja in sredstva na Kubo leta 1962, pristanek 33 motorizirane divizije iz Sahalina v zaliv Olga, Primorski okraj 1979 (novosti.ru).

Zavajanja o delovanju letalstva in sistemih protizračne obrambe so bila prisotna na vseh ravneh. Kot prvo, ključna je bila vloga zavajanja pri nameščanju enot vojnega letalstva in protizračne obrambe na Kavkazu. Kot drugo, bili so sprejeti ukazi o prikrivanju aviacije, ki je bila že nameščena v območju gruzinsko-osetskega konflikta. Kot tretje, zavajanja pri izvajanju bojnih aktivnosti med konfliktom (Cyganok 2009).

Zavajanja Gruzinske vojske: Za Gruzijo so se cilji zavajanja nanašali na: kopičenje orožja; pripravo na invazijo; prikrivanje obsega in časa strateškega prestrukturiranja; zagotovitev presenečenja prvega udara in učinkovitost bojnih nalog.

Zavajanje Gruzije je potekalo na več ravneh. Prva raven se je nanašala na kopičenje orožja. Podatki v dokumentih, ki so govorili o stanju oboroženosti Gruzije so bili očitno podcenjeni.

Druga raven: glede na pripravo gruzinske vojske na invazijo v Južno Osetijo. Ključen cilj je bil, da s prvim napadom in sledečimi akcijami presenetijo oblasti Južne Osetije in Abhazije. To so dosegli s tem, da je Tbilisi naložil obveščevalnim in varnostnim službam zavestno lažno poročilo o svojih namerah. Ostala pomembna dezinformacijska dejanja so bila izvršena konec aprila, v prvi polovici maja in junija leta 2008, v času intenzivnega usposabljanja oboroženih sil²¹.

Tretja raven: V poskusu, da bi opravičili namero za rešitev krize z vojaškimi sredstvi, je gruzinsko vodstvo nenehno podajalo dezinformacije svetovni javnosti, ki je napovedovalo visoko stopnjo nevarnosti za invazijo Rusije na gruzinsko ozemlje. Prav tako so bile dane pretirane izjave s strani Tbilisija o možnosti napada iz Abhazije (Cyganok 2009).

Z namenom, da bi dosegli učinek »presenečenja« v strateškem in taktičnem pomenu, je predsednik Gruzije Sakašvili, ob osmi uri zvečer, 7. avgusta, po televiziji razglasil prekinitev ognja in se zavezal neuporabi orožja s strani gruzinske vojske, a hkrati je vedel, da je prvi zračni napad gruzinske vojske načrtovan za ob 23:30.

Gruzinsko poveljstvo je med drugim široko izkoriščalo medije, razširjalo zavestna lažna pričevanja. Sakašvili je vztrajal, da se bodo gruzinski in južno-osetski mirovniki

²¹ V tistem času je Tbilisi prek vseh medijskih kanalov poročal o preletih vojaških brezpilotnih letal nad ozemljem Abhazije, kar je prisililo poveljstvo Abhazije, da je bila tretjina sil v višji stopnji bojni pripravljenosti, v pričakovanju udara z morja. Domnevno zato, ker jih je skrbelo kopičenje ruskih enot v Južni Osetiji (km.ru; novosti).

pogajali o mirnem urejanju konflikta v Chinvaliju 8. avgusta, pri čemer je že sprejel odločitev za vdor v Južno Osetijo (Cyganok 2009).

Dejavnosti glede zavajanja sovražnika so postale sestavni del načrtovanja operacij. Da bi prikrili upravljanje vojske, so skovali dva operativna načrta. Bojne naloge so bile zaupane oboroženim silam Gruzije le nekaj ur pred operacijo. Tako ali drugače, vdor gruzinske vojske na ozemlje Južne Osetije je bil popolnoma nepričakovan za vodstvo te države (Cyganok 2009).

6.4 INFORMACIJSKA VOJNA IN PROPAGANDA V GRUZINSKI KRIZI

6.4.1 Informacijska vojna

Neposredno je uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) povezana z varnostjo, zlasti v smislu vplivanja na družbene konstrukte ter na zaznavanje stvarnosti prek različnih komunikacijskih tehnik (elektronska pošta, spletni dnevniki – blogi, forumi in novičarske skupine, splet ...), prav tako pa se neposredne implikacije nanašajo na zlorabe s strani različnih uporabnikov, ki povzročajo, da so prizadeti temeljni (varnostni) interesi posameznika, države ali drugih referenčnih objektov varnosti (Svete 2006, 48).

Uporaba IKT-a vsekakor vodi v večjo decentraliziranost, prav tako pa spreminja percepcijo realnosti. Država poskuša posegati in omejevati uporabo IKT-a ter določati njegov razvoj ter tako zaščititi svoje interese, po drugi strani pa se je izkazalo, da uporaba in širjenje IKT-a bolj prizadene interese države kot posameznikov (Svete 2006, 48).

Na drugi strani imamo posredne implikacije, kjer uporaba ITK-a vpliva predvsem na zbiranje in obdelavo podatkov, tako v civilni sferi kot tradicionalnih varnostnih mehanizmih (nacionalno-varnostnem sistemu), s čimer vpliva na fizična razmerja moči ter organizacijske spremembe, tako lahko govorimo o informacijski moči kot pomembnem stebru družbene moči sodobnih družb (Svete 2006, 50).

Zaradi velike asimetrije med udeleženci in zato, ker je bil ta spopad del večjega mednarodnega konflikta, Rusko-gruzinska vojna avgusta 2008, je bila in ostaja v prvi

vrsti informacijska vojna, v sferi katere je zmaga in poraz v mnogih pogledih bolj pomembna in zaupanja vredna kot tista, ki se je odvijala na bojišču (Goble 2009, 181).

V sferi kibernetkega bojevanja je gruzinska stran napadla prva. Osmega avgusta, sočasno z obstreljevanjem Chinvalija, je bil velik delež južno-osetskih internetnih strani žrtev hekerskih kibernetkih napadov. Kasneje so bili izvedeni napadi tudi na ruske medije, med drugim na televizijski kanal »Russia Today«, ki oddaja v angleškem jeziku (Cyganok 2009).

O primeru hekerskega napada na ruske medije se je pisalo tudi v dnevnem časopisju: »V prvih urah oboroženega napada Gruzije na Chinvali so gruzinski hekerji pričeli vojno na internetu. Ddos²² napadom so podlegli serverji vodilnih ruskih medijev, in sicer v konkretnem primeru internetna stran www.mk.ru. Cilj zlonamernih napadov na informacijsko tehnologijo so bili DNS strežniki²³ (Samoljov 2008). Tako je bil onemogočen dostop do spletne strani in onemogočeno normalno delovanje. Ruski strokovnjaki na področju informacijske varnosti in ruski hekerji so pravočasno ukrepali in zmagali to »kibernetko vojno«.

Povečanje in zaostritev hekerskih napadov na ruske in gruzinske informacijske vire je bilo izključno v obdobju konfliktov, pri čemer je Gruzija celo poskušala izključiti domeno .ru in iz Gruzije so izhajali številčni napadi na ruske informacijske vire (Cyganok 2009).

V informacijski vojni z Gruzijo, ki ga ruski vir imenuje za prvi resnični »user-generated« konflikt (to je konflikt, ki ga s svojimi vsebinami ustvarijo uporabniki številnih vrst medijskih vsebin), so ruski »kibernetki partizani« priskočili na pomoč svoji državi. Njihova dejanja so bila: vdori na stran predsednika Sakašvilija, Ddos napadi s 500 IP-naslovi hkrati ... Napadi na strani so bili na splošno izvedeni iz Moskve in Sankt Peterburga (Cyganok 2009).

Po pisanju dnevnega časopisja naj bi ruski hekerji napadli internetno stran MO Gruzije in porušili njeno delovanje. V njihov prid govori naslednji podatek, da je na glavni strani vira nekaj časa visela slika - kolaž iz fotografije Hitlerja in Sakašvilija. Po ruskih forumih se je tudi pisalo o svojevrstni ideji, in sicer so se hekerji dogovarjali o vplomu na internetne strani, ki pripadajo Zahodu z namenom, da bi nanje objavili resnične informacije o dogajanju v Južni Osetiji (Samoljov 2008).

²² Ddos napad- ang. Distributed Denial of service - več pojasnil na internetni strani: http://rok.fpp.edu/projects/dos_attacks/Mrezni%20napadi%20onemogocitve%20servisov%20-%20Denial%20Of%20Service%20attacks.html.

²³ DNS-Domain Name System več na sl.wikipedia.org/wiki/DNS.

Ta informacijska vojna med Gruzijo in Rusijo je prvi resnični globalni user-generated konflikt: profesionalne televizijske reportaže so bile drugorazredne po pomembnosti, glavno vlogo so igrali blogi in komentarji o grobi propagandi, ki so pristali tudi na YouTube. Hkrati je imela karakteristike običajne kibernetске vojne - vdori na internetne strani, vandalizem na straneh ter elementi, ki spadajo v to sfero.

Učinkovitost posameznih operacij v informacijski vojni hitro doseže zaželene cilje. Pri tem se navežemo na Sveteta, ki pravi, da uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije poveča možnost vplivanja na zaznavo stvarnosti in da nove informacijske tehnike bistveno povečujejo število in moč manipulativnih aktivnosti (Svete 2006, 53).

Kot prvo naj izpostavimo, da sta predsednika obeh držav RF in Gruzije bila prepričana, da je način, kako mediji poročajo o vojni enako pomemben kot, kar se je dogajalo na bojišču pri določanju, kdo je zmagovalec in kdo poraženec. Kot drugo, obe strani sta predvidevali, da lahko nadzorujeta pokrivanje medijev, kar se je kasneje izkazalo za manj uspešno. Kot tretje, nobena stran ni predvidevala, na kakšen način bodo resnična dejstva preplavila njihovo informacijsko strategijo in kakšna bo narava posledic bodisi v krajšem bodisi v daljšem časovnem obdobju (Goble 2009, 183).

Obe državi RF in Gruzija sta bili vpleteni v intenzivno informacijsko vojno pred, med in po oboroženem spopadu, z namenom, da svojim državljanom, nasprotnikom in mednarodni skupnosti pokažeta ne le, kdo je zmagovalec in kdo poraženec, ampak bolj, kdo je bil v vlogi agresorja in kdo žrtev.

V prid zgoraj navedenemu govori pomemben dejavnik, ki pravi, da je zelo težko zatreti, prekiniti tok informacij, konec koncev receptorji lahko preprosto prestavijo na drug kanal. Fokus bo predvsem na vsebini informacij, kot na ukrepih cenzure in odvrčanja.

Mogoče prav zaradi novih oblik in potencialov bojevanja informacijske vojne, ki v preteklosti niso bile povsem izkoriščene, je vojna osmega avgusta v Osetiji postavila rekord po številu laži, ki so jo spremljale. Vsak posamezen dogodek je imel od štiri do pet med seboj različnih interpretacij, strani so ves čas zanikale obtožbe druge strani in podajale argumente, ki so posledično pričeli negirati prejšnje. Informacije, ki so bile podane s strani ruskih, gruzinskih in zahodnih medijev, so si tako zelo različne med sabo tudi, ko se gre za vprašanja kot so: zakaj se je vojna začela; kdo jo je začel; kakšne bodo posledice« (Zygar in Solovjev 2008, 14). A to je že stvar naslednjega poglavja, propagande.

6.4.2 Propaganda v rusko – gruzinski krizi

Obe strani sta po besedah Gobla razvili tri ključne tematike. Moskva: kot prvo, da je sam predsednik Gruzije M. Sakašvili ter Gruzija na splošno agresor; drugič, da je Moskva ostala brez alternativ, kot da intervenira v obrambo državljanov in njihovih človeških pravic, na katere je mednarodna skupnost pozabila; in tretjič, da ZDA in Zahod nimata pravice kritizirati ruske akcije zaradi dejanj Nata v preteklosti na Kosovem in drugje (Goble 2009, 184).

Tako imenovana črna propaganda se je pričela že v noči na petek, 8. avgusta 2008, ko je Mihael Sakašvili razglasil enostransko prekinitev ognja, gruzinska vojska pa je kmalu zatem začela z obstreljevanjem in z zračnim napadom na Chinvali. Še 9. avgusta 2008 Gruzinci tega niso zanikali. Premier Gruzije, Lado Gurgeniđze, je v intervjuju za časopis »Kommersant« pojasnil, da so jih k »začetku operacije za vzpostavitev reda« prisilili osetski obstreli gruzinskih vasi. Kasneje je Mihail Sakašvili začel trditi nasprotno, pri čemer naj bi bombardiranje mesta Chinvali in boj za Južno Osetijo pričele izključno ruske oborožene sile« (Zygar in Solovjev 2008, 15).

Ves ta čas je voditelj Gruzije, Mihael Sakašvili, v svojih nagovorih po televiziji govoril o agresiji s strani Rusije in pozival RF k miru.

Ruska stran je branila svoja stališča preko predsednika RF, Dmitrija Anatoljeviča Medvedjeva, ki je za medije izjavil, da: »RF od samega začetka izpolnjuje mirovno misijo v tej regiji in da so bili proti vsakemu nasilju. Krivda v celoti in izključno leži na gruzinski strani. Izključno oni so tisti, ki so sestavili specialno skupino, povzročili oborožene konflikte, tudi proti mirovniškim silam« (mil.ru).

6.4.2.1 Analiza ruske medijske propagande

Ruski mediji so bili zelo neusmiljeni v poročanju o gruzinskem predsedniku Sakašviliju. On sam je bil tema ruske črne propagande, ki ga je neposredno v medijih in pa tudi v različnih oblikah, kot npr. v karikaturah, posterjih in glasbi označevala kot agresorja. V prilogi B sta dva primerka.

Časopise so krasili naslovi kot npr: »Sposoben fašist« z nadaljnjim besedilom: »To, kar je Mihael Sakašvili povzročil v Osetiji nam pove, da je pripravljen storiti vse,

da se obdrži na oblasti, nadzoruje situacijo v Gruziji ter smatra vse izgube kot upravičene«. Med drugim tudi pišejo, da Sakašvili ni imel druge izbire, saj svojemu narodu kot predsednik ni sposoben dati demokracije, ne kruha in ne teritorialne celovitosti, pri čemer si svoje mesto predsednika zagotavlja zgolj z vzbujanji občutka strahu in sovražnosti pri svojih državljanih, ki jih doseže z nenehnimi provokacijami do zunanjih sovražnikov. Naklonjenost ZDA Sakašvili kaže s tem, da na svojih predsedniških nagovorih govori samo v angleškem jeziku, za njegove državljane mu je bolj kot ne vseeno (Budberg 2008, 3).

Primer bele propagande je revija *Vlast'*, ki je nagovarjala svoje državljane: »Ste sedaj ponosni na svojo državo?« in piše »Prejšnji teden je ruska vojska na ozemlju Gruzije premagala gruzinsko vojsko« in tudi izjave Sergeja Mironova (predsednik zgornjega doma ruskega parlamenta), ki je dejal: »Da Rusija uspešno izpolnjuje mednarodne obveznosti. Ni nobenih iluzij, kdo se skriva za hrbtenico Sakašvilija, kdo je zrežiral to barbarsko dejanje agresije. Seveda, pa ti čezoceanski prijatelji gospoda Sakašvilija, niso pričakovali, da bo Rusija reagirala tako hitro, ostro in adekvatno« (Budberg 2008, 3). Pri tem lahko rečemo, da gre za promoviranje pogledov in idej ruske oblasti.

Primer protipropagande najdemo na straneh dnevnega ruskega časopisa v prvih dneh vojne z Gruzijo z naslovom »Ruske državljane zadržujejo v Gruziji«: »Gruzinske oblasti so prepovedale ruskim državljanom zapustiti Gruzijo, obstajajo priče, ki govorijo, da jih policija zadržuje še po pregledu dokumentov in jih pošilja nazaj k izhodu« (Budberg 2008, 3).

Velik del Ruske medijske propagande ni bil usmerjen le proti Gruziji, ampak proti vsem njenim zagovornicam, zlasti proti ZDA. Ruske časopise so na prvih straneh krasili odmevni naslovi člankov npr. Amerika proti Rusiji (MK), med izjavami izstopa izjava za javnost Gryzlova (Predsednika višjega odbora stranke ER) »vse, kar se dogaja v Južni Osetiji je konstrukt republikancev v ZDA in vse to ga spominja na informacijsko vojno, ki najbolj odgovarja MacCainu« (Jašlavskij 2008).

Vpletenost Američanov v gruzinske zadeve se je izkazala takoj, ko so se ruske oborožene sile pojavile v Južni Osetiji: koordinacija med Tbilisi in Washingtonom je dosegla neverjetno raven. Postalo je nerazumljivo, kdo koga vodi: Američani Gruzince ali Gruzinci Američane vpletajo v nekaj podobnega tretji svetovni vojni. Sprašujejo se tudi, kako bodo zagovarjali svoje izgube v Gruziji (Jašlavskij 2008).

Mediji so objavljali posnetke ubitih vojakov, ki so se borili na strani Gruzije in njihove potne liste, ki so razkrivali ameriško državljanstvo. Ruski vojaki so prav tako zasegli 10 vozil »Hammer« s posebno skrivnostno elektronsko opremo, ki po nekaterih virih pripada ameriški strani (Vladimir Aleksandrov 2008).

6.4.2.2 Analiza gruzinske medijske propagande

Večina gruzinske propagandne taktike so bili zgolj odzivi na ruske argumente, torej protipropaganda. Kot prvo, Tbilisi je vztrajal, da je Rusija prekršila mednarodno pravo s svojim napadom na suvereno državo. Še več kot to, gruzinski viri so argumentirali, da je bil poseg Gruzije v separatistično Južno Osetijo popolnoma legitimen. In za konec, Sakašvili in gruzinska vlada so vztrajali, da je situacija v Gruziji v temeljih zelo različna od situacije v bivši Jugoslaviji in da poskus Moskve pri nakazovanju povezave služi samo njihovim interesom. Ko je Moskva priznala Abhazijo, je Gruzija izpostavila, zakaj naj ne bi zahod priznal neodvisnost Čečenije? (Goble 2009, 184).

Ministrstvo za zunanje zadeve v Gruziji, je za nemire v prvih dneh avgusta okrivilo Rusijo, saj, da naj ne bi izkoristila svojega vpliva nad južno-osetskimi separatisti in jim prepovedala vojaške akcije, ki so privedle do oboroženih spopadov. Ministrstvo za zunanje zadeve Gruzije je rusko oskrbo orožja in streliva »separatistom« označila kot še eno dejanje v agresiji zoper Gruzije. Separatisti so zmožni ohranjati svojo moč le s pomočjo, ki jim jo nudi Rusija, in sicer z vojaško, tehnično in človeškimi viri (civil.ge).

Mihael Sakašvili je v času vojaških operacij v Južni Osetiji in po njih v svojih izjavah zagotavljal, da je vse izključno delo ruske strani. »Agresija Rusije proti mirnemu narodu Gruzije« je bil odgovor in pojasnilo na vse, kar se je zgodilo v sami Gruziji, njegove izjave so odmevale tudi v medijih po celem svetu (youtube 2008a).

Sakašvili, 8. avgusta, v angleškem jeziku v televizijskem nagovoru zatrjuje, da ruska stran bombardira celotno Gruzijo in da je pravzaprav veliko žrtev med civilisti zunaj konfliktnega območja. Ruske sile so vdrle na rusko ozemlje, ruske sile so napadle Gruzijo. Vaje ruske vojske so bile zavajanje, nato so preprosto vdrle na ozemlje, tako kot na Češkoslovaško (youtube.com 2008b).

»Mi si seveda nismo želeli te vojne. Ali veste, da smo v tem kabinetu kovali veliko različnih operativnih načrtov in med njimi ni bilo načrtov za izvedbo takšnega

tipa obrambnih operacij. Še posebno v Chinvaliju in Južni Osetiji« se glasijo besede Sakašvilija v Nagovoru Združenemu štabu (Nagovor Sakašvilija Združenemu štabu).

Predsednik Sakašvili je v televizijskem nagovoru svojemu narodu sporočil naslednje: »Poskus ponovne okupacije in zaslužjevanja Gruzije, z namenom prikrajšanja naše države in njene neodvisnosti. Ni dvoma, da je realna, glede na ozadje zadnje njihove izjave. Če so prej rekli, da so se odzvali na operacijo, ki naj bi jo mi začeli v Južni Osetiji – in veste, da je nismo začeli vse do zadnje minute – včeraj in predvčerajšnjim so bile podane uradne izjave, da je operacija usmerjena k spreminjanju gruzinske oblasti, spremembi gruzinske usmeritve. V prevodu iz njihovega jezika zveni kot konec neodvisnosti Gruzije« in še »Naša prihodnost in svoboda sta napadeni ... To je vojna in mi imamo izgube, ampak sovražnik ima resnejše izgube ... Mi bomo branili našo svobodo, našo domovino do zadnje kaplje krvi. Najprej želim povedati, da to, kar se dogaja sedaj proti Gruziji, je očitno vojaška invazija načrtovana mesece ali leta vnaprej, katerega namen je, vsaj okupacija ali aneksija Južne Osetije in Abhazije in kot končni rezultat zavzetje celotne Gruzije« (Nagovor Sakašvilija narodu).

V zgornjih primerih gre tako za belo propagando kot za protipropagando, s katero promovira lastne ideje in širi dezinformacije. Med te spada tudi izjava gruzinskega predstavnika Alasanija, ki je dejal, da je RF s svojo vojaško agresijo in invazijo namenjena spremeniti demokratično izvoljeno vlado Gruzije« (Jašlavskij 2008).

Pri nagovorih predsednika Gruzije, je v ozadju vseskozi bila zastava EU, ki je dala težo njegovim odločnim izjavam, da to ni le agresija Rusije nad Gruzijo, temveč tudi napram ZDA, NATU in OVSU (Cyganok 2009).

Tako Rusija kot tudi Gruzija sta v izjavah zmanjševali svoje izgube svoje vojske in povečevali število žrtev in izgubo nasprotnika. Obe strani sta uporabljali dezinformacije, ki so bile zmožne zasaditi dvom v lastne enote. Publikacije obeh strani objavljenih v medijih so vsebovale nasprotujoča si dejstva in informacije. Gruzinska stran je na široko uporabljala pretirane številke izgub, npr. sestreljena letala. »Po informacijah Tbilisijskih medijev je število sestreljenih ruskih letal naraslo preko 20«. Na mitingu, 14. avgusta, Sakašvili izjavil, da je v Gruzijo prišlo 1200 tankov (Cyganok 2009).

Izjava gruzinske strani je bila tudi tokrat pretirana: »Od vladavine Aga Mohameda Kana ni bilo takega napada na Gruzijo. Približno 80000 ruskih vojakov je v različnih formacijah sodelovalo pri teh operacijah. 3000 enot težkih oklepnikov v Gruziji in več

tisoč jih je bilo koncentriranih blizu meje. Več kot 200 bojnih preletov, nekaj deset vrst vojaških letal« (Nagovor Sakašvilija Združenemu štabu).

»169 naših vojakov je mrtvih, 41 jih je pogrešanih. V raznih ruskih virih piše, da je v ruskih oboroženih silah umrlo 2000 vojakov. 17 vojaških letal je bilo strmoglavljenih in uničeno je bilo veliko druge bojne tehnike. Ruska stran skuša opravičiti svoje ogromne izgube s tem, kot če bi Gruzija imela moderno in neverjetno bojno tehnologijo. Tu pred mano je informacija iz ruskih časopisov o tem, da je nemogoče, da ima Gruzija specialiste, ki delujejo na tako visoki ravni in da so ti specialisti bili jasno tujci« (Nagovor Sakašvilija Združenega štaba).

Ostre obtožbe Moskve usmerjene proti gruzinskim oblastem glede izvajanja genocida nad Južnimi Oseti so v Tbilisiju ostro zanikali in označili za način »sovjetskega« poskusa opravičevanja te obsežne vojaške agresije nad Gruzijo (civil.ge).

6.4.3 Učinkovitost ruske informacijske vojne in propagande

Podrobnejša analiza je pokazala, da sta Rusija in Gruzija pozornost usmerile na vprašanja glede informacijske vojne in dezinformiranja. Rusija je po njihovem mnenju izgubila informacijsko vojno, na vseh ravneh. Predvsem zato, ker je njihova propaganda bila usmerjena zgolj na svoje državljane in se ni obračala na svetovno javnost. Posledično, se je prvič v vsej postsovjetski zgodovini zgodilo, da je ugled Rusije kot velesile v svetovnem merilu padel za 90 odstotkov (Cyganok 2009).

Mnogi ruski blogerji, ki so s svojim delovanjem sodelovali pri tej informacijsko-propagandni vojni, so bili nezadovoljni z nezainteresiranostjo vodstva svoje države, ki ni veliko postorila v tej sferi in na ta način branila svojo čast ter bila bitko z zahodom.

Nekatere evropske države, še zlasti pa Nemčija, so sprva sprejele ruske argumente. Kasneje se je izkazalo, da so te argumente sprejeli zaradi ekonomskih interesov in zato, ker so te države veliki odvisniki od ruskega plina (Goble 2009, 186).

Goble pravi, da je med razlogi, s katerimi je Moskva dosegla uspeh pri prepričevanju drugih držav glede nujnosti tega napada, poleg že omenjenih razlogov nafte in plina tudi to, da je Moskva medijsko bolj napredna in da so to vojno od samega začetka pokrivali večinoma ruski novinarji. Medijsko vojno so Rusi začeli z ogromno prednostjo saj imajo več denarja, več medijskih kanalov in večji vpliv na tiste, ki so poročali o tej vojni (Goble 2009, 195).

Eden izmed najbolj jasnih indikatorjev, da je ruska oblast planirala medijsko vojno in vojno nasploh v Gruziji, je ta, da so postavili ruske novinarje že mnogo prej v

Chinvali, sploh preden so se začeli sovražni napadi. Dan prej, preden je Gruzija nenapovedano napadla položaje v Južni Osetiji, je bilo tam 48 ruskih novinarjev (Goble 2009, 195).

Gruzija je bila veliko bolj uspešna. Njeno učinkovito vodenje informacijske vojne in propagande v krizi avgusta 2008, je v prvi vrsti temeljilo na tem, da prepriča svetovno javnost o krivdi RF in sebe prikaže v luči žrtve.

O tem so poročali ruski mediji, ki jih je zmotilo gruzinsko vodenje propagande proti RF in jim tudi uspelo, saj so nekateri svetovni mediji to vojno pojasnjevali z gruzinskimi argumenti (youtube, 2008b). V primerjavi z Rusijo je imela slabše izhodišče, a je bolje izkoristila svoje možnosti, pri tem naj bi pripomoglo tudi to, da so njeni voditelji dajali izjave v angleškem jeziku in da so večjo pozornost namenili tehničnemu prenosu informacij v svet (Goble 2009, 190).

Svetovni mediji niso izpustili priložnosti, da bi pokazali uničenja v gruzinskem mestu Gori in rusko orožje. Ta vizualna slika in pripadajoč tekst sta bila dovolj, da je preprosto svetovno občinstvo pritrdilo obtožbam, ki so letele na Rusijo (Cyganok 2009, 189).

Mediji na Zahodu so objavljali reportaže s poudarkom na ruski agresiji proti »mali nezaščiteni Gruziji«. Aktualizacija lika Rusije kot hegemon, so enačili s posegi ZSSR v Afganistan, Madžarsko in Čehoslovaško, a samo aktualno rusko politiko so izenačevali s stalinsko in hitlersko. Ruski »medved« se je pojavil pred Zahodom. A obstreljevanje gruzinske artilerije in uničenje mesta Chinvali svetovne medije ni zanimalo.

Ta dobro koordinirana informacijska agresija je dosegla svoj cilj v skrajni meri, v odnosu do državljanov Gruzije. Če je v letu 2007 le vsak četrti podpiral vojno, je sredi julija leta 2008 že več kot 80 odstotkov državljanov podpiralo dejanja predsednika Sakašvilija, ki so se nanašala na urejanje gruzinsko-osetske krize z oboroženo silo. Gruzinski mediji so iz dneva v dan zagotavljali in povečevali »vsestransko izkušnost, ki so jo pridobili v ostrih bojih v Iraku« in da ima Sakašvili znanje in značaj za pravega generala vojaških enot. Hkrati so poročali o nesposobnosti ruske vojske in »slabostih polkriminalnih vojaških enotah Južne Osetije (Cyganok 2009).

Kljub vsemu je ruski narod prepričan v upravičenost vojne, v kateri je vojska izpolnjevala »operacijo v podporo miru«. Rusi podpirajo svojo vlado, medtem ko je ruska vojska deležna kritik svetovne družbe.

7 ANALIZA VLOGE RUSKE FEDERACIJE

Glede na dogajanje v Južni Osetiji je Ruska vlada postopala premišljeno, kar pričajo izjave v medijih z dne 8. avgusta leta 2008: »Pod vodstvom Dmitrija Medvedjeva se trenutno razpravlja o nujnih ukrepih, ki bodo pripomogli k povrnitvi razmer v mirno stanje v Južni Osetiji in o ukrepih za zaščito civilnega prebivalstva, ruskih državljanov, tudi tistih, ki so tam po mandatu mirovnih operacij ter ukrepih za zaščito ruskih nacionalnih interesov, so izjavili v službi za javnost predsednika RF« (gazeta.ru 2008b).

Pri tem sta se oblast RF in strokovna javnost zavedali teže pomena pravilnega ravnanja RF v tej krizi in morebitnih negativnih posledicah, kar je razvidno v naslednji izjavi: »To se lahko konča že jutri, saj dolga vojna v tej regiji ni mogoča, potem ni več vrnitve nazaj. Večji spopadi bodo kmalu prekinjeni ... Rusija sama sebe omejuje, saj je ta situacija težka zanjo: intervencija, ki je na očeh vse svetovne javnosti pomeni neugoden mednarodni položaj, zlasti na Severnem Kavkazu« (gazeta.ru 2008b).

Vlogo RF v tej krizi bolj kot politične odločitve opredeljujejo sama dejanja OS RF. V nadaljevanju se bomo posvetili analizi operacij in delovanju OS.

Ruske OS so vstopile z nalogo, in sicer okrepitev ruskih mirovniških sil in realizacija operacije po vrnitvi k miru²⁴ in razmejevanju strani, pri čemer se sklicujejo na funkcije mirovnih sil po mandatu ZN, katerih omejitve ruska stran ni nikoli prekršila. Cilj dane operacije je omogočiti pogoje za zaščito ruskih prebivalcev, ki se nahajajo v regiji, nudenje podpore ruskemu mirovniškemu kontingentu v primeru oboroženega napada nanj in nudenje humanitarne pomoči prebivalcem, ki se nahajajo v središču konflikta (Nogovicyn 2008, 17).

Pri tem se navežemo na Žabkarja, ki pravi, da: »Operacija po vrnitvi k miru ne predvideva, ne vključuje soglasja drugih držav. Med operacijo se oborožitvena in vojaška tehnika ne uporabljata v ciljih samoobrambe, a v direktnem, neposrednem pomenu: za uničenje vojaških objektov in infrastruktur, oboroženih formacij (nepravnih bojovniških enot, uporniki, banditi ...), ki predstavljajo lokalne konflikte, reguliranje in razreševanje« (Žabkar 2003, 126).

²⁴ Povrnitev k miru: eden iz načinov sodobnega mirovništva. Dve obliki: brez upora oboroženih sil (ekonomske, pravne, finančne sankcije) in z uporabo oboroženih sil (ZN, regijskih organizacij varnosti ali koalicije držav) (Žabkar 2003, 423).

Glede na zgoraj navedeno, se RF sklicuje na to, da so njene OS izvajale operacijo po povrnitvi k miru, pri čemer se niso obrnile na soglasje drugih držav in organizacij ter so v samem procesu razreševanja južnoosetsko-gruzinskega in abhaško-gruzinskega konflikta uporabile oborožitveno in vojaško tehniko v neposrednem pomenu, in sicer za uničevanje gruzinske strateško pomembne in vojaške infrastrukture.

Za nadaljnjo analizo vloge RF v vojaškem in političnem smislu je pomembno vprašanje legitimnosti, brez katerega se je nemogoče sklicevati na izvajanje mirovne operacije, kot v primeru RF.

V kaosu notranjih spopadov je načelo legitimnosti najtežje doseči, ker vsaka spopadena stran po svoje razlaga dejansko stanje, pogosto s sklicevanjem na enake »argumente« (človekove pravice, zgodovinsko pravo, civilizacijske norme ipd.) (Žabkar 2003, 423).

Mirovne operacije, ki smo jih zgodovinsko in kulturno razumeli zlasti v kontekstu ZN, potekajo tudi pod okriljem nekaterih regionalnih organizacij in skupnosti, med drugimi tudi pod SND (Jelušič 2005, 153).

RF načelo legitimnosti in pravno osnovo za svoje delovanje v »gruzinski krizi 2008« vidi pod okriljem SND, in sicer v Ustavi CSTO. V skladu s Pogodbo o kolektivni varnosti oz. CSTO²⁵ se državi pogodbenici zagotovi njihova varnost na kolektivni osnovi. Tako je v drugem členu Pogodbe določeno, da: »V primeru grožnje varnosti, ozemeljski celovitosti in suverenosti ene ali več držav pogodbenic in v primeru, da obstaja nevarnost za mednarodni mir in varnost držav pogodbenic, bodo sprejeti mehanizmi za skupna posvetovanja z namenom uskladitve svojih stališč in ukrepov za odpravo nevarnosti.« V 4. členu Pogodbe je določeno, da: »V primeru akta agresije proti kateri koli od držav pogodbenic, so ostale države pogodbenice zavezane k nudenju potrebne pomoči, vključno z vojaško, kot tudi, da s svojimi razpoložljivimi sredstvi zagotovijo uveljavljanje pravice do kolektivne obrambe v skladu z 51. členom Ustanovne listine Združenih narodov« (dcb.gov.ru).

Trenutni dogodki kažejo, da si države članice CSTO, predvsem Rusija, prizadevajo za neodvisno mednarodno varnostno politiko, pri čemer vidijo v Kolektivnih silah za hitro odzivanje CSTO hitro in učinkovito orodje tako, da tretja

²⁵ Pogodba o kolektivni varnosti (CST) je bila podpisana 15. maja 1992 za obdobje 5 let z možnostjo podaljšanja. Udeleženci CSTO so postale Republika Armenija, Belorusija, Kazahstan, Kirgiška republika, Ruska federacija, Republika Tadžikistan. Republika Uzbekistan je podpisala pogodbo o kolektivni varnosti leta 1992. Leta 1999 ga je prekinila. Gruzija in Azerbajdžan sta se pridružila pogodbi o kolektivni varnosti v letu 1993, vendar sta leta 1999 iz nje izstopile.

stran ne bo imela časa za posredovanje (dcb.gov.ru). V Gruzinski krizi 2008 so po nekaterih virih sodelovale njihove enote (Kramnik 2009).

V vojaški znanosti analize za uporabe oboroženih sil izhajajo tudi iz dodatnih dveh možnih okvirov za uporabo oboroženih sil ²⁶ – in sicer v miru in iz kriz. V obdobjih miru in kriz se izvajajo številne vojaške dejavnosti z namenom, da se preprečijo izbruhi vojn, če pa je do tega prišlo, da se ne razširijo in ne prerastejo v regionalne in večje konflikte (Žabkar 2003, 125).

Pri zgornji obrazložitvi je na mestu, da pritrdimo, da so OSRF ustrezno preprečile razširitev konflikta, namreč »blizu prelaza Rokski so odkrili še tri mesta, kjer se nahajajo skladišča orožja, razstreliva in bojne opreme. Na Ministrstvu za obrambo domnevajo, da je mirovniški kontingent Gruzije dobil ukaz, pri čemer naj bi preprečil premik ruskih enot v Južno Osetijo. Pravočasne operativne akcije ruskih enot so gruzinskim enotam preprečile načrt tako, da se spopad na prelazu Rokski ni zgodil« (mil.ru).

Pri tem obstajajo omejitve, ki jih je treba upoštevati pri uporabi oboroženih sil. V miru in krizah se oborožene sile namreč ne uporabljajo za doseganje radikalnih ciljev s pomočjo oboroženega boja in vojaške zmage nad nasprotnikom, ampak za uresničevanje omejenih ciljev: npr. zastraševanje nasprotnika ali rivala z razkazovanjem moči, z namenom, da se odvrne od vojne ali neželene akcije; ločevanje konfrontiranih strani v lokalnih vojnah; podpora vladi ali oboroženim silam prijateljske ali zavezniške države v kritičnih razmerah ipd. (Žabkar 2003, 125).

»Ena skupina kritikov je opozarjala na nemoč ZN, če se v notranjih konfliktih in državljanskih vojnah uporablja samo tradicionalno razmejevanje sprtih strani. S tem se konflikti ne rešujejo, temveč poglobljajo. Druga skupina je opozarjala, da je mešanje vojaških, humanitarnih in političnih ciljev v mirovnih operacijah lahko nevarno in da je treba operacije omejiti na enostavne razmejitvene vloge tradicionalnega vzdrževanja miru. Mešanje ciljev vodi v pristranskost mirovnih sil, pogosto tudi v napačno uporabo vojaških sil v namene, ki niso strogo vojaški« (Jelušič 2005, 154).

S tema dvema dilemama se srečamo tudi pri vlogi vzdrževanja miru RF v tej krizi, pri čemer lahko na osnovi prejšnjih poglavij upravičeno trdimo, da je prišlo do mešanja tako političnih kot vojaških in humanitarnih ciljev ter da je v preteklosti RF na ozemlju Južne Osetije in Abhazije že uporabila tradicionalno razmejevanje sprtih strani, ki je

²⁶ Žabkar govori o izhajanju uporabe oborožene sile iz treh okvirov, in sicer vojne, specialna vojne in spopadi nizke intenzivnosti, poleg tega še izhaja uporaba OS v obdobjih miru in kriz (Žabkar 2003, 125).

vodilo do zamrznitve konfliktov, le-ti pa so se z leti poglobljali in izbruhnili v gruzinsko krizo meseca avgusta leta 2008. V potrditev navedenega naj poudarimo, da se mirovna operacija ni končala le z razmejitvijo sprtih strani, temveč so posledice imele tudi političen značaj. »Žabkar v svoji analizi zaključuje z ugotovitvijo, da sta rezultat konflikta dve samostojni, a nepriznani državi, članici RF. Za daljši čas pa je predstavljena tudi širitev Nata v tiste države, ki imajo na svojem ozemlju ruske vojake, kar je bilo stališče Francije in Nemčije na vrhu Nata v Bukarešti« (Esih 2008). Tudi Abhazija je videla svojo priložnost za razrešitev problematike Kodorske soteske, ko je videla, da je Rusija vstopila v Južno Osetijo.

Na očitke o neproporcionalni uporabi oboroženih sil proti agresorjem, ruska stran opominja, da je v trenutku, ko se je začela agresija, gruzinski vojski nasproti stalo 587 ruskih mirovnikov, oboroženih z lahkim orožjem in malo številčne južno-osetske enote. Razmerje med silami je bilo 12 krat večje za gruzinsko stran v Chinvaliju, da ne govorimo še o artilerijski moči sistema »Grad« in o tem, da je gruzinska vojska napadala, streljala z višjih leg okoli Chinvalija (Nogovicyn 2008, 28).

Da bi prekinili gruzinsko agresijo je bila najprej potrebna popolnitev mirovniških sil, da bi zadostovale. Odločitev o povečanju ruske mirovniške enote je bila sprejeta po prvih informacijah o ubitih v vrstah mirovnikov. Temu je botrovalo dvodnevno obstreljevanje in zažiganje objektov mirovniškega kontingenta. O ruski okrepitvi ne moremo govoriti, da je neupravičena (Nogovicyn 2008, 29). V prilogi C je navedeno razmerje sil in potencialov obeh strani po popolnitvi OS RF.

Po mnenju Žabkarja končna analiza potencialov obeh strani v konfliktu pokaže, da je bilo razmerje sil na terenu izrazito v prid Rusiji, ki je vojaško strategijo oblikovala na podlagi izsledkov analiz jugoslovanskih vojn. Žabkar meni, da so Rusi vojaško zmago v Južni Osetiji drago plačali, saj so šli v vojaško operacijo na klasičen način z zastarelim orožjem (tanki T72) iz hladne vojne. Tehnica se je obrnila na rusko stran predvsem zaradi številčne premoči v vojaštvu in zaletavosti gruzinskega predsednika Mihaila Sakašvilija, ki se je napada na Chinvali, po mnenju analitikov, lotil avanturistično. Vojaški potencial Gruzije, ki jo Žabkar zaradi Američanov poimenuje »kavkaški Izrael« temelji na zastarelem orožju, obogatenu z nekaj sodobne ameriške tehnologije, in na paravojaških enotah, ki so storile največ vojaških zločinov (Esih 2008).

O vzrokih za poraz gruzinske vojske pojasnjuje naslednja izjava iz Tbilisija: »Nemogoče je iz nič narediti bojno vojsko v štirih letih. In le kako bi se mogla zoperstaviti mala država proti Rusiji? Odločilo je gospostvo nad zračnim prostorom in številčna premoč Rusije v artileriji in oklepnikih. Napad iz Abhazije je zadušil še zadnjo upanje, bojevati se na dveh frontah; takšnih moči in sil v nas ni« (mil.ru).

Uradni podatki o številu izgub na ruski strani. »V skladu s podatki Ministrstva za obrambo RF je bilo med ruskimi oboroženimi silami ubitih 74 ljudi, 171 ranjenih, 19 pogrešanih«. Ti podatki se močno razlikujejo od uradnih podatkov gruzinske strani. »Mihael Sakašvili je na mitingu v Tbilisiju 12. avgusta poudarjal, da je gruzinska vojska ubila okoli 400 ruskih vojakov« (Zygar in Solovjev 2008, 13).

Število žrtev med prebivalci Južne Osetije ocenjujejo po ruskih in južno-osetskimi podatkih med 1600 in 2000 ljudi (Vlast', 13). Organizacija HRW je te podatke označila za sporne, saj naj bi bilo število precej nižje. »V bolnišnico v Chinvaliju je bilo od 6. avgusta sprejetih 44 ubitih in 273 ranjenih. Preiskovalni odbor je decembra navedel končen podatek o 162 mrtvih (HRW).

Organizacija Human Rights Watch je v svojem poročilu o kršenju humanitarnega prava v avgustovskem konfliktu v Južni Osetiji obtožila tako gruzinsko kot tudi rusko vojsko. Obtožbe, katerih je deležna Gruzinska vojska se nanašajo na topniško obstreljevanje in napad njenih sil na Chinvali, pri čemer je dopustila nesorazmerje v uporabi sile. Pri tem je bilo ubitih in ranjenih večje število civilistov. Poročilo navaja, da je vzrok za te posledice povezan z uporabo raketnih sistemov BM-21 Grad, kasetnega orožja, ki je tudi prepovedano z mednarodnim humanitarnim pravom (hrw.org). Rusija obtožbe po uporabi kasetnega orožja zavrača. Po poročilu, naj bi bilo uporabljeno pri napadu na cilje v Gorijski in Korelski regiji, kjer je umrlo vsaj 12 civilistov, več kot 46 jih je bilo ranjenih.

Ugotovitev HRW je, da Rusija ni izpolnila svojih obveznosti v zvezi z zagotavljanjem miru in varnosti na ozemljih pod nadzorom Gruzije. Po mnenju HRW, so ruske sile ne le dovolile Osetskim milicam, da so se organizirale "v krdelo in da so ropale, požigale gruzinske domove, ubijale, terorizirale prebivalce, ampak tudi same v vsaj štirih primerih izvajale take kršitve, kot so ropanje, uničevanje civilne lastnine in nasilje nad civilnim prebivalstvom«. Najmanj 14 ljudi je bilo ubitih s strani južno-osetske milice brez sojenja na ozemlju, ki je pod nadzorom ruskih vojakov, kar se smatra za vojni zločin " piše v poročilu. Potemtakem, če je ruska stran obtoževala gruzinsko stran genocida nad Oseti (1592 ubitih), je HRW prišla do nasprotnega

zaključka, etnično čiščenje v času konflikta v Južni Osetiji je zakrivila osetska milica, katere dejanja so bila motivirana, ubitih je bilo vsaj 159 ljudi gruzinske narodnosti - v vaseh gruzinske manjšine na ozemlju Južne Osetije - na podlagi etnične pripadnosti.

V poročilu HRW so obtožbe proti ruski vojski, katere zračni, tankovski in topniški napadi naj bi povzročili smrt in zadali poškodbe civilistom, pri čemer naj bi v enem primeru ruske sile napadle bolnišnico v Gori, kar se smatra za vojni zločin (HRW).

Vloga RF se je po delni razorožitvi gruzinske vojske spreobrnila v drugo vrsto mirovnih operacij, in sicer operacijo za ohranjanje miru. Po Gouldingovi tipologiji (1993:456–9) je ena izmed šestih skupin operacij za ohranjanje miru po hladni vojni, operacija za zaščito humanitarne pomoči še v času oboroženih spopadov. To je nov tip operacij, ki predvideva uporabo vojaške sile za zaščito konvojev ali samo za razdeljevanje humanitarne pomoči (Jelušič 2005, 125). Del sil ruskih enot je prevzelo naloge za varovanje transportnih komunikacij, in sicer v prvi vrsti varovanje cest, po katerih prihaja humanitarna pomoč, zaščita orožja in reševanje ranjenih. Mirovniške sile izvajajo naloge v skladu z mandatom in omogočajo zaščito pomembnih administrativnih zgradb in objektov.

Pri nalogah vseobsegajočega zagotavljanja varnosti in zagotovitve pogojev za prehod k mirnemu življenju ter pri obnovitvi glavnega mesta Južne Osetije so pomagale številne ruske brigade Ministrstva za obrambo, skupaj z Ministrstvom za izredne razmere, ki so poskrbele za obnovo vodovoda in s tem omogočile normalno preskrbo z vodo Chinvaliju ter popravile električno napeljavo, ki je bila poškodovana tekom bombardiranja. Istočasno potekajo dela za obnovev vojaških infrastruktur mirovniških sil, ki so bile porušene s strani gruzinskih vojsk v Južni Osetiji, pa tudi zagotovitev vseh sredstev potrebnih za nadaljnje delovanje za podporo miru. Vzporedno s tem potekajo dela za obnovev otroških vrtcev in šol, preskrba s toplimi obroki za nabornike in prebivalce, preskrba s kruhom. Medicinska pomoč je bila omogočena s strani OS in s sredstvi vojaških enot, pri čemer so za njihovo delo bili na razpolago premični rentgenski kabineti, medicinska oprema in aparati. V času od 8. do 15. avgusta je bilo hospitaliziranih 237 ljudi v vojaško-medicinskih združbah Ministrstva za obrambo RF (Nogovicyn 2008, 28).

Organizacija HRW je ravnanje RF označila kot okupacijo, saj je vdrla na gruzinsko ozemlje in tam delovala brez soglasja Gruzije in za nekaj časa nadzorovala del njenega ozemlja (HRW).

V Rusiji je bilo enotno mnenje, da se je suverenost Južni Osetiji in Abhaziji morala priznati, saj bi v nasprotnem veljalo prepričanje, da so na ozemlje neodvisne, avtonomne Republike Gruzije vstopile okupatorske enote RF. Ruski predsednik Dmitrij Medvedjev je ob tem dejal, da je odločitev Rusije o priznanju neodvisnosti nepreklicna in z vidika mednarodnega prava povsem legitimna (dnevnik.si 2009).

Žabkar ugotavlja, da so glavni akterji ruskega gospodarstva vplivali na hiter konec vojne, saj je v menedžerskih krogih prevladal strah od zmanjševanja investicij in upadanja GNP ter težav na zunanjem trgu (Predavanje Žabkar 2008).

8 PROGNOZA O RAZVOJU ODNOSOV MED DRŽAVAMI NA JUŽNEM KAVKAZU

Takoj, ko so se oborožene akcije končale v coni gruzinsko-osetskega konflikta, glavno vprašanje postane povojna obnova regije. V obeh republikah, tudi Abhaziji, ki se je priključila vojnim operacijam, so glasni pozivi ruskemu vodstvu in mednarodni skupnosti naj po hitrem postopku priznajo njihovo neodvisnost. Zahod je temu nasprotoval, uradna Moskva pa je bila mnenja, »da se bo Južna Osetija zelo težko vrnila v prejšnjo situacijo- kot del Republike Gruzije, saj je bila povzročena velikanska škoda in da si je težko predstavljati, kako je mogoče po vsem kar se je zgodilo in kar šele prihaja, prepričati Južno Osetijo, da znova postane del gruzinske države« je poudaril premier (ia-centr.ru).

Predsednik Južne Osetije Eduard Kokoity je odločno nastopil proti prisotnosti mednarodnih opazovalcev v coni gruzinsko-osetskega konflikta saj »izkrivljajo resnico«. Po njegovem mnenju lahko samo Rusija zagotavlja mir med Gruzijo in Južno Osetijo, natančneje, stalna vojaška baza. Hkrati izraža zaskrbljenost »glede na nedavne izjave gruzijske strani, da se operacija za ponovno vzpostavitev ozemeljske celovitosti Gruzije šele začne in da si bodo po umiku ruskih sil Abhazijo in Južno Osetijo priborili nazaj« (Bočarova 2008).

Leta 2011 se pojavljajo vse glasnejša predvidevanja na ruski strani, da se »na Kavkazu gruzinski vojaški stroj ponovno zaganja, saj se je politični režim Gruzije notranje in zunanjepolitično okrepil in da že potekajo načrtovanja za prihodnje provokacije proti Južni Osetiji in Abhaziji pri aktivni podpori Zahoda« (newsland 2011). Vse kaže na to, da Rusija z dokončno rešitvijo problema Južne Osetije in Abhazije odlašala.

Sčasoma bo ta problem povzročil nastajanje vedno novih konfliktov v meddržavnih odnosih. Rusija bo v prihodnje primorana dokazati, kako, če sploh, je bila pripravljena na reševanje dolgoročnih političnih posledic vojne v avgustu leta 2008 in če k temu dodamo napake pri reševanju Gorskega Karabaha in Pridneprskega konflikta, ki so se pokazale na decembrskem vrhu OVSE v Astane, ne kaže nič dobrega. Zamrznjeni spori v državah SND so se pričeli odtajevati in vse kaže na to, da vojna v

Kavkazu leta 2008 ne bo zadnja v prizadevanjih določitve novih meja v tej regiji (newsland 2011).

»V obdobju med letoma 2008–2020 se bo Rusija soočila s problemom iskanja ravnotežja med ohranitvijo nadzora nad politično in gospodarsko situacijo na postsovjetskem območju z ene strani, in možnostjo izkoriščanja virov iz postsovjetskega prostranstva za modernizacijo ruskega gospodarstva ter s tem okrepitev pozicije Moskve v svetovni sferi« (Karaganov 2008, 432).

9 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

9.1 1. HIPOTEZA

Predpostavljamo, da je vloga Ruske federacije v gruzinski krizi temeljila predvsem na mirovni operaciji vzpostavljanja miru na Južnem Kavkazu. Konflikt, ki ga je Gruzija skušala razrešiti z uporabo sile ni bil izzvan in načrtovan s strani RF. Poseg RF v konflikt je sledil vzročno-posledični zvezi z napadom oboroženih sil Gruzije na južno-osetske tarče in napadom na baze ruskih mirovnih sil.

Na eni strani imamo Rusijo, ki je sama v preteklosti izkusila (čečenski) separatizem in s precejšnjim trdom rešila problem svoje ozemeljske celovitosti ter uradno nastopa za ohranjanje ozemeljske celovitosti držav SND, kar projecira tudi na Gruzijo. Na drugi strani je Moskva v avgustovski krizi podprla Suhumi in Chinvali ter s tem namerno ali nenamerno kršila pravne dokumente o ohranitvi ozemeljske celovitosti Gruzije. Jasno je, da Rusija ni mogla mirno opazovati, kako Gruzija s svojimi dejanji krši desetletja trajajoč status quo, ki ga je sama ves ta čas vzdrževala. Motiv Gruzije za prebuditev zamrznjenega konflikta z Južno Osetijo je razrešitev problema teritorialne celovitosti, ki je ena izmed ključnih ovir za članstvo Gruzije v Natu in za druge njene politične cilje. Dejstvo je, da bi se južno-osetski konflikt razmahnil tudi na ozemlje Abhazije, ki je tudi del tega problema.

Na podlagi analize vloge RF moramo pritrditi ruski oblasti, da je vloga njenih OS temeljila na izvajanju mirovnih operacij. Argument, ki priča v prid temu je, da je v notranjih konfliktih težko dobiti soglasje obeh sprtih strani, zato je v skladu s temeljnimi načeli generalne skupščine ZN mirovnih operacij za ohranjanje miru, možna širša uporaba sile, ki ni omejena samo na samoobrambo, ampak tudi v skladu s 7. poglavjem ULZN. Na podlagi slednjega in na podlagi Ustave CSTO, ki določa, da v primeru akta agresije proti kateri koli od držav pogodbenic, so ostale države pogodbenice zavezane k nudenju potrebne pomoči, vključno z vojaško, pri čemer se je RF za svoje posredovanje odločila po napadih gruzinskih enot na ruske mirovnike in na ruske državljane. Sklepamo lahko, da je vloga RF v gruzinski krizi temeljila predvsem na vzpostavljanju miru, pri čemer je razmejila sprte strani in jih razorožila, nato se je izvajanje mirovnih operacij preobrnilo v nudenje humanitarne pomoči. Drugi politični cilji, poleg priznanja neodvisnosti Abhazije in Južne Osetije, pri tem niso bili uresničeni. Pri tem moramo dodati, da je v Rusiji prevladovalo mnenje, da se je

suverenost Južni Osetiji in Abhaziji morala priznati, saj bi v nasprotnem veljalo prepričanje, da so na ozemlje neodvisne, avtonomne Republike Gruzije vstopile okupatorske enote RF. Očitno pa je tudi dejstvo, da je Gruzija oživela desetletja zamrznjen konflikt in s tem onemogočila povrnitev v prejšnje stanje statusa quo.

Kot kaže, so ruske mirovne sile in konvencionalne sile uspešno opravile svoje naloge, saj so preprečile, da bi se obseg oboroženih spopadov razširil na širše območje Abhazije. Na tej točki je ruska stran opozarjala na možnost po vmešanju severno-kavkaških držav v gruzinsko krizo, pa tudi na možnost sprožitve oboroženih spopadov v Gorskem Karabahu med Armenijo in Azerbajdžanom.

Vseeno moramo izpostaviti naslednja dejstva, ki smo jih tekom vsebinskega dela zasledili. RF se ni popolnoma držala načela in omejitev mirovnih operacij je z uporabo vojaških sredstev uresničevala omejene cilje, namreč nekatere tarče ruske bojne aviacije so bile globoko na gruzinskem ozemlju, medtem ko same KVO niso prestopile južnoosetsko-gruzinske meje. Prav tako poročilo HRW obtožuje RF za več kršitev mednarodnega vojnega prava.

9.2 2. HIPOTEZA

Rusija ni dopustila, da se v bližini njenega nacionalnega ozemlja in na območju, kjer ima pomembne politično-strateške interese odvijajo oboroženi spopadi, saj bi to pomenilo vsesplošno oslabitev gospodarstva države in stabilnosti v regiji.

RF je pri posredovanju izhajala iz varnostnih interesov, a pri tem so bili močno prisotni tudi ostali interesi, kot so gospodarski in politični motivi, pri čemer je odločitev vojaške vpletenosti v notranji konflikt znak nasprotovanja širjenju in utrjevanju prisotnosti ZDA in Zahodnih držav na območju bivših sovjetskih republik.

RF ima pomembne nacionalne interese na Južnem Kavkazu in kot kaže, je s svojim posredovanjem dosegla začasno preprečitev širjenja zveze NATO na postsovjetskem prostoru, kjer ima nameščene svoje sile in je pri tem zaščitila svoje politično-gospodarske interese.

9.3 3. HIPOTEZA

Predpostavljamo, da v kolikor ruska javnost zagovarja upravičenost invazije ruskih oboroženih enot na teritorialno ozemlje republike Gruzije, gruzinska in zahodna javnost temu nasprotujeta in ostro zavračata ruske argumente.

Na mnenje javnosti je v precejšnji meri vplivala propaganda, ki jo lahko na obeh straneh označimo za agresivno, saj sta obe oblasti držav izrabili vse komunikacijske poti za promoviranje in širjenje lastnih sporočil med svoje državljane.

Uspešnost ruske propagande se je potrdila tekom prebiranja tiskanih medijev in pregleda ruskih medijev na internetu in na televiziji v času avgustovske krize. Ruska javnost je tako zaupala v odločitev in dejanja ruske oblasti, predvsem je zagovarjala upravičenost invazije ruskih OS in kasnejšo humanitarno pomoč, ki so jo nudile ruske enote na prizadetih območjih ter obtoževala gruzinsko in zahodno stran velikega zločina.

Na drugi strani je gruzinska javnost, ki se ji je v neki meri pridružila tudi javnost nekaterih zahodnih držav, nasprotovala invaziji RF in podpirala stališča gruzinske oblasti.

9.4 4. HIPOTEZA

Oprelitev, kdo je zmagovalec in kdo je poraženec v katerem koli konfliktu, je verjetno veliko bolj odvisna od izkupička »informatijskega bojevanja« kot od bojevanja na terenu.

Dejansko je informatijsko bojevanje podrejeno medijem in uporabi IKT, s pomočjo katerih je mogoče vplivati na psihologijo množic in služi prepričevanju širše javnosti. Informatijsko bojevanje v gruzinski krizi je potekalo vzporedno z dejanskim bojevanjem, pri čemer je bila Gruzija uspešnejša in učinkovitejša, saj je na svojo stran uspela pridobiti večino zahodnih držav. Operacijo ruske vojske po povrnitvi k miru, so po ruskem prepričanju v mednarodni javnosti poskušali prikazati tako, da se je razlikovala od realnega dogajanja v Južni Osetiji in Abhaziji. Informatijsko bojevanje je v neki meri zasenčilo dogajanje na terenu in povzročilo zmedo v mednarodni javnosti pri odgovorih na vprašanja, kdo je agresor in kdo žrtev, kdo je poraženec in kdo zmagovalec.

Kljub temu pa ugotavljamo, da se je sama opredelitev zmagovalca odvijala na dejanskem bojišču, kjer je Rusija izpolnila zadane cilje, torej povrnitev k miru in pri tem razrešila statusa Južne Osetije in Abhazije.

9.5 SKLEP

Kriza med Gruzijo in Rusijo je prešla kar tri ravni. Stopnjevanje intenzivnosti nasilja v varnostni situaciji na območju Gruzije se je pričelo že pred avgustom 2008. K temu so pripomogle separatistične težnje Abhazije in Južne Osetije in vse pogostejši lokalizirani konflikti z Gruzijo, v katerih so vse tri strani uporabile silo. Varnostno situacijo oziroma vrsto konflikta v obdobju pred avgustom opredelimo na raven krize. Kasneje je stopnja intenzivnosti nasilja prešla na naslednjo raven, in sicer s tem, ko je Gruzija napadla Chinvali v noči na 8. avgust in tako sprožila visoko stopnjo vojaške sovražnosti, pri čemer so vse vpletene strani pričele organizirano uporabljati silo. Na tej točki govorimo o resni krizi. Z vstopom RF v konflikt je dobila kriza nove razsežnosti, zgodila se je petdnevna vojna, ki se je končala s podpisom sporazuma Sarkozy-Medvedjev ter vrnila situacijo na stopnjo brez nasilja. Po podatkih Sveta Europe je bilo v gruzinski krizi na južno-osetski in ruski strani ubitih 300 ljudi in 500 ranjenih ter 364 ubitih in 2234 ranjenih na gruzinski strani, medtem ko izvajanje genocida s strani gruzinskih vojakov proti Južnim Osetom, s katerim je ruska stran utemeljevala svojo intervencijo, ni bilo ugotovljeno.

Lahko sklenemo, da je obseg posledic avgustovske krize šel daleč preko rusko-gruzinskih odnosov. Neposredna posledica za Južno Osetijo in Abhazijo (če odmislimo socialno in gospodarsko katastrofo) je bilo priznanje neodvisnosti in suverenosti s strani Rusije. Kdaj bosta dokončno postali enakopravna subjekta mednarodne skupnosti za enkrat še ni znano, pri čemer število držav, ki so ju priznale, vsako leto narašča. Pri tem je najpomembnejši trenutek v njunem razvoju ta, da sta z RF ustanovile polnopravne meddržavne odnose, ki omogočajo gospodarsko, vojaško, politično in kulturno pomoč.

O možnosti nadaljnjih političnih iger in borbi za nadzor energetskih poti na območju južnega Kavkaza med RF in Zahodom z gotovostjo pritrdimo, saj nobena od držav ni sprejela zunanjepolitičnih odločitev, ki bi kazale na očitno odstopanje od tega. Na tej točki se pojavi vprašanje ali sta Gruzija in RF (posredno ZDA) pripravljene na vnovično destabilizacijo južnega Kavkaza. Menim, da je možnost ponovitve gruzinske krize v takšni obliki majhna, vendar kljub vsemu verjetna, saj je veliko odvisno od tega, kako hitro bodo RF in širša mednarodna skupnost z mednarodnimi institucijami dokončno razrešile vprašanje statusa Južne Osetije in Abhazije.

10 LITERATURA

1. 24ur.com. 2002. *Ševardnadze odredil akcijo v soteski Pankisi*. Dostopno prek: <http://24ur.com/novice/svet/sevardnadze-odredil-akcijo-v-soteski-pankisi.html?ar> (28. februar 2011).
2. Aleksandrov, Andrej. 2008. »Strela«, »Tunguska« i »Iгла«. *Rossiiskoe voennoe obozrenie* 8 (55): 26–29.
3. Aleksandrov, Vladimir. 2008. *Vojna v Juzhny Osetii: skol'ko na samom dele poteryala Rossiya*. Dostopno prek: http://www.cryptogsm.ru/gsm_interception/_gruzia/892/ (12. maj 2011).
4. Aleksandrov, Mihail. 2010. *Bitva za Kavkaz 2004–2008*. Moskva: Institut stran SNG.
5. Allenova, Olga. 2008. Pervaya mirotvorcheskaya vojna. *Kommersant*, 9. avgust. Dostopno prek: <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=1009540> (28. februar 2011).
6. Allenova Olga in Vladimir Novikov. 2008. Replacement sought for Russian peacekeepers. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 213–215. Minneapolis: East View press.
7. Asmus, D. Ronald. 2010. *A little war that shook the world*. New York: Palgrave Macmillan.
8. Arešev, Andrej. 2010. *Turciya, Iran i Rossiya v Zakavkazie*. Dostopno prek: <http://www.geopolitika.ru/Articles/Category/1/> (28. februar 2011).
9. Barynkin, Colonel. 2008. Russian armed forces and peacekeeping. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 533–542. Minneapolis: East View press.
10. Bočarova, Svetlana. 2008. Ukhodit budem ne s takoj skorost`yu. *Gazeta.ru*, 18. avgust. Dostopno prek: http://www.gazeta.ru/politics/2008/08/18_a_2814867.shtml (12. maj 2011).
11. Budberg, Aleksandr. 2008. Sposobnyj fashist. *Moskovskij Komsomolec*, 12. avgust.
12. Cornell Svante E. in S. Frederick Starr, ur. 2009. *The guns of August 2008*. New York: M.E.Sharpe.
13. Chepurin, Aleksandr. 2008. Seven items on the Russian-Georgian agenda. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 453–470. Minneapolis: East View press.

14. Chernyavsky, Stanislav. 2008. The Transcaucasus and the Balkans. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 543–552. Minneapolis: East View press.
15. Chigorin, Aleksandr. 2008a. Russian-Georgian relations. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 470–487. Minneapolis: East View press.
16. --- 2008b. The Georgian test. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 4–489–504. Minneapolis: East View press.
17. *Civil.ge*. 2008. Russia Responsible for S.Ossetia Tensions- Tbilisi Says, 7. avgust. Dostopno prek: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=18922> (12. maj 2011).
18. Cyganok, Anatolij. 2009. Informatsionnaya vojna protiv Rossii: kak eto bylo. *Novosti*, 5. december. Dostopno prek: http://news.km.ru/informacziionnaya_vojna_protiv_ro (28. februar 2011).
19. *Dnevnik*. 2010. Abhazija in Južna Osetija obeležujeta prvo obletnico ruskega priznanja neodvisnosti, 26. avgust. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/svet/1042294053> (5. november 2010).
20. *Delo*. 2008. Rusija v znamenju Putinovega odhoda iz Kremlja in vojne z Gruzijo, 26. december. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/73420> (28. februar 2011).
21. Esih, Uroš. 2008. Kavkaške vzporednice z Balkanom. *Večer*, 11. november. Dostopno prek: http://bor.czp-vecer.si/VECER2000_XP/2008/11/11/2008-11-11_STR-06-06_MX-01_Izd-01-02-03-04-05-06_PAG-EVROPA-SVE.PDF (12. maj 2011).
22. *gazeta.ru*. 2008a. Vojna, 8. avgust. Dostopno prek: http://www.gazeta.ru/politics/2008/08/08_a_2804710.shtml (12. maj 2011).
23. --- 2008b. Velichajshij politicheskij idiotizm, 8. avgust. Dostopno prek: http://www.gazeta.ru/politics/2008/08/08_a_2804920.shtml (12. maj 2011).
24. Goble, Paul. 2009. Defining victory and defeat: The information war between Russia and Georgia. V *The guns of August 2008*, ur. Svante E. Cornell in S. Frederick Starr, 181–195. New York: M.E.Sharpe.
25. Goltz, Thomas. 2009. The paradox of living in paradise: Georgia` decent into chaos. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 10–28. Minneapolis: East View press.
26. Grošelj, Klemen. 2006. Mirovne operacije Skupnosti neodvisnih držav. V *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 243-245. Ljubljana: FDV.
27. --- 2007. *Slovenija v svetu mednarodnih operacij*. Ljubljana: FDV.

28. --- 2008. Vrenje na Kavkazu. *Revija Obramba* 40 (8): 17–19.
29. Ilarionov, Andrej. 2009. The leadership's preparation for war, 1999–2008. V *The guns of August 2008*, ur. Svante E. Cornell in S. Frederick Starr, 49–85. New York: M.E.Sharpe.
30. Ivanov, Sergej. 2004. Vooruzhenye sily Rossii i jijo geopoliticheskie prioriteti. *Rossiya v global'noj politike* 1 (januar–februar).
31. Izvestia. 2008. Appeal from the presidium of the USSR supreme soviet to the Georgian SSR supreme soviet and the South Ossetian Autonomous province soviet. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 12–13. Minneapolis: East View press.
32. Jašlavskij, Andrej. 2008. Amerika protiv Rossii. *Moskovskij Komsomolec*, 12. avgust.
33. Jelušič, Ljubica. 2005. Mirovne operacije Organizacije Združenih narodov. V *Sodobno vojaštvo in družba*, ur. Anton Bebler, 147-166. Ljubljana: FDV.
34. Johannsen, Lars., Karin Hilmer Pedersen. 2009. *Pathways: a study of six post-communist countries*. Aarhus: Aarhus University Press.
35. Jowett, Garth in Victoria O'Donnell. 2006. *Propaganda and persuasion*. Sage Publications, Inc. Dostopno prek: http://books.google.com/books?id=T0TemFebyuQC&printsec=frontcover&dq=propaganda+and+persuasion&hl=sl&ei=5ZasTfb7IYPXsgbw4MmZBw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (12. maj 2011).
36. Karaganov, Sergej, ur. 2008. *Rossiya i mir. Novaya epokha*. Moskva: AST.
37. Kim, Gal. 2003. Radikalen pogled: Oglaševanje skozi teorijo propagande in ideologije. *Teorija in praksa* 724–733. Ljubljana: FDV.
38. *Kommersant*. 2007. Parlamentskoe vstuplenie: Gruzinskie deputaty edinoglasno prisoedinilis` k NATO, 14. marec.
39. --- 2008. A history of the georgian-ossetian conflict. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 406–408. Minneapolis: East View press.
40. Kramnik, Ilya. 2009. CSTO: joining forces in a crisis. *Ria novosti*, 2. maj. Dostopno prek: <http://en.rian.ru/analysis/20090205/%20119991573.html> (12. maj 2011).
41. Lavrov, Sergej. 2008. Rossiya ime`et svoi nacional`nye interesi v SNG. *Novosti Kyrgyzstana*, 23. januar. Dostopno prek: <http://www.for.kg/ru/news/55537/> (28. februar 2011).

42. Luzjanin, S. G. 2007. *Vostochnaya politika Vladimira Putina*. Moskva: AST.
43. Malešič, Marjan, ur. 2000. *International security, mass media and public opinion*. Ljubljana: FDV.
44. --- 2006. *Varnost v postmoderni družbi*. Ljubljana: FDV.
45. Malešič, Marjan., Sandra B. Hrvatinić., Marko Polič. 2006. *Komuniciranje v krizi*. Ljubljana: FDV.
46. Miller, David. 2004. Information dominance: The Philosophy of total propaganda control? V *War, media, and propaganda: a global perspective*, ur. Yahya R. Kamalipour in Nancy Snow, 7–17. The Rowman & Littlefield Publishing Group. Dostopno prek: http://books.google.si/books?id=IyQeVFowLnwC&printsec=frontcover&dq=war+propaganda&hl=sl&ei=z1CsTeiPO8rHswaBypnVDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCYQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false
47. Mitchell, A. Lincoln. 2009. Russia-Georgia relations remain tense. *Jane's intelligence review* 21 (10): 26–29.
48. Mineyev, Aleksandr. 2008. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 3. Minneapolis: East View press.
49. Nedashkovskaja, Tatjana. 2008. Polarization of forces in Georgia. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 15–18. Minneapolis: East View press.
50. *newsland*. 2011. Vneshnyaya politika: lichnij piar ili natsional`nij interes?, 27. januar. Dostopno prek: <http://www.newsland.ru/news/detail/id/623174/cat/94/> (12. maj 2011).
51. Nogovicyn, Anatolij. 2008. Mirotvorci. Prinuzhdenie k miru. *Rossiiskoe voennoe obozrenie* 9 (56): 14–33.
52. Novikov, Vladimir in Olga Zorin. 2008. Georgia is ready to take on everyone. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 161–165. Minneapolis: East View press.
53. *Novosti-Gruzija*. 2010. Vneshnetorgovij oborot Gruziji s nachala etogo goda sostavil 1,9 milijard dollarov, 25. maj. Dostopno prek: <http://www.newsgeorgia.ru/economy/20100525/213204619.html> (28. februar 2011).
54. Popjanevski, Johanna. 2009. From Sukhumi to Tskhinvali: The path to war in Georgia. V *The guns of August 2008*, ur. Svante E. Cornell in S. Frederick Starr, 143–161. New York: M.E.Sharpe.

55. Prezelj, Iztok. 2002. Konceptualizacija nacionalnih varnostnih interesov. *Teorija in praksa* 39 (4): 621–637.
56. Rahmanov, Valentin. 2008. SNG bez Gruzii: kharasho ili plokho? *Ria novosti*, 14. avgust. Dostopno prek: <http://www.rian.ru/analytics/20080813/150343427.html> (28. februar 2011).
57. *Rianovosti*. 2007. Konflikt mezhdru Gruziej i Abkhaziej. *Istoriya voprosa*, 27. september. Dostopno prek: <http://www.rian.ru/spravka/20070927/81316995.html> (28. februar 2011).
58. *Rossiiskaya gazeta*. 2007a. MID Rossii: My vypolnili vse svoi obyazatel'stva po otnosheniyu k Gruzii, 21. november. Dostopno prek: <http://www.rg.ru/2007/11/21/mid-gruziya-anons.html> (12. maj 2011).
59. --- 2007b. Poslednij voinskij eshelon iz Gruzii prosledoval v Gyumri, 16. november. Dostopno prek: <http://www.rg.ru/2007/11/16/eshelon-gruziya-anons.html> (12. maj. 2011).
60. Samigullina, Alija in Svetlana Bočarova. 2010. Brekhnya eto zachastuyu. *Gazeta.ru*, 19. november. Dostopno prek: http://pda.gazeta.ru/politics/2010/11/19_a_3441425.shtml (12. maj 2011).
61. Samoljev, Sergej in Ekatarina Eliseeva. 2008. Khakery napali na nashi SMI. *Moskovskij Komsomolec*, 12. avgust.
62. Smith, David J. 2009. The Saakashvili administration's reaction to Russian policies before the 2008 war. V *The guns of August 2008*, ur. Svante E. Cornell in S. Frederick Starr, 122-142. New York: M.E.Sharpe.
63. Svete, Uroš. 2005. *Varnost v informacijski družbi*. Ljubljana: FDV.
64. --- 2006. Informacijsko-komunikacijska tehnologija in sodobne varnostne teorije. V *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 47–67. Ljubljana: FDV.
65. Taraman, Andrej in Andrej Bobrun. 2008. »Kavkaz-2008« antiterroristicheskij aktsent »Strela«, »Tunguska« i »Igla«. *Rossiiskoe voennoe obozrenie* 8 (55): 24–26.
66. Udovič, Boštjan in Denis Mancevič. 2009. Poskusi prevrednotenja položaja Ruske federacije v mednarodni skupnosti – primer Gruzije. *Družboslovne razprave* 25 (61): 81–100.
67. Vignansky, Mihail. 2008. Sea battles for resort vacations. V *Countdown to war in Georgia*, ur. Ana K. Niedermaier, 165–167. Minneapolis: East View press.
68. Zygar, Mihail in Vladimir Solovjev. 2008. Pjatiletnaya vojna. *Vlast* 32 (786) 13-17.

69. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina: Temelji vojaških ved, 1. knjiga*. Ljubljana: FDV.
70. --- 2008. Predavanje »Bitka za Kavkaz«. *Slovensko društvo za mednarodne odnose*. Dostopno prek: <http://www.sdmo-drustvo.si/EventDetail.aspx?EventId=142> (12. maj 2011).

Internetni viri:

71. Heidelberg Institut für Internationale Konfliktforschung. 2009. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2009.pdf (12. maj 2011).
72. Human Rights Watch. 2009. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/en/reports/2009/01/22/flames-0> (28. februar 2011).
73. Istorija Abhazii. Dostopno prek: <http://www.abkhazia.narod.ru/history1.html> (28. februar 2011).
74. Karta vojaških akcij v Južni Osetiji. Dostopno prek: <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=1009540> (28. februar 2011).
75. *Memorandum o merakh po obespecheniyu bezopasnosti i ukrepleniyu vzaimnogo doveriya mezhduraznami storonami v gruzino-osetskom konflikte* - Memorandum parlamentarnih frakcij in političnih strank o vstopu Gruzije v NATO. 1996. Dostopen prek: <http://bestpravo.ru/fed1996/data05/tex18460.htm> (28. februar 2011).
76. Ministrstvo za obrambo RF. Dostopno prek: <http://www.mil.ru/> (28. februar 2011).
77. Ministrstvo za zunanje zadeve Gruzije. 2010. *Macroeconomic Overview*. Dostopno prek: http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=73 (28. februar 2011).
78. *Nagovor Sakašvilija narodu*. 2008. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=wWCqnuc53Nw> (12. maj 2011).
79. *Nagovor Sakašvilija Združenega štaba - Vystupleniye Saakashvili na vstreche s obedenym shtabom. Perevod s gruzinskogo*. 2008. Dostopno prek: http://community.livejournal.com/georgian_war/503564.html (12. maj 2011).
80. *new.runivers.ru*. 1996. Juzhnaya Osetiya 1988–1992. Dostopno prek: <http://runivers.ru/bookreader/book10421/#page/1/mode/1up> (28. februar 2011).

81. Office for Democratic Institutions and Human. 2008. *Human Rights in the war-affected areas following the conflict in Georgia*. Dostopno prek: <http://www.osce.org/odihr/35578> (28. februar 2011).
82. Organizacija pogodbe o kolektivni varnosti. Dostopno prek: <http://dkb.gov.ru/> (15. maj 2011).
83. *Pogodba o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju med RF in Gruzijo - Dogovor RF i Respublikoj Gruzija o družbe, dobrososedstve i sotrudnichestve*. 1994. Dostopno prek: <http://www.bestpravo.ru/fed1994/data03/tex15364.htm> (28. februar 2011).
84. *Pogodba o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med RF in Abhazijo - Dogovor o družbe, sotrudnichestve i vzaimnoj pomoschi mezhdru RF i Respublikoj Abkhaziya*. 2008. Dostopno prek: <http://www.abkhaziya.org/server-articles/article-0ef9873fa55908a6accb1ae9d65a8f80.html> (28. februar 2011).
85. *Resolucija Vrhovnega sveta Gruzije*. 1990. Dostopno prek: http://www.200.org.ge/documents/1991docs/rus/09_01_91.pdf (28. februar 2011).
86. *Rossiiskoe voennoe obozrenie*. 2008. Dostopno prek: http://www.mil.ru/files/RVO_8_2008.pdf (28. februar 2011).
87. Ruska propaganda. Dostopno prek: <http://statecraftandsecurity.blogspot.com/2008/08/russia-launches-cyber-war-to-match.html> (28. februar 2011).
88. --- Dostopno prek: <http://02varvara.wordpress.com/2008/08/28/> (28. februar 2011).
89. Skupnost neodvisnih držav. Dostopno prek: <http://www.cis.minsk.by/> (28. februar 2011).
90. *Strategiya nacionalnoj bezopasnosti Rossiiskoj Federacii do 2020 goda*. Dostopno prek: <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html> (28. februar 2011).
91. Tabela ravnotežja sil. Dostopno prek: <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=1009540> (28. februar 2011).
92. *Ustava Organizacije Pogodbe o kolektivni varnosti (CSTO)*. Dostopno prek: <http://www.dkb.gov.ru/start/index.htm> (28. februar 2011).
93. YouTube. 2008a. *Russia and Georgia at War*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=85f7du3cnxs> (12. maj 2011).
94. YouTube. 2008b. *War (Georgia - South Ossetia) - propagation in mass-media*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=XcrOcSTQZpA&feature=related> (12. maj 2011).

PRILOGE

PRILOGA A: Karta vojaških akcij v Južni Osetiji in Gruziji

Vir: kommersant.ru

PRILOGA B: Ruska Propaganda

Vir: statecraftandsecurity.blogspot.com

Vir: 02varvara.wordpress.com

PRILOGA C: Tabela ravnotežja sil

	Gruzija	Ruska formacija in oborožene sile Abhazije in Južne Osetije*
Vojaki	30000	25000–30000
Tanki	240 (od tega 190 T-72 SIM-1 in 50 T-55)	150–200
Oklepna vozila	270–300 (120 BMP-1 in BMP-2, 55 BTR-7 in BTR-80)	650–700
Artilerija	320 (od tega 16 RSZO BM-21 (Grad -M1964), 26 SAU Dana, 6 SAU "Pion", 100 haubic D-30)	250–300 (od tega 40 SAU "Akacija" in 50 SAU "Msta-S")
Protiletalski raketni kompleks	26 (8 S-125, 6 "BUK-M1", 12 "Osa-AK")	Ni podatkov
Taktični izstrelki	0	4 sistemi "Točka-U"
Bojna letala	12 Su-25	150–200 Su-26, SU-25, S-27, Tu-22M3 in ostali
Bojni helikopterji	40 (8 Mi-24, 16 Mi-8, 6 Bell-212 in 6 UH-1H)	30-40 Mi-8 in Mi-24
Ladje	17 (2 z raketnim sistemom in 2 artilerijski)	10 (z raketnim sistemom 1164)

Vir: kommersant.ru